

Tartu Riiklik Ülikool
Üldise Ajaloo Kateder

Vastupanuliikumine
Prantsusmaal
Teise maailmasõja aastail

Diplomitöö

Ants Kaasik
Juhendaja: dots. L. Roots

Tartu, 1960

Liirejuhatus

Fašistliku Saksamaa vallutas Teise maailmasõja ajal ka Euroopa maid – Tšehhoslovakkia, Poola, Hollandi, Belgia, Prantsusmaa, Norra, Jugoslaavia, Kreeka, Itaalia, ja püüdis seal mässu panna nn. „mitte võrdsed“, s.o. muuta need maad sassa imperialismi armumaadiks. Euroopa rahvad ei pidanud end võidituss ja võigis neis maades puhkes vastupanuliikumine. Fašismivastane võitlus emandas üldrahvaline iseloomu. Euroopa proletariaat kommunistlike parteide juhtimisel seisis selle üldrahvalise, demokraatliku ja antifašistliku liikumise avangardis. Ta võitles mitte ainult oma klassihuvide, vaid kõigi rahvaste huvide eest.

Tähtis usult vastupanuliikumine oli Prantsusmaal, mis langis 1940. a. fašistliku agressiooni ohvriks. Prantsusmaal saagu tristisvi Saksamaa poolt suuperitud maadiks,

onus fašismivastane võitlus. Prantsuse vastu-
 panuliikumine, mis esimestel europarvoni-
 aastatel oli suhteliselt nõu, tugevus peale
 Lausanase vallalõtmise Nõunogude Liidule, mis
 jõudude vahelised fašistliku Lausanase ja
 hitleri-vastase koalitsiooni vahel muutus
 viimase kasuks. Vastupanuliikumine oma
 arengus omendas passiivse võitlusevormide
 (demonstratsioonid, antifašistliku propaganda, sabo-
 taaz) nõuval üha kasvava ilme ja muutus
 üldrahvalikuks partisaanisõjaks. Prantsuse rah-
 vas näitas end Teise maailmasõja ajal
 maa tõelise sõjaväelise ja võitluse
 vaitajana ning etendas mäluväärt
 osa fašismivastase võitluses Lääne-Euroopas.
 Prantsuse Kommunistliku Partei oli vastupanu-
 liikumise juht ja organiseerija algusest pe-
 le. Juba „unumalise sõja“ perioodil viit-
 sised kommunistliku partei juhid M. Thorez
 ja J. Duclos pididalt rahvast ühis mitte abis-
 tuma ning jätkama võitlust europantide-
 ga. Alates 1940. aastast, mis M. Thorez vii-
 bis Nõunogude Liidus, suustas ta Moskva
 Raadio kaudu prantsuse rahvast võitlusele.

Käsikirja diplomitöö on kirjutatud

¹ vastupanuliikumise arenguse kuu põhjusest.
 lk. 49

mljas peatüvis. Esimeses peatüvis antakse ülevaade Prantsusmaa sise- ja välispoliitilisest olukorrast Teise maailmasõja ul ja sõja algul. Tähelepanu on siin pööratud Prantsuse valitsuvate ringkondade kapitulatsioonipoliitikaile, mis oli Prantsusmaa uue liiasaamise peamiseks põhjuseks, ning rantsooniõle ritsipoliitikaile. Peatüvi lõpus antakse ülevaade Prantsusmaa majandusliku puole 1940. a. katastroofi.

Teises ja kolmandas peatüvis käsitletakse vastupanuliikumist. Teises peatüvis antakse ülevaade vastupanuliikumisest alates selle tekkimisest uuni 1942. a. novembrini (uuni uugu Prantsusmaa okupatsiooniseni). Kolmandas peatüvis käsitletakse teemat edasi uuni 1944. a. augustini.

Viimase peatüvi põhikirjeldusteks on ulvastatud ilistõus Parisis 19.-26. augustil 1944. a. ja vastupanuliikumise viimane periood.

Prantsuse vastupanuliikumise ajalugu pole uul põhjalikult läbi uuritud. On uüll kirjeldatud üldisi ülevaatekuue teoseid uii uudantõue uui ra uunõuõude autorite

poelt ja unitud vastupanuliikumise ühiskond-
sündumisi, kuid põhjalikum analüüsi vastupa-
nuliikumisele siiani ilmunud ei ole. Prantsus-
maal tegelik praegu vastupanuliikumisega
sosesolevate ühiskondlike liikumistega prantsuse aja-
loolaste mõnirjoon erotsas Henri Michel'iga.

Kodanlikes ühjangduses, mis on pü-
hendatud Prantsuse vastupanuliikumisele, on
praegu üldreeglina ignoreeritud rahvamaaride
osa ja asundatud see ühiskondlike liikumistega.

Eitades rahvamaaride osa vastupanuliikumises,
mille tunnustades tööliiklasi juhtivat osa selles,
püüavad kodanlikud ajaloolased ja poliitika-
teglased vähendada ja üldse eitada töolis-
klassi ja selle partei osa vastupanuliikumises.

Ka Charles de Gaulle' oma memuaari-

¹ Ch. de Gaulle oli paari aastase vallauga ko-
danike natsionalismi positsioonidel siin
poliitikatiglane, kes tegi patrootloolt mees-
tatud prantsuse kodanusele. De Gaulle'il oli
tähtis roll vastupanuliikumises, kuus see
Prantsuse aume ja juhtides "Vaba Prantsusmaal",
mis oli ainuke ligasus munaus vastupa-
nuliikumises. De Gaulle võitles Prantsusmaal
rahvuseline huvidest ning selles osas lüdis
ta toetus prantsuse rahvalt. De Gaulle'i suhte-
liselt tagasihoidlik osa metropoli vastupa-
nuliikumises oli tingitud Inglismaa ja USA vahituse
natsionalistest poliitikat, mille eumärgus oli rõ-
vahi tõrjuda de Gaulle ja Prantsuse rahvastabud
jünd Prantsusmaal vabastamisest.

esimeses võitis¹ vägib rahvast vähe. De Gaulle
 püüab näidata, et vastupanuliikumise organi-
 satsioon oli tema. Ei taha siin eitada de
 Gaulle'i osa liikumise „Vaba Prantsusmaa“
 juhtimisel ja uue Prantsuse armee loomi-
 sel, kuid metropoli vastupanuliikumise teu-
 nimises ja arengus olid olustavamad teised
 jõud.

Rääkides vastupanuliikumise esimeste
 nollite tunnustest, ei maini de Gaulle kommuni-
 stlikke partiid. Ta kirjutab, et alles 1941. a.
 lõpul armid kommunistid võitluse okupaa-
 tide vastu „... oma diiktatuuri...“ uhtistamise
 eesmärgil.² See on uodanliku kirjanduse põ-
 hites: kommunistliku partii liitus vastupanu-
 liikumisega alles peale Sausamaa vallaku-
 tungi Nõunogude liidule, kuid see liitumine
 ei toimunud mitte patriootilistel eesmärkidel,
 mitte rahvusliku huvides, vaid demagoogilis-
 tel eesmärkidel, et haarata võim ja uhtis-
 tada oma diiktatuuri.

Väga sageli esineb uodanlikus kir-
 janduses vuisuuchi, et aastail 1940-1941 oli
 kommunistlikule partii orientatsioon uindlaus
 määravata. Sausa muindralpoluovni L. Ren-

¹De Toub, Beuome uemyapn, Decuba 1957

dulic kirjutas, et kommunistid väitavad tagasihoidlikult ümmi fausanaa vallalõtmngi-
mise vi Nõunogude Liidule.¹

Alex. Wuth² sündistab kommunistlikum
partiid noostois Nichy'ga. Kuni 1941. a. 22. juu-
nini oli kommunistliku partii sisemine võitlu-
sest nõval pealtvaataja osas. Ja seda tõenda-
tuse siis, kui Nichy valitsuse ja osupandid
kasutasid repressioone emajoonus kommunisti-
tide vastu³, kuna viimased utsurid rahvast
riks võitlusele.

Palju on uodanilms kirjanduses
jutu na sellest, mis pani aluse vastupanu-
liikumisele. Alex. Wuth kirjutas⁴, et vastupanu-
liikumist ei algatanud mitte de Gaulle, vaid
Georges Mandel.⁵ Vastupanuliikumine kui
rahva massiline võitlus teunis prantsuse kom-
munistide initsiatiivil. Seda tõendavad na
paljud faktid.⁶

Õige pole uodaniline autorite seis-
usht na vastupanuliikumise alguse küsimuses.

¹ Union Biopain supoban baion, nos pag. U.H. CoSouba,
Mocuba 1957, lu. 157

² A. Bepi, frantsuse 1940-1955, Mocuba 1959

³ võitlus osupantidega hukkus ligi 75.000 prantsuse
kommunisti. (vt. B. A. Špurnoba, frantsuse k repressio osuses
upuznea uanuaunuciweceni cuctem, Mocuba 1954, lu. 31)

⁴ A. Bepi, lu. 143

⁵ Louis-Georges Mandel - paupsoolse uallamuga poliitua-
teglane. Oli armuade minister 1938. a. Daladiu' ja 1940. a.
Reynaud' valitsuses. Oli Prantsusmaa uapitulumuise vastu.
Tapeti saunlaste poolt 1944. a.

⁶ vt. kommunistliku partii uõuuntat 6. juunist 1940. a. lu. 37-38

Nad näevad selles 18. juunit 1940. a., kui de Gaulle esines Londoni raadios nõelga prantslastele jätkata võitlust. Vastupanuliikumine algas aga ushe pärast saustasti sisetungi Prantsusmaale.

Nõunogude ajaloolased on kirjutanud vastupanuliikumisest võrdlusi palju. Teviuma võttis annavad nad põhjaliku analüüsi vastupanuliikumisele, selle tegevisele ja arengule. Mõnedes nõunogude ajaloolaste vaemilummed töödes (niti N. J. Godunovi tövis) autau se fautidega mitte üllaldaselt põhjundatud hinnang de Gaulle'ile. Tihti teündatause, et de Gaulle oli Teise maailmasõja ajal tihedatis sidemetes kollaboratsioonistidega² ning alutas oma tegevise viimaste huvidele. Oanti ei tunnustanud de Gaulle Prantsusmaa kapihileerumist ning teatas, et ta jätkab võitlust Prantsusmaa vabastamise eest ja ei pöördunud sõlmyihataja Weygand'i nõundmisel tagasi Prantsusmaale, natustades nlliga suhted Nidhy-Prantsusmaaga. Pärast seda mõistrid kollaboratsioonistid de Gaulle'i tagantja summa.

¹ K. Tugynob, *Formota frantsuzsuro rapoga upotub nneprobenx seuyvanie u ux coofuznueob* (1940 - 1944 u.), Moscuba 1953

² Kollaboratsioonistid — prantsuse uodauluse esonda-jad, us lävrid uostise faisilbuu sausamaaga.

Nõunogude autoritest on peamiselt kasutatud juba varem mainitud N. J. Godunovi tööd, mis haarab näin vastupanuliikumise tähtsamad etapid ja sündmused. Peale N. J. Godunovi tööse annavad vastupanuliikumisest ülevaate (nii üldisema) A. J. Moloxi¹ ja J. P. Kirslogofi² tööd. Vastupanuliikumist aastail 1942-1943 käsitleb oma töös N. Puiin.³

Peale ülevaatlise tööst on kirjutanud nõunogude ajaloolased ka detailsemaid uurimusi. Analüüsi Pariisi ülevastatud üleskõnne annab N. G. Trõulnikov.⁴ Vastupanuliikumisele Ülem-Savojas on pühendatud M. Strange'i töö.⁵

Prantsuse vastupanuliikumise kohta on avaldatud tähtis palju dokumentaalseid jütustusi ja osupatrooniperioodi täiesti kajastaval ilu kirjandusel, millest annab ülevaate

¹ A. U. Molox, Труды французского народа против немцев и их союзников в 1940-1945 гг., «Четверть замесна» (ЛГЧ) 1950, том. 17, серия sci. nayka, lu. 77-156

² M. C. Kirslogoff, Работы масс — бойцы сема французского Сопротивления, «Четверть замесна» (Фран. рес. ун.-та) 1957, том. 1, серия sci. nayka, lu. 311-362

³ M. Cyprien, Общественное сопротивление во Франции в 1942-1943 гг. и ее итоги, «Вопросы истории» 1949, № 2, lu. 52-67

⁴ N. G. Trõulnikov, Труды сема боевого сопротивления 19-26 августа 1944 года, «Лобак и нобинал история» 1959, № 1, lu. 12-103

⁵ M. Strange, Каково же общественное сопротивление в Верхней Савойе в 1941-1944 годах, «Вопросы истории» 1949, № 8, lu. 113-121

8. H. Juvina.¹ Märkimisväärne on vastupanu-
 liikumisest osavõtja Jean Laffitte töö², mille
 kirjeldatuse tõttu on paljudele teadlastele
 Pariisis.

¹ 8. H. Juvina, kirjeldus prantselisele võitlus-
 liikumisele (kirjeldus prantselise võitluse 1940-1944 kohta),
 Moskva 1951

² J. Laffitte, Nud, us lavad, Tallinn 1954

I peatikk

Prantsusmaa olukord Teise maailma- sõja eel ja sõja algul

Enne Teist maailmasõda oli Prantsusmaa kõrgelt arenenud industriaalriik. Tööstusliku tootangu mahult oli Prantsusmaa neljandal kohal kapitalistlike riikide seas — Põhja-Am. ühendriikide, Saksamaa ja Inglismaa järel. 1939. a. toodeti Prantsusmaal 50,2 milj. tonni rüü, 7,4 milj. tonni malmi, 7,9 milj. tonni terast ja 22,4 milj. kWh elektrisenergiat.¹

Kuni 1940. a. juunini polli määrgata erilisi muudatusi Prantsuse majanduses militariseerimise suunas. Prantsuse majandus rakendatakse sõja teenistusse alles peale 1940. a. juuni häbitavat kapitulatsioonist (ja seda Saksamaa kasuks).

Prantsusmaa juustamine sõjas Saksa-
samaaga 1940. aastal oli enneaegmatus

¹ Бювар муробар байна 1939-1945 н. (Бюнно-
-нормитрекуи орук), ноз пег. С. Н. Траторава, Москва
1958, л. 42

krattides Prantsuse ajaloo. Väimast tööstust ja 5-miljonilist armeed on ar suurveik suutis sausa agressioonile vastu panna ainult 44 päeva. Millis seisuvad siis sellise tugeva riigi nii kiire lüüasaamise põhjused?

Neid põhjusi tuleb otsida Prantsusmaa valitsevate ringkondade sõjalisest poliitikast, poliitikast, mis reetis Prantsusmaa rahvuslõund huvid ja läks nõukulppelle fašistlike agressiitiga.

Kolmenümneendatel aastatel hakkas prantsuse poliitilise elu areenil üha suuremat osa etendama P. Laval¹, ja seda mitte juhuslikult. P. Laval'i poliitilise programmi põhiideeks oli saavutada iga hinnaga üst nõukulpe fašistlike Prantsusmaga. Sellel programme vastas prantsuse monopolistide taotlustele. Nende vaatevõhast sisnes peahädakoht maal areenas tööliskõnnuises, mis kajastus üti ilmuvalt 1932. ja 1936. a. parlamendivalimistel, andis võidu vastavalt vasempoolsele blokile ja Rahvarindile. Reantvõõniline prantsuse kodaulus liitus üha tugevamini loasungi rühm: „Pauu

¹ Pierre Laval (1883 - 1945) - üks kõige müüdavamaid III Vabariigi poliitikaane. Tihedas nõostöis Hitleri ja Mussoliniiga tegi ta võiu selles, et taustada uelleu tiime julgeoleku süsteemi loomist. Oli Ph. Pétain'i peaminister. 1945. a. mõisteti P. Laval surma.

Hitler üüi Rahvarinne!" Pe saab prantsuse
 monopoliidide poliitika uurgakivius. Tõsi küll,
 1932. a. sõlmis Prantsuse valitus Nõunogude
 Liiduga mittuallalitungilepingu ja 1935. a.
 oli Flandria'i profasistliku valitus sunnitud
 rahva suvel sõlmima Nõunogude Liiduga
 vastastuuse abistamise lepingu, millega mõle-
 mad lepingussahised nõhustusid teatama
 teintriist sõjaliselt uallalitungi uonal Euroopas.
 1935. a. leping olus võinud uujuneda Prant-
 sumaa ja uogu Euroopa julgoleuu eiud-
 laus alusuu nagu uu oli etteuägeline prant-
 suse poliitikaateglaste ja Nõunogude - Prantsuse
 läbirõõuimiste iuitriaatsuite J. Paul-Boncouri¹
 ja L. Barthou² emärõgus. Heid juba algu-
 sest peale võttis Prantsuse valitus uuri sil-
 le, et murda uu leping ja võtta talt iga-
 sugune tähtuus.

Nõunogude Liiduga vastastuuse abs-
 tance lepingu allauujutamisega tahiti rahus-
 tada uuua aualiuuu auuauust, mis nägi
lähenuemis Nõunogude Liidule Prantsumaa

¹ J. Paul-Boncour - tähtis prantsuse poliitikaate-
 lane 30- aastail

² L. Barthou - välisuuimister 1934. a. Demurgu valituu-
 es. Nägi lähenuemis Nõunogude Liidule Prantsumaa
 julgoleuu. Tapiti 1934. a. fäsistide poolt.

Ühel selgemini näitab Prantsuse valitsvate
 ringkondade tõelisi eemärke Münchenis toimu-
 nud Hitleri, Mussolini, Chamberlaini ja Daladier'
 nõupidamine 29. - 30. sept. 1938. a., uus otsusta-
 ti Tšehhoslovakkia saatus niimase osavõtuta.
 Tšehhoslovakkia esindajad utsuti Müncheni
 aiult selles, et nad ostaksid imperialisti-
 de valitse sobingu tulemusi. Inglismaa ja
 Prantsusmaa käitumise ei jätunud niingit
 vahtlust selles, et selline reetuisant Tšehhos-
 slovakkia suhtes polevad juhuslik episood
 nende riikide poliitikas, vaid selle poliitika
 tähtsamaid liisid, mille eemärgis oli suuna-
 ta Hitlerlin agressioon Nõuogude Liidu vastu.
 Münchenis toostas Daladier „rahuvõituse, demou-
 raatia ja Prantsusmaa suurena reetuisse, mida
 uus valitus sunagi on sooritanud.“¹ Selle autiga
 napitulemus Daladier' valitus täielikult fašistlike
 agressiiti es, reetis oma liitlase Tšehhoslovau-
 uia ja tegelikult amullenis Nõuogude-Prant-
 suse vastastikuise abistamise lepingu.

Müncheni usuvõlepe oli raskes
 löögis Prantsusmaa julgesõule: Prantsusmaa
 vastas oma liitlased Kesk- ja Ida-Euroopas
(peale Poola) ja fašistliku agressiooni lähemus

¹ H. Thorez, Rahva jalg, Tallinn 1953, lk. 112

Prantsusmaa piiridele.

Pole õige väita, et usin prantsuse poliitikatiglased olurid tartanud alpsõlmavõimude poliitikat. Sellised poliitikatiglased, nagu L. Barthou, J. Paul-Boncour ja Éd. Herriot seisid ühel või teisel määral rahvusliku sõltumatuse kaitsmise sepolitsoonidel, pooldades usostööd rahvusarmastavate riikidega. Kuid faintid käägivad sellest, et lõppsoostööttis juhtivat, otsustavat osa ei etundunud mitte J. Paul-Boncour ega Éd. Herriot, vaid selleid inimesed nagu Daladier ja P. Laval.

Müncheni usunulepe uutis erik vai- mustuse Londoni ja Pariisi usustöövõimude. 9. out. 1938. a. pidas aga Hitler Prantsuse-Saksa piirilähedases Saarbrückenis liinas kõne, mis di suunatud Prantsusmaa ja Inglismaa vastu. 21. out. 1938. a. kirjutas Hitler alla direktiivole, milles nähti ette sõjaliste elituste laiendamist Saksamaa läänepiiridel ja käämus sõjatigevusis ettevalmistamise tigvodamist.¹ Et rahustada Prantsusmaad, saatis Hitler oma välisministri Ribbentropi Pariisi. 6. det. 1938. a. kirjutasid Bonnet ja Ribbentrop alla Prantsuse-Saksa deklaratsioonile, milles üteldi, et Prant-

1 K. U. Toegynob, Третья французская война и её значение, Точное значение, 1953, lk. 15

suse ja Lausa vahitused jõudsid tšusmuulset
 vundumusele, et rahuliusud ja hanaabuliusud
 suhted Lausamaa ja Prantsusmaa vahel on
 ikeus võige eluliusuus eelduses suhite
 ususolideriusuus Euroopas ja üldise raku
 säilitamiusus. Panuti usustanteriti, et Prant-
 suse - Lausa piir on lõpliu uing mingeid
 territoriaalse isloosmuga vaieldavaid rist-
 muisi pole.¹ Piisuliselt oli see Prantsuse - Lausa
 niitvallahaliturgiuisepant. Deklaratsiooni alla
 uirjutades nõudis Ribbentrop, et Prantsus-
 maa anulleeruks Nõuuogude - Prantsuse
 vastastiususe abistamius lepingu. Bonnet rut-
 tas seda nõudmist täitma. Prantsuse
 diplomaatilisete postidele saaditud salajas
 depis teatas Bonnet, et Lausa poliitika
 oiuikerub bolsëvismi - vastasle võitlusle, et
 „Lausamaa valdub ekspansioonis itla.“
 Bonnet uinnitas Ribbentropile, et Prantsuse -
 Nõuuogude vastastiususe abistamius leping
 on abiusdus.²

6. dits. 1938. a. tigi Prantsuse va-
 litms uue reituisanti Tõihhoslovaakia suh-
 tis. Nagu teatas Ribbentropi abi v. Weizsäcker
 Prantsuse suursaadia Coulondre'le antud

¹ Ajaloo võltsijad, Tallius 1948, lu. 34.

² Tagymob, lu. 15-16

ametlikul audientsil 18. märtsil 1939. a., andis
 Prount 6. det. 1938. a. Ribbentropile vabad käed
 Tšehhoslovakkia okupatsioonius. Vastitamus lubas
 Ribbentrop, et sõda idas on mõõdapääsematu.¹

Prantsuse Välisministerium elas tead-
 mises, et lõpuks on miti tõstetud see suur operat-
 sioon, millest oli unistatud palju aastaid.
 Kuid teinud midagi muud: 1939. a. sünnestel
 kuudel sai silmnähtavaks, et "Ida-kampa-
 nia" asemel valmistub Hitler kallale tun-
 gima Becki-Poolale, misgi ka Beck ise
 oli üks Nõunogude vastase sõja pooldajaid.

Nähes sellesena üha piirvamas
 muutumist tegi Nõunogude valitus Prant-
 sumorale ja Inglismaale ettpaneku alustada
 läbirääkimisi ja sõlmida kollektiivne julge-
 elu leping, et toetada Hitleri poolt tulvat
 hädaohu. Et rahustada rahvusvõimade ar-
 vanust, võtsid Daladiu ja Chamberlain Nõu-
 nogude ettpaneku vastu. Läbirääkimised, mis
 algasid Moskvas 1939. a. märtsis ja venisid
 augustini, ei andnud mingisuguseid tule-
 mus. Daladiu ja Chamberlain ei saanudki
 saavutada positiivseid tulemusi, ehk saanud
 oma vundajad Moskvasse ilma volitusita.

17. Cathala, Nad vedavad rahul, Tallinn 1952,
 lk. 22

N. S. Huštrov vestluses ajalehe „Le Figaro“ korrespondendiga märkis: „Kui 1939. aastal, kui Nõunogude Liidus oli delegatsioon Prantsusmaalt ja Inglismaalt, olurid prantslased ja inglased suhtunud tõsisemalt läbirääkimistesse, siis sõda poleks olnud.“¹

Nii jätkas Prantsuse valitus ka 1939. a. kevadel ja suvel, kui sõda oli juba uuse es, oma provokatsioonilist poliitikat. Seda viis Prantsuse diplomaatia Teise maailmasõjale ulunud aastatel selvi, et Prantsusmaa kaotas oma liitlased, Prantsuse-Nõunogude vastastiku abistamise leping osutus prantlikult tähtsust mittesamavast dokumentides. Ingi tulevane Prantsusmaa peaminister Paul Reynaud tunnistas, et Teiseks maailmasõjaks oli Prantsusmaa diplomaatiliselt ette valmistamata.²

Illette paremini polnud Prantsusmaa ette valmistatud ka sõjaliselt. Sõjateostus enne sõda oli reorganiseerimise olukorras ja ta toodang oli madal, jäädes tugevasti maha Saksamaa omast. Prantsusmaa sõjalisi vuku-

¹ B. H. Antokuna - Hockebrenko, K frantsu-estliitsemu eiriseemumku b voge Bropen mupobai boitur, „CCCP-+frantsud“, Hockuba 1960, lu.5

² A. Bepi, +frantsud 1940-1955, Hockuba 1959, lu.10

turi jälgides väime kasvutendentsi. Viimase nelja aasta jooksul on see sõda suurenenud sõjalised kulutused peaaegu 4 korda. Kui 1936. a. moodustasid sõjalised kulutused 15 miljardit 215 miljoni franki, siis 1939. a. oli see summa suurem kui 50 miljardit franki.¹ Nendest suurtest summadest kasutati aga palju ebatsaabekalt. 400 miljardist frankist, mis kulutati aastail 1919 - 1939, läks pool s.o. 200 miljardit franki Maginot' liini kindlustamiseks,² mis ei teudanud, nagu selgus hiljem, Prantsusmaa kaitses sisemahalt ningisugust osa.

Oma osa oli ka summadanduse sabotaažil, mis veldus maa kaitsesvõime tugivdamisest. Pariisi lähedal arvata kummitakse, kus töelistest räägib, et kummitatakse tootmist on vakenud, kuna kummitatakse mootoreid, mida toodab tšias „Guone et Rhône“, vutause välismaale.³

„Kahesaja peresuna“ vundajad, tulvavad kollaboratsioonistid, mitte ainult ei hiliband lootust vovunleppust Hitleriga, vaid töötavad juba tollal kumaga vovs. Amurka

¹ Merve, A., Kto vpegar u vpegarit frantsuzskuju vapog, „Kommunističeskiju intepriatsionan“ 1940, № 3-4, lk. 95

² Kuccevorof, H., Pastoral vnae - brigvuzal cula frantsuzskuju gburvenul Corpsubvenul, „Tretne žanuciu“ (Fauv. vov. vov. - va) 1957, vepul vov. vov. vov. 1, lk. 321

³ Пирог, H., Узбравнове vpravvževnenu, Т. I, Москва 1959, lk. 557

ajavirja „Karpers Magazine“ teatist nähtub, et 1940. a. märtsis müüsid prantsuse töösturid saarlastele strateegilisi teoraineid, samal ajal kui Prantsuse sõjateööstus väjas neid hädesti.¹

Sabotaazile liitus veel kindralstaabi lähinägelikkus. Prantsuse armee juhid ei ununud uue tehnika efektiivsuse kaasajases sõjas. Nad jäid 1914.-1918. aasta positsiooni- ja strateegia ja taktika juurde. Kindralstaap ei ununud „maginist“ liini läbimurdmisest. Uue sõja algust avaldas marsal Pitain arvamust, et kaasajases sõjas on taktika ja lennukite efektiivsus enam kui kaheldav. Ta näis „ületamatust barjäärist“, mille loob automaatne sõjandus teatõuetega.² Samuti ei ununud kindral Weygand, et „armee kaasajase nukkarisemine võib tuua revolutsiooni sõja strateegiasse ja taktikasse.“³

Sellega on põhjendatav fakt, et Prantsuse armee ei jätkunud sõja puhkedes mil-laldane määrat sõjatehnikat, eiti andis tunda lennukite väheses.

Prantsusmaa nõuust suurendas sulgi „viienda kolonni“ tegemiseks.

1 H. Thorez, Rahva pool, Tallinn 1953, lk. 122-123

2 samas, lk. 130

3 H. Thorez, lk. 557

Ennerejasegsetele aastatele on olnud palju fašistlike gruppide, eiti kaagulaaride¹ disorganiseeriv tegemus. Paarlased inspireerisid ja juhtisid fašistide ja kaagulaaride tegevust, kes värkasid endile postkoidjaid osalt suurtöölite administratiivpersonal ja osalt armees naatsoonilise eluviisuga meestelt. Kaagulaarid said ulvi Hitlerilt ja Mussoliniilt, soovitasid hulgaliselt tapmisi ja provokatsioone.

Vabalt tegutses ka spioon Otto v. Abitz¹, tulvare Hitleri saadiku Pétain'i valitsuse juures, poolt loodud komitee „Prantsusmaa – Pausamaa“. Komitee „Prantsusmaa – Pausamaa“ erimees oli tuntud fašist Scapini, peasekretärus F. de Brison, pärastine Idariindel sõjast saavõtnud „Kommunistivastase legiooni“ peamees. Komitee liikmees olid ka tulevane Pétain'i saadik Francois juures F. Pictri, Vichy saadik Põhja-tsu. Ühendriikides H. Klay, Bergery, kes moodas Pétain'i valitsust Ameerika

¹ „Cagoule“ – salajane fašistlik organisatsioon, antiivne „viimane sõlm“ element, avastati 1937. a. Kaagulaarid loodid osa mõju all ühinehatust marsal Pétain'i ja marsal Franchet d'Espèray ning teiste võrgumate eluviiside vardu. Sellel organisatsioonil olid tihedad sidemed Hitleri, Mussolini ja Francoga, mis jätkusid ka peale 1940. aastat. Osa kaagulaare oli pärast juhtivatelt võltade Vichy valitsus. Näitus Darraud, kes sai Pétain'i valitsuses sise-ministruks, alles prantsuse rahva üs veitsmeid +1-muudamaid suupatsiooni ajal.

ras jt.

"Niinda uolouu" liidrid pidavad ilal ajanirjandust, evitarid natside teooriaid, valmistades teid sissetungius. Illus, et oma sõime prantsuse rahva üle uhkestada, soovivad prantsuse fašistid sõda, Prantsumaa liivasaamist ja saarlaste sissetungiinist.

Objektüümselt tegutsesid Hitleri huvides ka sellised inimesed nagu sotsialistliku partei peasekretär Paul Faure ja üldise Töökonnaföderatsiooni sekretär Belin, mis tõhustasid töölisklassi. Nad propageerivad reaktiivset patsifismi, kaades oma loonungius "Parem oigus kui sõda".

Seega näeme, et Prantsumaa oli sisemiselt jõuetu, saarlased olid mässinud Prantsumaa intriigide võrku, Rahvarinne oli laagnenud sotsialistliku partei liidrite reaktiivse tegevuse tagajärjel, töölisklass tõhustatud, maal arendas aktiivselt tigenust "viis uolouu", valmistades ette natsistide võitu.

1. sept. 1939. a. tungivad Hitleri väed Poola territooriumile. Poola liidlased Inglismaa ja Prantsumaa, mis arjatuks olid püüdnud Hitleriga uskuu leppida ja tema agressiooni ainult itta, Nõukogude Liidu vastu sunnata, makustasid 3. sept. diplomaatilised suhted lausamaaga ja kuulutasid

1 Üldine Töökonnaföderatsioon — ÜTK

end temaga sõjaseisukorras olles.

Juba selle sõja erinevatest päevadest peale kujunes läänerindel olusid, mida prantsuse rahvas nimetas tabavalt „ummalisus sõjas“. Olusid oli tõepoolest inimesi: hitlerlased võid tungisid Poolas viiest edasi, Sausamaa lääneriival valitus aga vaikus. „See viimistas meie arvamust, et lääneriigid ei taha meie vastu sõda pidada“, ütles hiljem feldmarssal Keitel.¹ Kuigi liitlastel oli läänerindel suur ülevaak — 120 prantsuse diviisi, mis tugeldati 1940. a. algul nel 10 inglise diviisiga, vastas oli ainult 23 saksa diviisi² — ei võtnud Prantsuse ja inglise kindralstaabi ette ühtki tõsisemat sõjalist operatsiooni, mis oleks osagi hitlerlaste jõude läände tõnnumaad. „Prantsusmaa ei tahtnud ära vantsada sauskaste ilmselt nõuust läänus viivitamatult poliiturgis,“ kirjutas sausa kindral K. Tippelskirch.³

Poola ei suutnud sausa sõjamaarina suvõle vastu panna ning kapitulerus. Prantsusmaa valitsijad, vastanud oma viimase liitlase mandril, jätkasid „ummalist sõda“, mis oli jätkuus „linchumi poliitika“. Isegi

¹ J. Cathala, lk. 25

² H. Thorez, lk. 121

³ K. Tippelskirch, Устойчивый фронт западных союзников, Москва 1956, lk. 11

deputaat - fascist Jean Ybarnégaray, kes sai hiljem Pétain'i valitsuse ministruks, oli sunnitud seda oma erimeelset Saadikutekojas 14. det. 1939. a. tunnustama.¹

Ilmselt olimeid on silitatud sellega, et Prantsuse valitsus unistas tegelikult sõjast Nüüroodi Liiduga, lubitades lootust Sausamaaga - raskelpe sõlmimiseks. Seda tunnustab ka Charles de Gaulle, kes kirjutas, et paljud Prantsuse poliitikutegelasid elistatid näha Prantsusmaa vaeuast mitte Hitleris vaid Stalinis.² Prantsuse valitsuse sellist orientatsiooni tõestavad paljud faktid. Nii teatas 8. sept. 1939. a. Hispaania saadik Pariisis oma valitsusele, et Bonnet - püüab sõlmida raskelpe Sausamaaga, kui operatsioonid Poolas lõpevad.³ Umbes easline oli ka Itaalia saadiku teade oma valitsusele 1939. a. 2. oktoobrist.⁴

1939. a. detsembris puhkes Nüüroodi-Soome sõda. Prantsusmaal algas kampaania Soome abistamiseks. Loodi Soome abistamiseks, mida juhatas ÜTK uus reformistlikke liidrid Lion Jouhaux. Lennuväeminister Guy La Chambre räl-

¹ vt. Fl. Boute, Au tu, Tallinn 1955, lk. 94

² Улапу ге Тору, Бессне мунгаву, Москва 1957, lk. 61

³ B. Cuyruub, Делтумноот френигуаот коумунуауеауау нартуу бо брелу "сранный батуу" (сентробр 1939 г. - май 1940.), "Глобал и нобетумар устопу" 1958, №1, lk. 78

⁴ samaa, lk. 79

das juba eeltoigi nõrgast Prantsuse kumväest
175 hävitajat valgesõnlaste vajaduste rahul-
damises.¹ Prantsuse valitsus oli valmis saat-
ma 150.000-lise inglise-prantsuse ekspeditioo-
nirühmuse Poome.² Kui 12. märtsil 1940. a.
sõlmiti Nõunogude Liidu - Poome rahuleping
ja inglise-prantsuse intendentide poolt osutus
võimatuks, kaotas Prantsuse valitsus valmis-
ma ette kallaltingius Nõunogude Liidule lõunast

7., 11. ja 12. aprillil 1940. a. antas Prant-
suse valitsus kindral Weygand'³, us unistas
saada trüvis Franchet d'Espèray'us⁴, etteandit
Nõunogude Liidule kallaltingi ettevalmistamise
uolka. 17. apr. 1940. a. määrati Nõunogude
Liidule kallaltingi tähtajaus juuni lõpp või
juuli algus.⁵

Kuid ka see Nõunogude Liidu vastu
kavatsetav avantüür ei täitunud.

Samal ajal, kui Nõunogude Liidu
vastu plaanitsitud avantüürid kumunid läbi,
jätkas Prantsuse valitsus majanduse desorga-
niseerimist. Ettevõtjate künasamispoliitika
posledayati sabotaazj ühines saamatuse ja raga-

¹ M. Thorez, lk. 122

² „Kobak u nebeimae neopud“ 1958, N=1, lk. 83

³ kindral Weygand oli sel ajal Prantsuse vägede
ühimjuhataja Lähis-Idas (Süürias ja Liibanonis)

⁴ Franchet d'Espèray - prantsuse marssal, kes juhatas
prantsuse intendentide vägesid 1919. a. Lõuna-Ukrainas

⁵ „Kobak u nebeimae neopud“ 1958, N=1, lk. 83

dusega ministriumides, tegevusega ja lühi-
nõgelisusega sõjaväe juhtumises. Peamine on
aga see, et valitjad, mis ei soovitud pidada
sõda Hitleri vastu, pidasid seda töölisklassi ja
kommunistliku partei vastu. Milline oli siis
Prantsusmaa Kommunistliku Partei' poliitiline „kum-
malise sõja“ perioodil?

On püütud mõistatada PKP tegevust
„kummalise sõja“ perioodil: peale 23. augustit
1939. a. (Nõunogude - Lausa mittevalalitungimise
pakti sõlmimine) olvat PKP üldine võit-
lusist Hitlerismi vastu, Rahvariinde poliitikat
ja alles peale Lausamaa valalitungi Nõun-
ogude Liidule astunud võitluse faasiga.

Faktid lüüavad need väited ümber.

Juba 25. aug. 1939. a., s.o. 2 päeva pärast Nõun-
ogude - Lausa mittevalalitungimise pakti sõlm-
mist, nõndis PKP valitsuselt, et see tihendus
sidemeid Nõunogude Liiduga ja Lausamaa
valalitungi norval Poolale abistaus viimast.²
„Kummalise sõja“ ajal nutus PKP verdvält
valitsust üles sõlmima liitu Nõunogude Li-
duga. Kuid Daladivi ja seda 21. märtsil 1940. a.
asundanud P. Reynaud' valitsus tigitserd üi-
le võimutõrjale vastupõdiselt ja tõnuvard oma

¹ Prantsusmaa Kommunistliku Partei - PKP

² „Isbaal u sobeünar uctõpud“ 1958, №1, lk. 75

oma sise- ja välispoliitikaaga Prantsusmaa paratamatuse huuduse. Sepärast ei võinud ka PKP teada valitsust. PKP Poliitbüroo liige F. Billoux kirjutas artiklis „Mie võitlus rahu eest 1939. a.“: „Milline elus pidanud eluma PKP positsioon, avestades selle sõja riikist isoleerimise? Ei võinud juttugi olla oma valitsuse teatamisest, mille praehisanne seisus selles, et ühineda Hitleriga Nõunagude Liidu ja prantsuse rahva arvel. Nulgi mahu ei võinud juttu olla sellest, et anda ulvad Hitlerile, lubada tal haarata Prantsusmaa ja sejärel ühendada näin jänd... et pidada sõda sotsialismimaa vastu. Kommunistlõuul parteil ... võis olla ainult üks siht: võimaluselt niiresti lõpetada näin valitsusega, mis rehtis Prantsusmaa ja rahva... päästa rahva... või mis oli juba võimatu peatada sõda, muuta ta sõjaks rahvasti vabastamise eest, sõjaks agressiivse ja anastusliku fašismi vastu.“¹

PKP isoleerustas „uunnalist sõda“ mis imperialistlikum sõda, mis sõda, mida peavad inghis ja prantsuse imperialistid ja mis prantsuse rahva sõsaudus on täita Londoni pannuute tahit. PKP nägi võitluses sisenaise

¹ „Hobae u sobuunar uctõpue“ 1958, №1, lk. 80

Nõunogude Liidu sammu õigus ja annu toetama viimase välispoliitikat, siis langeb PKP igast väljast vallakaitsest. Ka parempoolsed sotsialistid ja ÜTK reformistlikud liidrid rääkisid prantsuse kommunistide reetmisest, väitses, et nad on Moskva agendid. Prantsuse juhtivad ringkonnad otsustasid Nõunogude - Lause partei ära võtta oma kommunistide-vastase plaani testamiseks.

1. juulil 1939. a. ütles Bontet juhtivajamiss sausa nersaadiku rahv Wlczekiga: „Valimised hõlvatause edas, rahvaõnnevalimised melotause, igangused välismaise propaganda ratsud muutuse maha; kommunistidele pannakse au pähe.“¹ Puga oli partei ainult etteväändus. Otsus kommunistide jähitamiseks oli tehtud ammu enne selle partei sõlmimist.

Et ära võtta kommunistidelt võimalus varemmainitud valide ümbertöötamiseks, melas Daladien' valitsus 26. aug. 1939. a. PKP igapäevased ajalehed „L'Humanité“ ja „Ce Soir“² kuulati ka ÜTK hõlvandjaks „La Vie Ouvrière“. Kõikides PKP muudis Pariisis ja provintsis korraldati läbitöötamist, Daladien' vääl toimusid sõinjal marrilised kommunistide auterimisi-

¹ Fl. Bontet, lu. 103

² „Hobak u sushimmar netoguel“ 1958, №1, lu. 76

sed. 26. sept. 1939. a. uulas Daladier PKP.¹
 „Daladier pidas sõda, kuid mitte Hitleriga, vaid
 prantsuse rahvaga, Prantsusmaa Kommunistli-
 ne Parteiaga, kes esondas rohkem kui 1,5 miljo-
 nit valijat,”² viitab Fl. Bonte.

PKP ulamine võitlus esile viinud
 rantsuseaastas. Lõpuks anti: ei saavutanud
 Daladier suure võidu. Sejärel saadeti laiali väi-
 ministripalitsused, mille eestsaadid kommunisti-
 tid.

PKP oli üll meelatud, kuid ta võitis
 edasi. Kommunistide parlamendifraktsiooni
 nimetati ümber Tööli - Talurahva Rühmaks. Selle ühema-
 nimel saatis Fl. Bonte 1. okt. 1939. a. Paadiantu-
 noja esimehele Ed. Herriot'le kirja, milles kom-
 munistid-deputaadid juhtisid kähepanu sellele,
 et rantsusealine poliitika viib maa „ kõige
 rasema katastroofi” ning tegid ettepaneku
 antada parlamendis rahuvõimust.³ Selle vastu-
 sus avaldas valitsus 5. okt. 1939. a. devede kom-
 munistide-deputaatide auterimise ja sõjaseis-
 alla andmise kohta.

Saadeti laiali kõige suuremad ametiühin-
 gud Juhaux' ja Belin'i nõudmised; sajad ameti-

¹ H. Thouz, lk. 124

² Fl. Bonte, lk. 35

³ Heberle u. nõudmised netopue 1958, № 1, lk. 80-81

ühingute aktivistid autenti.

20. märtsil 1940. a. algas kommunistide-
-deputaatide protsess, mida süüdistati kommuni-
stliku organisatsioonide laialisaatmise kohta
näiva 1939. a. 26. septembri määruse rünnakus
ja III. Kommunistliku Internatsionaali loomingu
propagandimises s.o. Tšehhi-Talurahva Rühma
loomises ja 1939. a. 1. oktoobri ühja noostamises
ning levitamises.¹ 23. märtsil putud võnes näi-
tas Fl. Bonte, ümberõud alusetud etid need süüdis-
tusid ning tõi erile selle protsessi tõelised põhju-
sed: „Daladier' valitus manitas Lause-Nõuogude
de mittevalalitungimisepartit ühi nõhmanvat
etnõändent kommunistide tagaviisamises, ühi
vilitat abinõu rühus, et nõvaldada Prantsuse
poliitilist dest Prantsuse Kommunistliku Partei,
millel on 300.000. liiget ja mida kerkab 1.500.000.
valijat.”²

Samuti teistas nõhtus Fl. Bonte, et Dala-
dier' valitusel oli juba aume nõavatus neda-
ta PKP, Nõuogude-Lause mittevalalitungi-
mise partit oli vaid etnõändent: „Nüüis juba
1. juulil³, soga 2. unud eene Lause-Nõuogude
mittevalalitungimisepartit allavijutamisist deklaree-
ris Prantsuse valitus ametlõuult, et tuma poliitrua

¹ H. Thorez, lk. 127

² Fl. Bonte, lk. 207

³ 1. juulil 1939. a. teinud Bonnet' - Welczeki jutuajamine,
vt. lk. 30

on antud võimalus 675 kommunistliku suu-
naga organisatsiooni liivideomiseks. On orga-
niseeritud aktivistide haavanguid, 7. märtsil
arutati neid 3.400. Suur arv inimesi on inter-
neritud neutraalsusilaagrites. On laugitatud
8.000. ushtratsust kommunistliku parti. tege-
laste ushta.¹

Isrialistliku parti juhtkond ja ÜTK
juhatus reformistliku emanus tartavad täie-
breult juhtivate rüugrondade poliitikat. Ilmuis-
ter-sotzialist Pööl andis välja deuredi, mille-
ga ushtstati kommunistlikus propagandas usht-
lustatavatele sumastus. See deuredi leidis tee-
tust sotzialistliku parti liidrite P. Fane'i ja
L. Blum'i poolt. ÜTK-st heideti välja usin kom-
munistid, ushti usigilt oma organisatsioonidelt
loobumist usstisist kommunistidega ring üta-
vat ushtumist Nõuavguide-sausa ushtuvalle-
turgimisparti.²

Samal ajal, kui kommunistlikus
propagandas ushtlustatavatele ushtstati sumast-
sus, jäiti ushutele ja sausa spissuudeli täielis-
tegevusvabadus. Ilõne nõidala pärast algas sausa-
mora pralitung Prantsusmaale. . Nüis usloni ja
usin ägedad kommunistide vanlased tegid oma

¹ M. Thorez, lu. 129-130

² „Hoban u usbeimari usõguil“ 1958, Nõ 1, lu. 84

löö. Peamiselt äärestatud Prantsusmaa ositus
natsidile meenus saagius.

Kiitlasi pealting Prantsusmaal algas 10.
mail 1940. a. läbi Belgia, Hollandi ja Luxemburgi,
kallatis nlllega jalge alla mittevalalitungruislepim-
gud. Sauslasid nantavad Prantsusmaa valluta-
mine 72 diviisi, meijuures nel di nel usuvis 47 di-
viisi ja 17 diviisi naitsevad Siegfriedi liini (sega usu-
uu 136 diviisi). Nele jäändudele eli kiitlastel vas-
tu panna 133 diviisi: 91 prantsuse, 10 inglise, 22
belgia, 9 hollandi ja 1 poola diviis.¹ Suga olid jäänd
peaegu võõred. Sauslasid omariid ülvuadele nard
õhus, na taunde arv eli peaegu võõre sausa
omaga, meid prantsuse ssonusmaronaid suurtesse
sõnuseväeünnustesse ei usundatud, mis eli, nage
niijutab de Gaulle, sausa nagede suure edu õhus
jõhjuseus.²

Sausa nitoriseeritud diviisid nurdid
läbi kiitlaste riinde Sedani all. Prantsuse võimud
sattusid segadusse. Erakorralisel ministrite kabine-
ti, vudralstaabi ja parlamendi esundajate nempoda-
minele teatas ülvujuhataja Gamelin, et ta ei õi
garantunida, et sausa naid ei jäta juha 16. mai
õöl Pariisi.³ Prantsuse valitus mõttes juha napi-

¹J. A. DeToques, Biopar mejsobak bänna, Mocuha
1958, lu. 61

²de Toque, lu. 65

³J. A. DeToques, lu. 62

tulemusest. Valituse ussimine läksid äärmise
järel reeturid, napitulemuse pooldajad - 10. mail
faasist J. Ybarnégaray ja L. Maré, 18. mail Ph. Pitain.
Gambini asemel määrati ilmujuhataks Wuygand,
mis viis na Prantsusmaa viiresti vastu napitulemu-
misele.

Kuivõrd saamatu oli liitlaste ilmujuhatus,
seda näitab faat, et kindral v. Kleist'i 5 tanki- ja
5 motoriseeritud diviisil õnnestus tungida Sedanist
vagu suunas ohrasse nitsasse koridori, lõigatis
ära liitlaste armeed, surjumes põhja poolle jäi
1-miljoniline ja lõuna poolle 2-miljoniline armeed.
Olus olud vaja need armeed liita ja v. Kleist
olus sattunud kotti, kuid seda ei juhtunud. 16.
mail pöördus v. Kleist'i grupering La Manche'i
suunas, mille jõudis 21. mail, lõigatis ära
49 liitlaste diviisi Dunkerque'i rajoonis. Liitlased
evanueerusid viiresti, jättes saudastide vogu oma
varustuse. Pausa feldmarsal Rommel ütles hiljem:
„10 mil sormustanki diviisi etrustasid vampaania
1940. aastal Prantsusmaal, nende edu surgendas
inglise-prantsuse ilmujuhatusse inertus.“¹

Sellega lõppes sõjatigeruse esimene etapp.
Prantsuse valitus olus saanud organiseeruda
vastupanu, kuid seda ei tehtud.

5. juunil 1940. a. algas uus prahtung

¹J. DeSopun, lk. 62-63

prantsuse riividele. 9. juunil murdi riive muresti läbi, sausa väed liikusid müüsti läände. 10. juunil¹ põgenes Prantsuse valitsus Pariisist Tourni.²

Sausa hädaaht Pariisile kannas iga tunniga. PKP tegi valitsusele 6. juunil järgmise ettepaneku:

„Kommunistlik partei vaatab Pariisi fašistlikele anastajatele andmisele kui reetusele. Ta peab Pariisi kaitses organiseerimist esmajärguliselt rahvuslikuks ühseks. Selleks on vajalik:

- 1) Murda sõja iseloom, murtes ta rahvalikku sõjast kodumaa vabaduse ja iseseisvuse eest
- 2) Vabastada saadikud - kommunistid ja kommunistliku partei aktiivsed töötajad, aga ka vünned tuhanded vanglaste rühmitused ja kontsentratsioonilaagrite interneritud tsivilised
- 3) Nüüritamatuks arvestada vablaste agendid, milledest subisevad parlament, ministerrühmid ja isegi riivialstaap, võttes nad karmile vastutusele
- 4) Nud abinõud võtavad esile üldrahvaliku entusiasmi ja lubavad moodus-

¹ J. DeTopun, lk. 64

² samal päeval alustas pealtnungi Itaalia.

tada üleüldise maavaitseväe, mis on vajalik viivitamatult välja kuulutada

5) Relvastada rahvas ja muuta Pariis ligipääsmatuks kindluseks.¹

Saanti võeti Laval'i, de Brinon'i, Deat'², Doriot'³, Bergery'⁴ jt. „viienda kolonni“ liidrite autoriteet ja mahalaadumist.⁵

Kuid Prantsuse valitsus ei võtnud kommunistide ettepanekut vastu.

12. juunil andis Prantsuse valitsus miinunud otsuseid. Põjaliselt otsusest tegi ettevaade iluujuhataja Weygand. Maalitud duuna riivitud võige lootusematutes närvides, nõudis Weygand viivitamatut kapitulatsioonist. Katis, et sõda võtab üldrahvaliku ilme, mille etteotsa astuvad töölised ja kommunistid, otsustas valitsus loobuda Pariisi kaitsmisest. Järgmisel päeval kuulutati Pariis lahtiseks linnaks.

¹ H. Thorez, lk. 131

² Marcel Deat - striaalist. Pausa sumpatriooni ajal profaasistlikku partii „Rahvusliku rahva ühendus“ juht. Peale Pausamööde juustamist emigreerus.

³ Jacques Doriot - kommunist-enegeat, amu avalikult nõustöölise sauskatega. Astus mahalaadumist „Kommunionivastase luugiini“. Sai sunnua Pausamaal.

⁴ Bergery - uus „viienda kolonni“ juht. Oli sumpatriooni ajal Vichy esindajaks Türgis.

⁵ А. Мороз, Борьба французского народа против немецкого оккупанта «из воспоминаний о 1940-1945 гг.», „Четвертая замечания“ (ЛТЧ) 1950, бонн. 17, септ. н.ч. май, lk. 84

Prantsuse valitsus motiveeris oma otsust sellega, et „pole mitte mingisuguseid strateegilisi põhjusi, mis tuleks kaitseda Pariisi.“¹

Pariisi kuulutamise kahtisus linnaks oli Prantsusmaa kapitulatsioonise proloogius. Kui Pariis oleks ootanud vastupanu, oleks see võimalik olnud signaalius üldrahvalikuks võimaluse alustamiseks.

14. juunil anti Pariis lahinguta sauskastile. 16. juunil loovutas P. Reynaud peaministri kohta Ph. Pétain'ile, kes koostas samal päeval uue valitsuse. Ohtlasi palus Pétain hitlerlastelt vaherahu.

22. juunil 1940. a. kirjutati Compiègne'i metsas alla Prantsusmaale häbitav rahu: 1/3 Prantsusmaa territooriumist, 52 tööstuslikku Põhja ja kirde departemangu, mis andis Prantsusmaa tööstuslikest potentsiaalidest 80%, okupeeriti Pauslaste väetis langus ja uugu Prantsuse põhja- ja läänmaale Dunkerque'ist kuni Biarritzini. Peale selle liideti Põhja-Prantsusmaa Belgiaga üheks territoriaalsus ühineus, mida valitses sauskaste poolt määratud kuberner. Juulis annekteeris Pausamaa Elsaar-Lotringi.²

¹ T. DeTopuz, lk. 66

² „Yüenne zamecen“ (Bau. uc. yu.-ra) 1957, brn. 1, upur net. sayu, lk. 323

Ocuperitud trooni piirius lõunas oli liin
Genf - Dôle - Chalon-sur-Saône - Moulins - Bourges
- Vierzon - Tours - Angoulême - Mont de Marsan
- Saint Jean - Pied-de-Port.¹

Teega okupeeriti Prantsusmaa rikkaim
osa - siin elas 65% prantsuse rahvastikust, sin-
tooditi 97% malmi, 94% tuast, 79% rütt, 100%
rauaamaaki, 75% vinn, neli tuhatvõimevi milvi-
pind moodustas 65% Prantsusmaa välvi-
nast.²

Prantsuse armeedisarmeeriti, Pétain'i
valitsusel lubati formeerida mitte üle 100.000-
-meheline armeed "uusa heidmiseks". Kõiki ul-
vad ja varustus, mis arms okupeeritud troo-
nis, muudusid väljaandmisele saavastele.³ Du-
patrissonivägede sulude kattes pidi Prantsus-
maa maksma iga päev 400, hiljem 550 milij.
franki.⁴ Pausa vallutajate emärgius oli haa-
rata ka Prantsuse sõjalavastii, mis arms
Toulousis ja Prantsuse völsniaalvalduste sada-
mais. Et märkida oma mõtteid, väeti va-
heraku kirjgimustose järguine säte: "Pausa

¹ J. DeTogues, lk. 69

² H. Brownmann, Espanjele ka uogreime, Moscuha
1943, lk. 8

³ Pauslased väiksi neid ulvi siiski ei saanud. Patris-
sonivägede muudatunud Prantsuse armeedisarmeeriti ja sõ-
dumite poelt peiditi nad selajastose ladudesse ning hil-
jem kantati neid vastupankliumuises

⁴ H. Thorez, lk. 132

valitus... keatab Prantsuse valitsusele, et ta ei
 soovaks oma huvide kaotada sõja jooksul
 Prantsuse sõjalavastiku...¹ Kuid samas nähti,
 et sõjalavad, mis arvavad väljapoole Prantsuse
 territooriumilt, peavad pöörduma tagasi saustate
 poolt nimetatud sadamatele.¹ Et saustatel ole-
 täiesti võimalik suurendada oma teenistuse Prant-
 suse sõjalavastiku, seda näitavad sündmused
 1942. a. novembris.

Sellised oli Prantsuse valitsuse Nõuko-
 gude-vastase profasistliku poliitika tulemused.
 „Viis kolm“ muutis Prantsusmaal negaiv saagius
 kitleile. Saustad vastasid Prantsusmaal anasta-
 misel ainult 27.074. meest tapetuna, 111.034. kaa-
 ratutena ja 18.384. vadevutena², samal ajal
 kui prantslaste vastused viimisei vangidena
 olid 1½ miljonit.

Returid Prantsuse valitsusest ring-
 usunast uttasid ära kaotama soovidega
 tulimusi hitlerlastega, et vundlustada oma väi-
 me ja hävitada verbariiklu nord. 10. juulil
 häältas neurodiliunas Vichy's 569 parlamendi-
 liiget 80 vastu Laval'i etpanemise poolt lugeda uh-
 titus 1875. a. konstitutsioon ja anda usgu väin-
 täius Pitain'ile.³ Nabariigi president Albert Lebrun

¹ L. Bourgeois, lk. 9

² Физический, II международная конференция, Москва 1956, lk. 107

³ L. Fogysob, lk. 23

loobus võimust Pétaini naurus.

Nii unelmustelt lõpetas oma elusa-
du 1870. a. loodud Kolmas Vabariik.

Kliin, rüürid Prantsusmaa Hitlerile,
saavutas pärast aastust vaasoodatud võima-
luse uhtistada maal fašism. Reutsoon juu-
bildas, Prantsusmaa sõjaline lüüasaamine
ja hitlerlaste sissetung oligi see „jumaline sürp-
riis“, mida ühistas Vichy tähtsaim teoretik
Charles Maurras.¹

Vichy valitsus läus autiisole usstiöle
fašistliku Sausamaaga, abistades teda vii majau-
duslikuult uui ka sõjaliselt.

Juba 1940. a. 24. outasvi ushtuunis
Hitleriga Montoire'is teatas Pétain ametlikuult uss-
tiöpolitiikast Sausamaaga, tistades Prantuse ja
ta ussusiati majanduse ravendada Sausamaa
tunistuse.²

1941. a. mais alluurijutatud Vichy-Ber-
liini ussuleppega ushustus Pétaini valitsus
teutama Sausamaad sõjas Inglismaa vastu
Püürrias, Iraakis ja Põhja-Aafrikas.³

Kogu Prantsusmaa majandus ravun-
dati sausa sõjamašina tunistusse. Kuni 80 %

¹ A. Bepi, lu. 11

² H. Toqynob, lu. 25

³ K. Yorduna, Kevore gouyuenire o copygnureatbe Bruun
c uti repubecisii Tepramuii, „Mencygnapoygal neyus“
1959, N=1, lu. 146

prantsuse ettevõtetest täitis Sausamaa tellimust. Prantsuse majandused andrid Sausamaale vajalikust rauamaagist 30%, boursiidist 40%. Prantsuse tööstus valmistab Sausamaale üle 5% kummeid, 12% kummivastasteid, üle 20% moantoreid, 10% vedureid jne.¹

Paljudel juhtudel lävrid tähtsamad prantsuse tööstusettevõtted otseselt sausa kapitalistide närituse või loodi sausa-prantsuse ühendused seistes monopolistlike ühenduste asemel, mis juhtis noht jäi sausa kapitalile. Näi näitus anti Letringi tihased nohtsele. Hermann Göring. De Wandel'i autotööstuse ettevõtteid ühendati kartelli, mis mängivad sauslased täielikult ne püüest, määrates kindlaks toodangu suuruse, tooditavad automargid, makujaki jne. Enamus kummitööstuse ettevõtetest liideti. Rahvusliku kummitööstuse kompaniiga, mis rahuldab sausa arme vajadust. Ülejäänud kummitööstused lävrid sausa kummikompanii „Juniper“ omavõttes.²

Prantsuse majanduslike riikliku võimistest sauslaste poolt annab tunnistust järjekordne suurenev „import“ Sausamaale. Juul. 1940. a. saadeti Sausamaale 250.000. vaagnite toiduainete,

¹ B. Moskova, lk. 17

² H. Ilopez, lk. 564

sõega, kastiõliaadust ja masinatiga. Pausamaale
 anti 15.000. vedurit ja 1.300. kuhat autot. Kinnitust
 1941. a. esimese kolme nädala jooksul anti Pausamaale
 45.000. tonni tina, 30.000. tonni boksiti, 10.000.
 tonni alumiiniumi, 186.000. savilõuna jne.¹

Tõsine, energia, transpordivahendite ja
 tööjõu massiline vähenemine halvatas Prantsuse
 tööstust. Kui mõni uus hiiglane projekt suure-
 nimist võis mõnagala mõningast elavnemist
 tööstuses, siis 1941. aastast halvemal tööstuse du-
 norid piduvalt. Nii ei ületanud 1941. a. tööstus-
 toodangu üldine indeks 65 % (1938. a. = 100%). Kõik
 sellest aastast esineb pidev langus, ulatudes 1943. a.
 54 %-ni, mõnelde 1938. aastaga.²

Paun põlvend suurendas ja jõukamajau-
 duses. Kui 1938. a. toodeti Prantsusmaal 74
 milj. tsentnerit traviilja s.o. 16. ts. ha-elt, siis
 1941. ja 1942. a. olid need arvud vastavalt 64 milj.
 ts ja 14 ts. ning 54 ts ja 12,7 ts.³

Pidevalt halvenes tööstavate masside du-
 norid. 1940. a. autotööstuse seadrid suupandid sis-
 se kaardiõistemi, mille alusel anti päevas
 250 gr. leiba, 180 gr. liha ja 40-gr. juustu nädalas,
 1-2 kilo kartulid nädalas.⁴

¹ "Yüenne zammenn (194) 1950, bon. 17, cynd uci. nayu, lu. 79
² M. Frörens xüme, Ekonomika i pranyu 1919-1952, Moscow
 1952, lu. 222-223
³ M. Ilopy, lu. 365
⁴ "Yüenne zammenn (194) 1950, bon. 17, cynd uci. nayu, lu. 79

Juba 1940./41. aasta talvel kannas Pariisis ja
 bistis nurliinades tunda andma teidrainte
 pöördus. Rahva suuenda halvendas na sassa
 finantspoliitika, millega tõsteti muusikult marga
 väärtust, siis 1 marga vastavusse 20 frankiga,
 misigi tegelik murr oli 1:8-ks.¹

Kujunenud suunas, kus Prantsusmaa
 oli langenud valitsvate inkuandade alatu po-
 liitika suurus, kus Pitaini marionetliku valitsus
 läus avalikuult noostõle vallutajatega, kus prant-
 suse rahvas oli langenud fašistliku ojuusse,
 alustas PKP võitlust Prantsusmaa taastõnni-
 est. Kellel panu PKP sijuuus kestuse, se ilu-
 mb 1940. a. juulis illegaalses „L'Humanité's“ aval-
 datud PKP KK manifestis: „Prantsusmaa sai tun-
 da vastust, sumpatriooni ja alandust. Vast
 nõutav Prantsusmaa tahab elada vabana ja
 iseseisvana. Mitte kunagi ei muutu nii vii-
 mas rahvas, nagu meie, orirahvas. Kuulsa
 minevikuiga Prantsusmaa ei lange põlvili
 näputäie laevide es, mis on valmis iga-
 sugustes tingimustes. Lühiasaand viindrad,
 aferistid, allavõinud republikaanid ja poliitika-
 nid ei suuda saavutada Prantsusmaa taas-
 tõundi. Rahvas on see, mille peale pannakse

¹ „Yenne jannem“ (Tsau. roc. ju:ia) 1957, brn. 1, cypel
 net. haye, lk. 323

rahvusliku ja sotsiaalse vabanemise suu loetus...

II peatükk

Vastupanuliikumise teemaline ja aeg (auni november 1942.a.)

Prantsusmaa rahvusliku võitmatuse hävitamine, rahva majandusliku ja õigusliku olukorra järse halvenemine, massilised auterimised ja mahalaanemised — kõik see tõi Prantsuse rahvast võitlusle vallutajate vastu. Vabadustamastav ja muide revolutsiooniliste traditsioonidega prantsuse rahvas ei alistunud Hitlerile, mis 10. mail 1940.a. teatas, et prantslaste saatus on ette määratud tuhandites aastates: Prantsusmaa muutub Pausa kolooniaks ja prantslased kannavad sõjama oma nusi, võrgumast varisist isandaid.¹

Prantsusmaal nagu paljudes teisteski Pausamaa poolt okupeeritud Euroopa riikides puhus vastupanuliikumine, mis oma iseloomult oli üldrahvalik.

lunas algas vastupanuliikumine? Täp-

¹ H. Hoey, lk. 601

ult dateerida vastupanuliikumise algust ei saa, kuid faštide järgi tõustades võib öelda, et vastupanuliikumine algas 1940. aastal saulsaste sissetungi ajal.

Algas vastupanuliikumise esimene periood, mis kestab 1941. a. juunini (Paasamaa vallalõhung Nõukogude Liidule). Seda perioodi iseloomustab patriootiliste jõudude ühendamise ning vastupanuliikumise organisatsioonide loomine.

Tekkinud vastupanuliikumise avangardis oli tõeliselt ja Prantsuse poliitilistest partiidest tähtsaim ning juhtiv roll kuulus PKP-le.¹ Juba 1940. a. juunis saatis PKP oma juhtivad tegelased tööle nohtadale. Pariisis loodi vastupanuliikumise keskus, mida juhtis Jacques Duclos. Põhja-Prantsusmaal organiseeris vastupanuliikumist Gabriel Péri ning Lõuna-Prantsusmaal Arthur Dallidet. Ootamatult saatis PKP KK organiseerima vastupanuliikumist Lantre-Pavois departemangus Georges Larrant'i.²

¹ Saanud riigipeaus, ajas Pitain laiali mõned poliitilised partiid peale Social' fašistliku Prantsuse Rahvapartei. Kõik teised ühendamised partiid laagerid. PKP, mis oli ületatud juba 1939. a. Daladii poolt, suutis säilitada oma juhtumise ja usalduse ning oli poliitilistest partiidest ainus, mis võimuline juhtima vastupanuliikumist.

² "Yüenne gannem" (Toau. noc. yn. r.) 1957, bou. 1, lu. 338

Siin kohal olgu märgitud, et vastupanuliikumise suhteliselt aeglane kasv on seletatav sellega, et antifasistlike jõudude hävitamine algas juba enne sõda ja 2-3 miljonit aktiivset maasõltumatusest vältivat eli sunniti tööle või vangis lausumaal.¹ Teatar osa oli ka okupantide ja prantsuse profasistide propagandal, millega püüti murda rahvas vastupanu vaimu. Erinestel okupatsioonivastastel, kivi valitsenid veel ostuse meelised ja aktiivse võitluse vajadus ei tunginud veel rahva teadvusse, oli sellisel propagandal ka mõju. Rahva teatud kihtide, eriti talupoegade seas säilisid kaasa illusioonid rütter Pitain'i suhtes: Pitain on patrioot, kes ei lasknud okupantide võrgu Prantsusmaal, ta mängib vahetuõrdselt mängu, ta on sunnitud, kuigi ajutiselt, okupatsioonitingimuste pühendamise ümberkäigil kaitsema neid okupantidega.

Pärast ei juurdunud uske ka PKP võitlusprogrammi ja vastupanuliikumise ei suundunud aktiivse võitluse iselossu. Rahvahulka vastupanu väljundus väga mitmesugusel viisil. Erilgu avaldus see eravates saasavastastis valjades ja auentortides, saasa sõdurite ja shvitseride boikotterimises, antifasist-

¹B. Trošunova, lk. 27

line demokraatlike ja sotsiaalsed organisatsioonid, põrandaaluse organisatsioonide võrgu loomine, mõniasuud ka sotsiaalide otsesed hävitamine. Järjest suurema hõlma suandasid illegaalne kirjandus ja regulaarselt ilmuvad lehed. 15. det. 1940. a. ilmus uus esimene regulaarne leht - „Vastupanuliikumise, ühismõtte ja ühise rahvusliku komitee ametliku billettään.“ 1941. a. jaanuaris ilmus Pariisis leht „Val-mij“ esimene number; 1. aprillist 1941. a. hakkas ilmuma „Le Voix Nord“, mis oli ühine suuremõõdu perioodiline väljaandus Põhja-Prantsusmaal; 1941. a. juulis hakkas Emmanuel d'Astier de la Vigerij välja andma sotsiaalsetest vaadetest sõltuvast „Liberation Sud“ ju.

Lõin need lehed ja ajakirjad teid vastu Prantsusmaa röövimisest, paljastavad sotsiaalsete võimude võimad, näitavad sotsiaalsete võimude nõrku, kuid nad ei võinud rahvast üles võtta, siis ilmusid atlantistlikud² seisukohtad.³

¹ Emmanuel d'Astier de la Vigerij - endine mereväe ohvitser, vasempoolse sotsialist, organisatsioon „Liberation Sud“ uus juht

² Atlantism tähendab pr. sõnad „atlant“ - sõnad. De Gaulle'i ja paljudele vastupanuliikumisele osavõtjatele sõnad, mille taga on suure tautia, mis seisus järgmises: võtata Prantsusmaa sotsialistid Inglise ja Põhja-Am. ühenduste vägede poolt, mille aga katkestada partiisanisõjaga

³ „Yienne zammem“ (Fran. oc. yr.-ra) 1957, tom. 1., lk. 335-337

Nende ajalehtede ja lundlehtede trübe ussude-
sid nodanilise intelligentsi grupid.

Kõrimalle, mis algas vastupanuliikumise,
on raske vastata. Mõningad vastupanuliikumise
grupid tekkisid juba 1940. a. suvel Lõuna-
-Prantsusmaal. Nii organiseeris sel ajal kapten
Frenet väikse šveitside grupi „Petites Kilis“, mis
peale ühinemist organisatsiooniga „Liberti“ ni-
mitati ümber „Combat“ks.¹ 17. juulil 1940. orga-
niseeriti esimene vastupanuliikumise grupp kine'i
departemangus. 1940. a. sügisel tekkivad vastu-
panuliikumise uudeid kante - Pavois departe-
mangus.² Esimene partisanisala loodi 1941. a.
aprillis kante - Nicome'i departemangus.³ Vichy
luueorganite andmeil tegutses Prantsusmaal
1940. a. novembril 80 vastupanuliikumise
gruppi, misid väin nad olid väikeseavalised
ega suured riudlat tegevusprogramm.

Et Prantsusmaa jagunes 2-ks tsooniks
(okupeeritud ja okupeerimata tsoon), siis ei-
nes sel teinud vastupanuliikumine oma
isolevult ja erimaidelt.

¹ A. Bepi, lk. 146 - 147

² „Yenne zannem“ (Fam. uc. yx.-ra) 1957, brr. 1, lk. 342

³ K. Fogynob, lk. 49-50

⁴ K. Cypux, Džencene Cypotubrenud bo fpanisim
6 1942 - 1943 u. u ge Toue, „Boupoer netopun“ 1949,
N° 2, lk. 52

Õurperitud töös oli vastupanuliikumisele tavalt saavastane iseloom, kuna see oli elanikele tõuse kommunistlike vallutajatega. Õurperimata töös oli vastupanuliikumine suunatud Viduy režimi vastu, saades oma energias selle kukutamiseks.

Naatlikuline valdi vastupanuliikumise organisatsioonide kujunemist mõlmas töös. Käsitlusone emalt õurperimata töös.

Lõuna - Prantsusmaal teinud vastupanuliikumise organisatsioonid olid enam-ees loodud intelligentsi, sõjaväelaste või vadalise parteide esindajate poolt. Üheks esimeseks vastupanuliikumise organisatsiooniks Lõuna - Prantsusmaal oli juba varem nimetatud „Petite Kils“, mis hiljem nimutati ümber „Combat“-ks. See organisatsioon polnud sõjalise iluega; peatõhu pandi siin agitatsioonile ja propa- gandale. Enam revolutsiooniline oli „Libe- ratien Sud“, mis saadis oma energias üks- tõuse organisatsioonise. Organisatsiooni üus juhti E. d'Arlier de la Vigery püüdis luua kon- takti rahvamuasidaga, ühendada kommunistid, sotsialistid, kommunistlikud ja katoliiklikud ame- tiõhingud ühtsone suurde organisatsoon- ni. See intelligentsist koosnev organisatsioon

oli ülevalt viim - ta liikumete arv ulatus
1942. a. oktoobris 20.000.-le.¹

Tiistest suurematist organisatsioonidest
võib nimetada „Francs-Tireurs“, mille liikumete
arv ulatus 1942. a. novembris 30.000.-le ja
„Témoignage chrétien“i. Toulouse'is tegutses or-
ganisatsioon „Liberté et fédéré“.²

Kui hinnata nende organisatsoo-
nide tegevust erinevatel sotsiaalsetel, siis
võib öelda, et nende mõtetus oli rohkem idio-
loogilist laadi.

Survealused teosis liikumete arvult nii
suuri organisatsioone ei teinud, kuna illegaalsete
organisatsioonide tegevus nõudis siin suuremat
koorespordit. Liinised organisatsioonid olid
rohkem sõjalise ilmeega.

Suurematust vastupanuliikumise gruppi-
dus Põhja-Prantsusmaal olid „Défense de la
France“, „Mouvement national révolutionnaire“,
„Ceux de la Résistance“, „Libération Nord“, „troupe
des volontaires“, „Socialisme et liberté“ jt. Tähtsamad
neist olid „Libération Nord“, „Office civil et
militaire“ (OCM) ja „Front National“³, millised

¹ A. Bepi, lk. 148

² samas, lk. 148-149

³ „Front National“ loodi PKP poolt 1941. a. mais.
Tal oli laialdane organisatsioonide võrk kogu Prant-
susmaal. Kõigist vastupanuliikumise organisatsoo-
nidest oli ainult kumal tihedalt koostööd saava.
Tähtsaim PKP organisatsioon oli „Francs-Tireurs
& Partisans“.

laiendasid oma võrgu üle võrgu superitud
trooni ja peale 1942. a. novembrit leidsid oma
organisatsioonid uue Lõuna-Prantsusmaal.¹

Samal ajal, kui Prantsusmaal tekkisid
vastupanuliikumise organisatsioonid, kujunes
vastupanuliikumise kelle Inglismaal eristas
Charles de Gaulle'iga.

Kindral de Gaulle, uus lühene Prantsus-
maalt enne kapitulatsioonist, erines 18. juunil
1940. a. BBC²-s kõnega, milles ta teatas, et Prant-
susmaa jätkab võitlust ja võitlus ühes kõiki
Briti territooriumil olevaid prantslasi, kes ei
tunnusta kapitulatsiooni, tunnaga ühineva³.
De Gaulle'i kõne prantslastele ei kujutanud
endast iseenesest vastupanuliikumise organi-
satsioon Prantsusmaal. De Gaulle ei avas-
tanud prantsuse rahvaga, ta seadis oma
emärgis ühendada Prantsuse koloniaal-
administratsioon ja lüüa uus Prantsuse ar-
mee koloniaalimpeeriumi usitrus ja võltuma-
tu Prantsusmaa loomisus.

De Gaulle, kes ei ununud ishtõususe,
tugines neile usutavale ringkondadele, kes piisid-
sid Inglismaa ja Põhja-Am. Ühendriikide abiga

¹ A. Beyer, lk. 150-152

² BBC - Briti Raadioinghääling (British Broadcasting Company)

³ De Toub, lk. 331-332

murda Pausa imperialismi, seadis Prantsusmaa vabastamise täielikku sõltuvuse liitlaste disandist.

Sellele vastamata tuleb hinnata de Gaulle'i tugevust kui progressiivist, sest de Gaulle armus võitluses Prantsusmaa rahvusliku sõltumatuse eest.

28. juunil 1940. a. tunnustas Briti valitsus oma kommünikees de Gaulle'i kui väigi vabade prantslaste juhti.¹

Tennis liinimine „Vaba Prantsusmaa“.

Inglismaal armid mõningad Prantsuse väeosad: nuge mägidivis, sõjalasvad Brestist, Cherbourg'ist ja Lorient'ist, üldvõlväljannvega 100.000. tonni. Neil oli maduseid na tüstelt laevadelt, usum 10.000. meest. Peale selle oli Ingliise haiglats mõni tuhat Belgias haavata saanud sõdurit. Ingliise valitsus jätkis prantsuse sõjaväelastele tugevuvabaduse: uas repatrieeruda või liituda de Gaulle'iga. Enamus mist jäi de Gaulle'i juhatusse alla.²

Samal ajal saabus pidvalt Ingliismaale Prantsusmaalt põgenevaid sõjaväelasi. De Gaulle'i lähema vaastõelise J. Poustelli'i andmest oli „Vaba Prantsusmaa“ väsituss

¹De Tourné, lu. 339

² samas, lu. 115

1940. a. novembris 35.000. meest, 20 sõjalava, 60
maabalaava ja tuhanded lundreid.¹

7. aug. 1940. a. kirjutasid W. Churchill
ja Ch. de Gaulle alla usumleppu, millega de
Gaulle sai õiguse formerida Inglise territooriumil
Prantse maaväge, mere- ning õhujõude
võitlusus fašismi vastu.² Hiljem võtsid need
väeosad osa sõjalistest operatsioonidest
Põhja-Aafrikas ja Lähis-Idas. Nii nähtus
pubastanid „Vaba Prantsusmaa“ väed kindral
Catroux'i juhtimisel Prantse Põhja-Aafrikas
Vichy vägedest.³

Kõnuti sõjaväe formerimisega piiri-
dis de Gaulle luma sidemeid Prantse koloni-
aalsüsteemiga, et sellega ära lõigata
sõjaväe mõju alt Prantse koloniaalval-
dused. 1940. a. augustis rühinis de Gaulle'iga
Tsaadi piirneid, kolonel Leducq haaras Dua-
la (Prantse Ekvatoriaal-Aafrika tähtsaim
sadam), samal ajal liideti „Vaba Prantsusmaa-
ga“ ka Brazzaville. Enamus Prantse Ekv-
atoriaal-Aafrikast läns de Gaulle'i poole juba
sõja algul. „Vaba Prantsusmaaga“ rühinend ka
Kamerun, Uus-Kaledoonia, St.-Piere'i ja Miqueloni

¹ De Tourné, lk. 14

² samas, lk. 344-348

³ L. Bourgeois, lk. 43

⁴ A. Bepi, lk. 144

s-d, valdused Indias jne.

See oli de Gaulle'ile väga tähtis, unustata poleud nüüd enam paljas emigrant, vaid ka selja taga oli osa Prantsuse koloniaalvaldust. Pärast pidi Inglise valitsus tunnistama de Gaulle'i uue "Vaba Prantsusmaa" juhti.

23. sept. 1941. a. moodustas de Gaulle "Vaba Prantsusmaa" Rahvusliku Komitee, mille liikmed olid M. Dejean (välisajade komisar), A. Philip (sisajade komisar), Dichelieu (frantsuskomisar), J. Poulille (komisar informatsiooni alal) ja R. Plevin (koloniaalvalduste komisar).¹

Samal ajal jäid aga "Vaba Prantsusmaa" ja Inglismaa vahelised suhted sigastuks. Inglismaa püüdis ära vältida Prantsusmaad rünnata ja haarata viimase laevastik ning koloniad.² Üks selline matse toimus 4. juulil 1940. a. Oranis (Alžeeria), kui Inglise eskadri ründas Prantsuse laevastikku.

Et Inglismaa soovits haarata Prantsuse koloniad, seda näitab see, et kuigi "inglased töötasid taastada Prantsusmaa sõltuma-

¹ H. Torgynob, lk. 75

² Juba enne vapikõllemist esitas W. Churchill Ryndard' valitsusele oma "ühinenise" plaani, mille järgi pidi loobuma "Suurbritannia ja Prantsusmaa ühenduse", mis olus tähendanud Prantsusmaa isisuse lõppu. P. Ryndard' valitsus loovus selle plaani tagant.

tuse ja suurus, ei võtnud nad endile mingid nõustusi Prantsusmaa territoriaalse puutumatuse vaitseks, kirjutas de Gaulle.¹

Kalvenud olid „Naba Prantsusmaa” suhted USA-ga. Ühendriikide valitsus ignoreeris de Gaulle'i ja „Naba Prantsusmaad”, säilitades diplomaatilised suhted Vichy'ga (Ühendriigid katkestasid diplomaatilised suhted Vichy'ga alles 1942. a. novembris²). Ka USA-l olid oma plaanid Prantsuse kolooniate suhtes. Nii näitus 1941. a. detsembris, kui Rahvuslike Komitee otsustas kehtestada oma võime vahel väikesel Prantsusmaal kuulval saarel Newfoundlandi lähedal (St. Pierre ja Miquelon), siis avaldas Ühendriikide valitsus protesti selle otsuse vastu.³

Nõunogude Liidu suhtumise „Nabasse Prantsusmaasse” avaldub nõunogude Londoni saadiku Maixi poolt de Gaulle'ile üle antud kirjas 26. septembrist 1941. a., kus teatatakse, et Nõunogude valitsus tunnustab de Gaulle'i „kui kõigi vabade prantslaste juhti” ja ta võib selle eest, et peale sõda taastataks Prantsusmaa sõltumatus ja suurus.

¹ De Tourny, lk. 122

² B. A. Управлении, Демонстрационная нотопух Берунаи отреахенной брэнн, Москва 1959, lk. 88

³ Samas, lk. 88-89

Ühtlasi deklareeris Nõunogude valitsus, et ta on valmis sõlmima 27. det. 1940. a. loodud Prantsuse imperiumi Kaitsenõunoguga sideme kõigis küsimustes, mis puudutavad noostööd Prantsuse meretaguste valdustega...¹; mis sid andnud end de Gaulle'i nõuandusse ning teatas, et ta on "... valmis ontama vabadele prantslastele igavilgset abi ja arendama noostööd rahises võitluses hitlerliku Saksamaa ja ta liitlastega."¹

Suga pakuus Nõunogude valitsus prantsuse vastupanuliikumisele igavilgset abi ja noostööd. Tulvime suhtes olid perspektiivid sama selged: rõhutades oma otsustavust kaasa tõstada Prantsumaa sümme ja iseseisvuse täielineus taastamine, andis Nõunogude Liit selgesti mõista, et ta ei salli Prantsumaa muutumist sõltuvaks peale sõda kestetui valuvandast riigist.

1942. a. märtsis saabusid Nõunogude Liitu „Vaba Prantsumaa“² erindajad Roger Gaveau, Ernest Petit ja Schmittlein. Välisajade

¹ De Tonn, lk. 655-656

² 24. III 1960. a. rõhutas N. P. Krušev, et "... liikumine „Võitlv Prantsumaa“ kidis Nõunogude Liidult tunnustust ja pidvat toetust. Me hindame kõrgelt seda vaalvustumist, mida tollal näitavad ilis paljud Prantsuse tegelased ja iselikuult mindral de Gaulle..." (.Rahva Hääl' m. 73, 26. III 1960)

Rahvasuusriiastis toimunud vestluse käigus informeerisid „Naba Prantsusmaa“ esindajad Nõu-
kogude valitust duvarast Prantsusmaal, Rah-
vusliku Komitee tegevusest jne., andis kriitili-
se hinnangu USA ja Inglismaa poliitikaile
Prantsusmaa suhtes.¹

Nõukogude - Prantsuse läbirääkimiste
ajal Londonis 24. mail 1942. a. avaldas de Gaul-
le samuti rahulolematust USA ja Inglismaa
poliitikaaga, viidates lahkulidile Rahvusliku
Komitee ja lääneriikide vahel Prantsuse
meretaguste valduste pärast.²

Nõukogude - Prantsuse läbirääkimised
sõudustarid suurel määral „Naba Prantsus-
maa“ Rahvusliku Komitee autoriteedi kaaru.
Varsti pärast läbirääkimisi teatas Inglise
Välisministerium, et prantsuse sadamad Dakar
ei haavata lihtlasti postit enne Rahvusliku
Komiteed sellest informeerimata. USA valitus
teatas oma kavatsusest tunnustada de
Gaulle'i.

Välisasjade komisar H. Dejean tun-
nistas jutuajamises Londonis olva Nõukogude
saadiku Bogomoloviga, et ulpselmained

¹ События французского сопротивления во время Ве-
нушной Отечественной войны 1941-1945 гг. Документы и
материалы, Точновидения 1959, кн. 77-78

² Le Tour, кн. 661-664

Inglise ja USA valituse avaldused on etteanus
järeldeus Nõunogude - Prantsuse läbiräärimis-
tele.¹

1941. a. novel tegi de Gaulle Nõunogu-
de valitusele ettepanemise lubada saata Liinias
formenitar prantsuse diviis Nõunogude - Lassa
rindele. 1941. a. det. teatas Bogomolov, et Nõu-
nogude valitus tekitab seda ettepanemist.²
Kuid Inglise valituse ütava suhtumise tõttu
de Gaulle'i soovitusesse jäi see diviis Nõuo-
gude - Lassa rindele saatmata. Hiljem õnes-
tus de Gaulle'il saata Nõunogude Liitu
ühem hävitushundumerd „Normandia“, mis
hiljem kujunes kummpolgus „Normandia - Nu-
men“³ slls aimuensus liitlaste väeosas Nõu-
nogude - Lassa rindel.

¹ Cobitcus - fpannyycune võnuevuh... , lu. 86

² samas , lu. 52

³ 29. märtsil 1960. a. Riinvi linnatõnuevuh putud võ-
us märts N. P. Huitõv hindavalt „Normandia - Nu-
meni“ võitlustud Teise maailmasõjas: „1943. aastast
alates kuni Teise maailmasõja lõpuni võitlustud
nuensa hävitushundumite polgu „Normandia - Numen“
usossinus külg külje nõval Nõunogude lundumitega
ühise vaenlase vastu prantsuse piloodid, mille hul-
gas nuide sllid mindralid Pougade ja Delphinault.
Nõunogude inimesed meenutavad tänuandega
meid Prantsuse patrioote, kes Neve tava all võitlustud
oma rahva au ja vabaduse eest, Prantsusmaa nuuse
eest.“ („Rahva Hääel“ nr. 77, st. IV 1960) „... 42 lundumit an-
tamstati Nõunogude ordenite ja medalitega. Vanem-
leitnandid Marcel Albert ja Rolland de la Poipe said
Nõunogude liidu nuuglase nõrge annimise.“
(„Rahva Hääel“ nr. 78, 1. IV 1960)

"Daba Prantsusmaa" autoriteedi tõus ning ta lähemine Nõukogude Liidule avaldas nahtlemata positiivset mõju vastupanuliikumise arengule metropolis, misgi de Gaulle'il püüdis algsel sild sealse vastupanuliikumisega ja ka mõlma pooli tegutses di ühtlustamata.

Naatlune nüüd lähemalt prantsuse rahva võitlust ja PKP osa selles.

Nagu juba varem märgitud, oli vastupanuliikumine esimestel suupatrossoniaastail nõue ja põhiliselt passiivse iseloomuga. Rahva passiivsest vastupanust annab hea pildi Prantsuse ajaloolane Lucie tubrac, kes kirjutab: "... Reisijad metross juhatajad sauskari sibiliselt jaamadisse, mis onsid väga naugel ushast, mahu nad sõitrid; autobusside konduktoid jätsid vahle peatused, kus sauskased kavatsesid väljuda. Kauplustes ... püüti miki (sauskastel - KK) müüa kõige halvemaid, sismajäämed kaup..."¹

tegamõsda võtsid võitlusvoomid üha travama ilme. Selles on suu osa PKP-l, kes niuvalt de Gaulle'ist ja paljudest vastupanuliikumise organisatsioonide juhtidest nõudis aktiivset võitlust.

1941. a. 15. mail tegi PKP KK järgmise

¹ mt. A. Bepi, lk. 149

avalduse:

„Juhindudes ainsast eemärgist teostada rahva ühtsus võitluses rahvusliku iseseisvuse eil-
sa ürituse eest, Prantse Kommunistliku Partei, pidades kõige tähtsamaks riigi huve, teatab pidulikult, et laia, rahvusliku vabadusiinde loomise jaoks on ta valmis teatama iga Prantse valitust, iga organisatsiooni ja kõiki inimesi, mille jõupingutused on suunatud tegelikule võitlusele Prantsusmaa poolt üleslata-
vale rahvusliku rõhumise ja isivallutajate teenistuses olevate reitjate vastu.”

Süt nähtub, et kommunistid olid val-
mis rühinema de Gaulle'iga, et ühendada „Maha Prantsusmaa” ja neutropoli vastupanu-
liikumise rühise vaenlase vastu. Ühtlasi kuu-
mutab see väite, nagu oleksid kommunistid vastupanuliikumisest osa võtnud oma de-
tatuuri ühtestamise eemärgil.

PKP osas kannatada iga ou-
partide vägivalla - anti - maride mobiliseeri-
mises võitluses vallutajate vastu. Kui 1940.a.
oktoobrikuu lõpul aruturid sautsasid prof.
Paul Langevin'i² alustas PKP kannpaaniat
tuna vabastamises. P. Langevin'i väitsus

¹ H. Thorez, lu. 137

² Paul Langevin — unelus prantse füüsika (kommun-
nist), Pariisi Teaduste Akademia ja Londoni Kuninglaur
Pilti liige

kvitati lundilehti. Collège de France'is uudus
Fr. Joliot - Curie', mida kutsuvad paljud üliõpilased,
protisti märgus loenguid lugemast. Vastusena
sellele sulgenid saulsed Pariisi ülikooli, Collège
de France'i ja üda teisi kõrgmaid õppeas-
tusi. Protisti märgus kõrgmate õppeasutuste
sulgemise vastu organiseerisid kommunistid
11. nov. 1940. a. Avenue des Champs - Élysées'l üli-
õpilaste demonstratsiooni, mille ajalid saulsad
süd jünga laiali, surjuus 12 inimest sai
süma, 50 haatata ja üli 800 arsteniti.²

Su demonstratsioon oli erimeses
okupantide - vastanus väljastumises Pariisis.

Pidvalt suandas töölislassi võit-
lus üha organiseerituma ilme. 1941. aastast
alates hakkas töölislass osutama sellised
võitlusvõime nagu streigid.

1941. a. aprillis toimus PUP juhtimisel
vaevurite streik, mis haaras 120.000 Nord'i
ja Pas - de - Calais' departemangu vaevurit. Streigi
tulenusena jäi Pansamaa ilma 575 tuhandest
tööstis süst.³ Nagu märgib ÜTK presuntär
Benôit Frachon, ei väljendunud sellised streigid
okupatsiooniaastail mitte ainult väljivati mas-
sid nõudmisi, vaid üli .partisanisõjans töö-

¹Fr. Joliot - Curie - uudus prantsuse füüsiku, Front Natio-
nal'i üli juhti

²H. Fogynob, lk. 40

³Samas, lk. 41

postil!¹

PKP püüas muut tähtsusele illegaalse organisatsioonide - võrgu loomisele, nähes ette ulvastatud rahvast. 1940. a. lõpus olid kommunistid juba loonud põrandaalusele võitlusele ja fašistliku terrori tingimustele ushaldatud sõjalise organisatsiooni alged. 1941. a. mais loodi PKP initsiatiivil tugev vastupanuliikumine organisatsioon „Front National” ja seidi hiljem „Francs-Tireurs et Partisans”, mis ühendasid eruvastast rahvasõjast võitlejaid ja ühendasid poliitiliste veendumustega inimesi.

Kuigi me meil avalikult ulvastatud võitlust okupantide vastu perioodil (1940. a. mai - 1941. a. juuni) ei näe, olid rahvas juba näinud tingimused olmas. „... vähise passiivsuse ja tugevuse taga ... harras vastupanuliikumine elama oma vilgast põrandaalust elu...”, kirjutas de Gaulle.²

Kiitluse lausumaa valdajate Nõukogu Liidule 22. juunil 1944. a. andis vastupanuliikumisele tugeva toetuse, mis ulvastatud võitluse organiseerimises.

Sõja puhumise lausumaa ja Nõukogu Liidu vahel muutus osile väimustuse

¹ B. Dostunova, lk. 29

² De Gaulle, lk. 290

kollektoratsioonistides. Il. Diat kirjutas: „Fürer
 otsus andis sõjale ta tõelise mõtte.”¹ 12. aug.
 1941. a. putud võnes avaldas Pitaini veendumust,
 et prantsuse rahvas tahab Lausannaad sõjas
 Nõunogude liidu vastu.² Kuid Pitaini loetused
 ei täitunud: vastupanuliikumine võttis vaha tra-
 vama olme. „Ille rihtigi inimest, mitte rihtigi
 see'd, mitte rihtigi järpingutust liidui unitigeli-
 mus sõjas Nõunogude liidu vastu”, kirjutas
 „L'Humanité” 2. juulil 1941. a.³

Uue jõudude vahelisea tekkinine
 andis prantslastele tagasi usu oma jõusse ja
 Prantsusmaa vabastamise võimalikkusse. Võitlus
 okupantide vastu muutus aktiivsemaus ja or-
 ganiseeritumaks. Kallalitunge sausa patrullidele
 ja sõjaväeladudele teinuis noogu Prantsusmaal.
 Nii nähtus lasti 1941. a. juunis Pariisi rajoonis
 maavi mitu sausa eeloni. Toulouse'is siida-
 ti nur beusiiniladu. Rouen'i ja Le Havre'i raud-
 tulased kureisid.⁴ Ainnuuri kahe uut jounel
 (juuli usupain - augusti II pool) hävitati 1800
 noantst sõjanatujalidega, mis pidi saaditama
 Lausannaadi ja organiseeriti 194 katastroof. raud-
 tudel.⁵

¹ Il. Diat, lk. 573

² samas, lk. 375

³ H. Fogynob, lk. 47

⁴ Il. Diat, lk. 574

⁵ H. Fogynob, lk. 49

Bastille'i langemise aastapäeva pühitsemisel 14. juulil 1941. a. tuli Pariisi tänavatele tuhanded inimesi. Mitmed Prantsusmaa osas, nii suuperitud kui ka suuperimata trossis, teinud spondaalseid meelavaldusi. Neil meelavaldustel väljendasid rahvahulgad emantsipatsioonilt pärast Prantsusmaa liitumist avaldust oma vaeu suupartide vastu ning valmisolekut võidelda vabaduse eest.

Uul laimad rahvahulgad võtsid osa hillerismovastastest kauppaamiast, mis toimus 1941. a. juulis - augustis. "V" tähe all. Algselt "V" sõnas "victoire" (võit) sai rahvaste fašistlikust sõjast vabastamise võitluse sümboliks. See liikumine, mis teinud Prantsusmaal, levis kõigis suuperitud maades. "Tähti "V" jonnitati majade seintele, kaupluste akendele, trassimulutustele jms. See kauppaamia oli passivse vastupanu üks kõige levimuid vorme.

Panul ajal suures na sabataas. Tõelised leitudad palju abinõusid, kuidas sõjatehnikate täitmist aeglustada või unija ajada. Pausedid sid sunnitud loobuma kummit ja mootorit montuurimisest paljudes Prantsuse tehastes. Pärast seda, kui mis tehastes valmistatud kummitid hõlmasid õhus langemise, aruud

okupandid siin ainult linnu- ja maotrite
 tootmise valmistama, nende tootmist aga
 lausumaal tootama. Kõige suurematse tiheduse,
 nagu „Renault“, „Gnome & Rhône“, „Citroen“ jt.
 toodi tuhanded töölini lausumaalt, sest
 prantslastest töölini ei usaldatud.

Posti- ja telegraafiministri arvestuste järgi
 oli ainult ühe riigi uus juuresul vutud saas-
 laste nantada olevaid telegraafi- ja telefoni-
 liine 15.000 vorda.¹

Protestiavaldestelt, Pitain-Laval'i uliui
 brinsturiuiselt, seintele loonungite maahimist ja
 passiose vastupannu muudelt vormidelt siindu-
 sid prantsuse patrioodid järjest suuremas
 ulatuses aktiivse võitlusse okupantide vastu.

Kui uue lausumaa vallakitungi Nõu-
 kogude Liidule tegutses ainult üks teadaolev
 partisaanisala, siis teid organiseeritakse need
 pidevalt.

1941. a. juulis organiseerisid Charles
 Debarge ja Julien Kapist Pas-de-Calais' departe-
 mangus nauruitist partisaanisalgad. Umbes
 samal ajal tekkisid partisaanisalgad Nord'i de-
 partemangus ja Pariisi ümbruses. 1941. a. lodi-
 ka esimene Jean Catelas² - nimeline vaba-

¹ B. Ponomarev, Euroopa rahvad Hitleri vastu, Moskva
 1943, lk. 22

² Jean Catelas - kommunist-deputaat, kes hukati giljoti-
 nil 1941. a.

kiitlidi' salu.²

Algased avalinud vallalüügid sausa sõduritele ja shvitseridele ning prantslastest reeturitele.

27. aug. 1941. a. tulistas Paul Collette Laval'i ja Dead'd, mis said haavata. Tulistamine toimus "Antikomunistliku legiooni" piduliku paraadi ajal, mida Laval vastu võtis ja mis oli korraldatud selle väeosa ärasaatmise puhul Nõukogu - Sausa ründele.³

23. aug. 1941. a. laskis Pierre Georges (tuntud rohuem nime all Fabien'i nime all) Pariisi metrojaamas Barbis-Rochesauart'is maha sausa shvitseri.⁴ Sellele järgnesid septembrikuus sausa garnisoni vabandandi tapmine Nantes'is, shvitseri tapmine Bordeaux's ja 2 sõduri tapmine Pariisis. Hiljem saustaste loostatud atentaatide arv hakkas viiest tõusma.⁵

Prantsuse patriotide aktiivse teo mõttes erile äärmise osapartides ja nende käsilastis. Hitlerlased, tundis oma ohuosa ha-

¹ Vabavõitlised võisid partisanidest, mis tegutsesid illegaalselt, selle poolt, ja nad olid vabalt talvised töölised või teenistujad, salaja mehedid aga võitlusorganisatsioonides

² "Yenne zanneu" (194) 1950, num. 17, ceptur uir. kaye, lu. 32

³ B. Ponomarev, lu. 22

⁴ M. Thorez, lu. 138

⁵ Le Jour, lu. 290

mindeest, võtsid tarvitusele terrori.

1941. a. septembrit, oktoobrit ja novembrit tähistasid fašistide rängad surveavaldused. Juba varem kommunistide ja degosellaste jälitamineus loodud riiksed politsei autoriteetid, noostades pantvangide nimekirja.

18. juulil 1941. a. Nidry siseministries määratud survekapitalist Pucheu lõi riiksed tribunaalid, mis "mõistsid kohut" patriootide üle. Terror levis noju maal. Pucheu ajas laiali 320 mitmesugust organisatsiooni, uuna neid vahustus kati sünpaatias Nõunogude Liidu vastu. Ühe nädala jooksul autenti ja hiddi vanglatusse üle 11.000 vastupanuliikumisest osavõtja.¹

24. okt. 1941. a. lastesid saustased maha 50 pantvangi Nantes'is ja Châteaubriant'is ning 50 patriooti Bordeaux's.²

Pärast massilisi pantvangide tapumisi andis de Gaulle Londoni raadio raandu näsu: „Sauslari avahimult mitte tappa!“ Ühtlasi ta märkis: „... faut, et prantslased tapavad saustari, on täiesti normaalne ja absoluutselt õige...“, kuid „... niid võib vaeuane täiesti karistamatult kvestada massilisi tapumisi...“, uuna uue võitlejad on faublist ulvastamata. Samas ta

¹ H. Fogynob, lk. 50-51

² Le Jour, lk. 291

õhutat, et liiga auline võitlus sotsialistide vastu
 võib viia tema vastupanuliikumise purustamise
 enne kui liitlased on valmis desandiks maandile.
 ja soovital parriseid võitlusvorme, milles
 25. okt. 1941. a. BBC-s esinevades prantsuse rahvast
 kaustama liis ja igapäevase liikumise 31.
 oktoobril 1941. a. 5 minutis.¹

Siin avaldub selgesti de Gaulli'i atlan-
 tistliku taktika.

Samal ajal määratus aga tinn edasi,
 usjumes kõige raskemad epuratsioonid laagerid
 PKP-le, mida nimutati sotsialistidevastast
 „mahalastute partees“.

15. dets. 1941. a. laagerid sauskased naha
 PKP KK Politbüroo liikme Gabriel Péri.² Mõned
 tunnid enne oma surma ta kirjutas: „Nüüdane
 nõid heidan pilgu oma elule ja õnn veendu-
 mid, et mu südamestunustus on puhas. Kui
 mul tuleks seda õnn ülesti elada, lähemini se-
 da sama teid...“³ Samal päeval huvitati ka
 „L'Humanité“ õus toimetajaid Lucien Sampaix.
 7. märtsil 1942. a. lasti naha PKP KK Polit-
 büroo liige, Raudteelaste liidu esimees Pierre
 Semard, kes oma surmaõelsus kirjutas avaldas

¹ De Tourn, lk. 291

² H. Fogynob, lk. 51

³ Тучева расстреляна французскими нацистами,
 woj. пез. Д. Спарсба, Москва 1949, lk. 5

kindlat veendumust Prantsusmaa vabane-
 se: "... Ma olen veendumuses võiduse faasistide
 üle ja Prantsusmaa vabane misse... Igavene
 minev aeg läheneb, kuid ma tean, et hitler-
 lased, kes niid maha lasvad, on juba võit-
 litud ning Prantsusmaa ei vatasta oma
 suurt võitlust..."

Ocupandid ei saavutanud oma terrori-
 riga prantslaste truusalambitust ega hitlerismu-
 vastase võitluse lõpetamist. 31. okt. 1941. a. toimus
 vastavalt de Gaulle'i ühikutele 5-minutilise
 streiku ja väinuse ning protestimillavaldus pant-
 vangide mahalaanemise vastu, mis haaras
 enamuse Prantsusmaast. „Hotchkissi“, „Renault“,
 „Gnome et Rhône“, „Voisini“ suutis ulvatastas
 natuustas 80-90% töelistest ja ametuust töö. Jär-
 seisma otsust saastlaste juhtimise all täitav
 suur rahvutikas Schneider-Creusot. Katuustard
 töö tihased ja rahvund provintsuuustis —
 Bordeaux's, Tours'is, Niort'is, La Rochelle'is, Oise'i
 departamangus, Alam-Püruuedes, Landes'i näge-
 dis ju. Seisma jär liulus na raudteedel ja
 metuoliinidel.²

11. nov. 1941. a. pidas prantsuse rahvas
 traditsioonilist rahvuspüha sausa imperialismi pures-

¹ Ilucema paccipemum franyzemu napuotob, uz.
 puz. D. Gpauha, Mocuba 1949, lu. 11

² B. Pouomaret, lu. 23

kanise tähistamisus 1918. a. vaatamata kõigile osupantide nureabinõudele, millega püüti rahva väljastumisi nurja ajada.

Uue tüüpi vastupanuliikumises tei-
tarid teated Nõukogude Armei võitlustest 1941.
a. detsembris ja 1942. a. jaanuaris - veebruaris.
Sauslaste purustamisega Moskva all saagused
diversioonivõitlused, stugiid ja tuguvus ulvastatud
võitlus. 1942. a. veebruaris lasti Dijonis õhku sau-
samaale tõstavad lüksid. Marseille's rüüdati
rõjamatujalade laod.¹

Tuguvus partisaniliikumine. Pariisis teigit-
ser 40 inimesest koosnev salu heidis gestapost är-
vuses nooru 1942. aasta. J. Laffitte kirjutas selle
salga võitlusest: „Ühel ööl lendas Pant-Assise'i raadio-
jaamas üks mastidest ... õhku; Wehrmachti rünnä-
vikus mainiti siis esmasordelt prantsuse partisa-
nide tegevuse rünnakust. Pariisis lõhus kõigjal
pomme, peamiselt majades, kus olid end viindus-
tanud sauslased. Htentaatide arv raras. Päise päe-
va ajal rünnati pealinnas tänavail vaenlase rünn-
osi. Ühel ööl, kui bösid kannanid väljuma
kino „Rex'ist“, rünnati unipildrujatulega maha süt-
sentimend sauslast. Mõni päev hiljem lõhustid
pommid jällegi samas paigas, tekitab prantsus
sausa sõdurite hulgas, kus lõhustid etenduselt.

¹H. Toogynob, lk. 54

See oli "Valmy" grupp, kes illega enamvõrde tähis-
tas Valmy võidu 150-ndat aastapäeva.¹

Kelme uus jooksul hävitas "Valmy" salu
343 lihtlasest.²

Riivastatud võitlust enampartide vastu
juhtis Rahvusliku Põjalise Komitee, mis oli loodud
PKP KK poolt 1941. a. septembris. Selle komitee juhti-
mise all tegutsesid näin vabavõitlejate ja part-
sanide organisatsioonid, mille 1941. a. sügisel
saadeti organisatsioonide võitlusvõime tõstmiseks
10% PKP nausseisust ja juhtusnast.³

Vabavõitlejate ja partisanide Rahvusliku
Põjalise Komitee esitas oli Charles Tillon⁴ ning
staabiülemaas tuntud teadlane Marcel Pre-
nant.⁵ Komitee hääleandjaks oli illegaalne
ajalohk "France d'abord", millele kirjutas 1942. a.
aulemaris: "Valmy" Prantsusmaa ei pea võtama
passiivselt vabastamist, ta peab vabastama
võitlus...⁶

Vabavõitlejad ja partisanid olid uus anti-
sem element vastupanuliikumises. Üks BCRA⁷
agent märkis 1942. a. suvel vestluses Fernand

1 J. Laffitte, lu. 113-114

2 K. Fogynob, lu. 54

3 samas, lu. 54-55

4 Charles Tillon - PKP KK Poliitbüroo liige, minister aas-
tail 1945-1947

5 "Yvesne gannem" (NTY) 1950, bou. 17, cepur uci. naysu, lu. 92

6 "Bouysoer uciopum" 1949, №2, lu. 55

7 BCRA - de Gaulle'i salaliume organisatsioon

Genier'ga¹, k. okupatsioonid teosis moodustavad vabavõitlised ja partisanid vastupanuliikumise peamiseks jõu.²

Sel ajal kerkis üha sagedamini üles küsimus vastupanuliikumise organisatsioonide ja „Vaba Prantsusmaa“ tegurite rühmitamisest. Aktiivsust selles osas näitasid kommunistid, de Gaulle³ ja teiste organisatsioonide juhid. 1942.a. saavutati rida suuulikke okupatsioonid teosis organisatsioonide vahel. 1942.a. algul toimunud okupatsioonid teosis organisatsioonide nõupidamisel võeti vastu lühikes, milles kutsuti rahvast üles tugutama võitlust:

„... Me kutsume ühes viisi mees- ja naissõjaväelaste prantslasi ühiselt ja kõigi abinõudega tegutsema järgmistes suundades:

esiteks, kaitseda Prantsusmaa vabariigi vabariiki hitlerlaste sõjamasina teotamisest;

teiseks, tõkestada prantsuse ettevõtete tööd hitleri jaoks; loutada... töölisi väljaastumisi;

kolmandaks, kaitseda meie rahvusliku võime ja meie tööstuse töödangude väljavedu

¹ Fernand Genier — PKP KK liige, aktiivne osavõtja vastupanuliikumisest, PKP moodaja „Vaba Prantsusmaa“ juures. Ministeeriumi poolt sõda

² „Bougeois uetopii“ 1949, №2, lk. 56

³ De Gaulle'il õnnestus luua side mõningate Lõuna-Prantsusmaa organisatsioonidega 1942.a. lõpul. 1943.a. usustati de Gaulle'i ja netropolite vastupanuliikumise organisatsioonide vahel tihedus.

... sausaadele;

uljandaus, organiseerida talupidajate vastu-
haue ... põllumajandussaaduste uuvisitriisidele;
viivandaus, organiseerida vastupane Hiituis-
-Vichy valitsuse suvveabinõudele, sest Rahvarinde
tugevust peab teatama igas, olgu ta atist või
usulin, radikaal või kommunist; ..."¹

1942. a., kui saustand hauearid
nandma vuntel lüüasaamisi, tugevus vastupa-
nuliunimine. Pagineid massilised väljaastumised.
1942. a. jaanuaris organiseerisid Pariisi üliõpilased
protestimulavalduse pantvangide huumamise vas-
tu. Mulavaldus akti laiali, usujumus 32 inimest
sai surma.²

Jaannari kuul postil toimusid mas-
siliind mulavaldused lõuna poolsetis departman-
gudes Hirault's ja Gard'is. Briti rahvarinnad elid
mulavaldused Montpellier's, Nimes'is³, Lodi's ja Arles'is.

¹ B. Ponomarev, lu. 25-26

² samas, lu. 26

³ Peatudes oma Prantnomaas-vitindi ajal Gard'i depart-
manogu vinnus Nimes'is, ütles N. S. Shustrov: „Me teame,
et sõja aastail oli Alam-Languedoc'i piirkond... okupa-
tide vastase liikumise nur vinnus. Pausa okupatsioon-
i ajal annus Gard'i departmanogu partisanili-
unimine, millest võtsid osa paljud sausa vangistat-
sust põgenenud Nõunogude kodanikud. Nagu mille
räägiti, võttis sõja lõpus tui departmanogu par-
tisaniliikumist osa 1800 Nõunogude kodaniku.“
(Rahva Häläl m. 75, 29. üm 1960)

Rahvahulnude väljastumised muutis väga karmilt maha. Püchen' andmete järgi oli vangistatud 1942. a. novembril 60.000 prantslast. Pantvangi hukati peaaegu iga päev. 1942. a. mais hukati ühe nädala jooksul ambloue andmete järgi 200 inimest.¹

Kõigest mist repressioonidest hoolimata suudavad sabotaaži ning vallaltungid saavutada üha laiemas ulatuses. Püchen teatub, et 1942. a. märtsis võige suuremate diversiooniaktide arv vähenes ja raudteedel ning vallaltungide arv saasa garnisonidele viimastel kuudel 234.²

1942. a. novembril tugevdas vastupanuliikumist hulgi töötajate rühmade juhtimiseks - hitlerlaste nõudrid 500.000. prantslase saatmist lausa-aale, kuna seal andis end tun-
da tööjõu juures. Nichy valitsus püüdis algsel määral vabatahtlike lausa-aale saatmisel. Kui see aeg läbi muutus, andis Nichy valitsus välja seaduse nõrga paant-
sure rahva töötajate kohta. Kuid see seadus polnud tulemusel paremad: töö-
tajate alla käivad prantslased põgenid mägedesse, kus harras rohkearvulised ku-

¹ B. Ponomarev, lk. 26-27

² samas, lk. 27-28

kima maquis'¹ saluu.

1942. a. oktoobrikuu algul andis Otto v. Abetz Laval'ile üle memorandumid, milles nähti 150.000. kvalifitseeritud töölise saatmist Saksamaale. Tähtajast mittekuinnipidamise korral ähvardati okupeerida kogu Prantsusmaa.²

Töeliste Saksamaale saatmise kaupaania nurjus. Pooli miljoni asemel inimestus Saksamaale saata 1942. a. kuni pooleni ainult 50.000. inimest.³

A. Wuth kirjutas, et saaslased tegid suure prähholoogilise vea, püüdis sundkorras Saksamaale saata mitte ainult töölisi, vaid ka talupoegi ja üliõpilasi, faktiliselt väin prantslasi, kes olid sündinud 1922. aastal.⁴ Ja tõepoolest, sellise poliitika ja saavutanud saaslased objektivselt partisaaniliikumise tugevumise.

Kui need teha soovivõttel, siis võib märkida järgmist:

vastupanuliikumises on olnud küllalt suure osalt passiivse võitluse vormid. Kuigi

¹ maquis - sõttes tähenduses tihe, läbipääsematu korskua padrik, siin partisaaniliikumine. Samast sõnast tulutatud ka maquisard = partisaan

² A. Bouvencour, lk. 43

³ B. Ponomarev, lk. 29

⁴ A. Bepi, lk. 163

ka ulvastatud võitlus on aktiivsemad, erineb
ta siiski veel sageli iserinniti atentaatide näol.
Suuremaid ulvastatud väljastumisi meen 1942.a.
novembrini ei esine. Kahtlemata on põhjus selles,
et partisaniliikumine on veel välja areumata,
vastupanuliikumise organisatsioonide tegevus
on veel koordineerimata ning puudub ühine
juhtiv organ.

III peatükk

Vabadusvõitluse tugevnenine perioodil 1942. a. november - 1944. a. august

1942. a. lõpul ja 1943. a. algul saavutasid Nõukogude Liit, Põhja-Am. Ühendriigid ja Inglismaa sõjas Pausamaaga murrangulise tähtsusega võite, mis avaldasid tugevat mõju vastupanuliikumisele Prantsusmaal. Euroopas oli selline võidurus 1942./43. a. talvel toimunud Stalingradi lahing, mis lõppes 330.000-lise v. Pauluse armee hävitamisega.

1942. a. sügisel toimus Põhja-Aafrikas El-Alameini lahing, millest inglaste võrval võitrid osa ka „Võitleva Prantsusmaa“ väed de Laminant' juhtimisel. El-Alameini lahingu tulemusena löödi Pausa ja Itaalia väed välja Egiptusest.²

1. novembril 1942. a. tõstasid Inglise ja Ühendriikide väed dessandi Alžüüis, Oranis

¹ „Vaba Prantsusmaa“ nimetati 13. juulil 1942. a. „Võitlevas Prantsusmaas“

² A. Bowne'ist, lk. 43

ja Casablanca. Admiral Darlan, uus eli Vichy vägede ülemjuhataja Põhja-Aafrikas, avaldas algul vastupanu liitlastele, kuid Prantsuse armees rahuldamatu töötajate alidus vardi ja sõlmis uue leppe¹ liitlaste ülemjuhatajaga.

Prantsuse Põhja-Aafrika osutus uuesti liitlaste kontrolli all olevaks, mis viis saaslased ärevusse, kes nägid ette võimalust liitlaste desandimis Lõuna-Prantsusmaale. See sunnib saaslasi kiirustama. 11. nov. 1942. a. tungisid Sausa väed superimata trooni, viiesid nuga vaherahu uue leppe. Samal ajal vallutasid itaallased Nizza, Savoia ja Korsika. Silitu teatas ühikuliselt, et Lõuna-Prantsusmaa superimine toimub Prantsusmaa enda huvide, Prantsusmaa kaitsmise eesmärgil liitlaste vastu.²

Saaslaste tungimine Lõuna-Prantsusmaale aktiveeris vastupanuliikumist. Lyonis, St.-Etienne'is toimuvad streigid ja uue põlvkond Sausa vägedega. Et takistada saaslaste kiiret edasitungi, lasti maas Rhône'i see silde

¹ B. Uspasov, lk. 85

² Darlani uue leppe oli vahemõtteline: ta teatas, et annab liitlaste poole, et vabastada Prantsusmaa ja marssal Pétain, kes olvad vangis saaslaste käes. Darlani tehisus eesmärgiks oli säilitada Põhja-Aafrikas Vichy võim. 24. det. 1942. a. Darlan tapeti. Tema asemel määrati kindral Giraud, kes siirdus Põhja-Af. ühendusse.

² A. Bournonnié, lk. 32

õhku. Venised usuvõimad itaallastega teinud sid Nizza, Savoias ja Korsikal. Genua'i garnisoni oli täis usuvõimus valmis lahinguks saarlastega.¹ Saarlaste sihtkohtumisel Montpellieri'sse alustas sealne garnison erotsas üldral de Latre de Tassigny'ga rüüstam.²

27. novembril 1942. a. tungisid saasa motoriseeritud väeosad Toulou³, mille viidil siis Prantsuse laevastik.⁴ Toulou eriaadri ootus lõunas elvaus: väljapääs viidilt oli mineeritud ning sadamad valvasid saasa posumitajad. Et saarlastel nõudrid eriaadri viidet rüüandurist, siis alustasid prantsuse merimehed oma laavad rüütada.⁵ Eriaadriit avati tuli saasa tankidele ja motoriseeritud veduridele, samaaegselt lasti tõnu rannakaitsepatareid, a Arsenal ja laad ning laavad rüütati.⁶

Toulou sündmustel oli kohutu mõju

¹ Il. Топоуз, lk. 541

² "Четве замку" (194) 1950, тов. 17, сепул уч. кайе, lk. 97

³ Lõuna-Prantsusmaa okupatsioonise ul tratas kitlu, et Toulou ei okupuita. Panuti libati mitte haarata Toulou sadamas siivat eriaadrit. See oli kitlu üks järgimõrdsid piltmanööverid

⁴ Toulou eriaadri usuvõimus oli 1 linnuvitruandja, 3 soosustalava, 4 ranneriitlijat, 3 uergeriitlijat, 25 miini-lava, 26 allveelava ning abitalavad

⁵ Eriaadriit pääsus ainult 4 allveelava, milles 3 jõudsid õnnelikult Põhja-Kafukasse, uljas aga Hispaaniasse, kus ta epipaaz intormenti

⁶ A. Brownauin, lk. 33

Prantsusmaa vastupanuliikumisele. Id pulbul kirjutas inglise ajakirjale „New Cronical“: „27. novem-
ber 1942. a. läheb Prantsusmaa ajalukku uus
aure ja vangelasituse päev. Id päeval
võutati sur Prantsuse laevastik, kuna ta
meremehed ei soovitud teuda vablast.
Toulsis enaadi meremehed ja esmandöid,
minnes nuna, süitarid uus legi kõigi prants-
laste südamest... Prantsusmaa võitleb jälle
vabaduse eest, ja ta alandamise päevad
mööduvad.“

Osapärilisele trooni vallutamise
teitas Prantsusmaal uus olu. Põjavägede
ümberpaigutamise lõuna-Prantsusmaale tõi
endaga kaasa kileid jõudude nõrgenemise Põhja-
-Prantsusmaal ja vastupanuliikumise esuargius
sai üsna mõlmas riigi osas osapärilise väija-
silitamine.

Olud riigis muutis rha trava-
maus. 1943. a. subuaris teunis Marseille's rebas-
tatud väijaastumine, kuna saulased uavat-
sesid töölisajossuides teostada rlatustõuue autu-
rimisi. Saustatel õnnestus marseille'laste väija-
astumine maha suruda. Oli 50.000. marseille'laste
saaditi kontsentratsioonilaagrisse.²

¹ A. Brownemü, lk. 34

² A. Moursesb, Demograpogruue pastoue u rousuonauono-
-oebodogruuonoe ghuueneue b upuof Biopouu supobest
bõiuue, Moscua 1958, lk. 9

Järjest laiemas ja organiseeritumana ilmsi endast partisaniliikumine. Aland Pariisis ja põhjapoolsis, peamiselt mägistis departemangudes, hõlmasid partisaanide väljaastumised nüüd enamuse Prantsusmaa departemange. Peale juba tigitsevate partisanisalvade tekkis palju uusi salu. Lühiajalise mobilisatsiooni korras sautsamaal saastumise määratud nooriku lahkus mitoaluse ja mägedesse ning liitus partisanisalvadega.¹

Teinunud partisanisalvades võitlesid prantslaste noval na tiste rahvaste esindajad, nagu poolakad, juudid, belglased, hollandlased, jugoslaavlased, hispaanlased, saunlased. Alates 1942. aastast lisandusid uile na nõuogude sõjavangid, kes põgenesid Rouen'i, Nancy, Bordeaux'i, ja Pas-de-Calais' departemangu kontsentratsioonilaagritest.² Ulmbe samal ajal tekkisid na nõuogude sõjavangidest uosnevad partisanisalvad (F. Bogatševi "Donbass", A. Luuluini "Vabaduse ust", J. Orlovi "Leningrad", N. Tancini "Stalingrad" jt.)³ Peale selle tigitus Prantsusmaal 2 nõuogude sõjavangidest uosnevat paluu Kazaniani ja

¹ Enamuses olid partisanisalvad võrdlemisi väikesed. Suuremad partisanisalvad tekkisid mägi-rajades, nagu 500-600-uheline salu Gliers'i viltmaal (Povoj), 2000- ja 3000-uheline salvad vastavalt Nucours'i ja Montagne Noire mägedes (Lõuna-Prantsusmaa)

² H. Kozopun, A. Cyprien, O. Faibin'i gettemonocü coheicunet naipnoicel na Tippitõpunn õpanõpunn 1943-1944 rogak, "Boumpoer netõpunn" 1960, N:3, lk.89

Põhneli juhtimisel.¹

Alates 1943. aastast kujunesid partisaaniliikumise peaosaleks Lõuna-Prantsusmaa mäed ning metsad ja Prantsuse Alpid, eiti aga Haute-Savoie departemang. Põhja-Prantsumaal, välja arvatud Bretagne, nii ulatusliku partisaaniliikumist ei teki.

Briti laia ulatuse haaras partisaaniliikumine Haute-Savoie departemangus, mis juba 1940. a. oktoobris oli saadatud vastupanuliikumist organiseerima PKP KK liige Georges Maurant. 1940. a. novembris levisid Luney's ja tistes Savoia linnades PKP liikumised: „Mie mägede talupojad, töölised ja isin savojalased ... ühinege..., et välja ajada saksadid! Savoia jääb prantslastele!“² See saabui Savoia partisaanide levivisus.

Otsene ulvastatud võitlus algas Savoias süllaltui hilja - pärast Itaalia ja Sausa vägede sime tungi 1942. a. novembris. Partisaaniliikumise tsentrumis kujunes Savoia mägiue uerossa.

Partisaaniliikumine Savoias paistab silma oma hea organiseeritusega. Siin olid loodud

¹ M. Fabre, H. Courat, A. Brocard, B. püraj frantsuz-curo Compoitubrenne, „Kobse byenne“ 1960, № 15, lu. 28

² M. Ulpane, Kapsonee gburvenne Compoitubrenne b Bepkui Cabsie b 1941-1944 rojax, „Bonyoer uetopuu“ 1949, № 8, lu. 114

väikesed, 50-100-mehelised salgad, mis tegutsesid usomõlastatult. Savoja vabavõitlejad ja partisaanid jagunesid nahti vastikooriisse: legaalses olukorras olvad nn. „päikesed“, mis tegutsesid öösiti markeritud mägedega, ja partisaanid, mille tegevusbaasidena olid kindlustatud mägi-laagrid. 1943. a. märtsis oli vabavõitlejate ja partisaanide arv Kante-Savoie departemangus 7-8 tuhat (süü on arvatud ainult töösturitest mägedesse põgenenud prantslased).¹

Vabavõitlejate ja partisaanide nõual tegutsesid Prantse Alpides ka 1942. a. lõpul digvõllaste poolt loodud nn. „salajase armee“ üksikud osad, mis koosnesid peamiselt usomõlastatust ja Prantse armee ohvitseridest. „Salajase armee“ oli võrdlemisi hästi varustatud relvadega², kuid antiüksust võitlemist ta osa ei võtnud.³

Õnupandid püüdsid iga hinna eest lõunastada Savoja partisaaniliikumist. Üks selline juhust näis saadastel tekkivat 1943. a. algul. Nimelt kannas „salajase armee“ juhtusid 1943. a. veebruaris usomõlastama Gliersi kiltmaale Savoias olvaid „salajase armee“ osasid, et

¹ H. Fogynob, lk. 62

² alates 1943. a. märtsist varustati teda pidevalt õhusõjast relvadega

³ H. Fogynob, lk. 82

unda vastulöön saustastele. Nabaniitide ja partisaanide juhtuud, millele tehti ettepanek teha "salajast armee", liinus selle plaani tagasi nii iluselt ebarealse ja hädasohtliku, põhjendades oma seisukohta sellega, et saustastel olus väga urge nõudada raudne rõngas rumber viitmaa. "Salajase armee" juhtuud ei loobunud oma plaanist. Nabaniitid soovisid saustastel viitmaa rumber jivata. 26. märtsil algas 16.000 saustase toimijõus vahuvär ja linnuvär tehusel. "Salajase armee" osad puustati, kuid partisaaniliikumist maha suruda suupantidel siiski ei õnnestunud.²

1943. a. suvel ja sügisel partisaaniliikumine anti-viseerus. Septembri algul löid Savoja partisaanid rivist välja uugu departemangu raudtuliinluse, katkestades sideme Prantsusmaa ja Itaalia vahel, mis rakendas Lause abivägede saatmist Itaaliasse. Septembris viindlustus grupp nabaniitide ja partisaanide Genfi järve ääres rajamis. Kartis Savoja partisaaniliikumise laienemist, saatsid suupandid sira manifestatsioonid, mida tabas aga täielik ebaõnn.³

¹ Gliens'i katkestused urdus hiljem na Dordogne's (Lõuna-Prantsusmaa) ja Cantal'is (Kesk-Prantsusmaa)

² "Yienne yannuun" (194) 1950, bon. 17, cepur net. haye, lu. 126-

³ H. Torguub, lu. 62-63

Prance valitsus võttis partisaaniliikumine
Ker-Prantsusmaal Limoge'i linna ümbruses.
1943. a. augusti kuul poolil oli wogu Haut-Vien-
ne'i departemang partisaanide kontrolli all.¹

Samuti arenes partisaaniliikumine ka maa-
külistes osades. 1943. a. märtsi kuul Saône-et-
Loire'i departemangus tegutses partisaanivalu-
larvits maavi Idarindale mineva sausa sõjaväe-
esikoni. Üle 250 saaslase sai surma ja umbes
paarsada sai haavata.²

1943. a. suvel tekkisid Saône-et-Loire'i,
Allier', Haute-Savoie' ja Cantal'i departemangus
uued partisaanide ja vabavõitlejate selged. 1943. a.
septembris valitsus partisaanide arv uuis departeman-
gudes 20.000-ks.³

Partisaaniliikumise tulemustest annavad
pildi järgmised arvuvõtted: ajavahemikul
1943. a. aprill - oktoober soovitarid Põhja-Prantsus-
maa departemangude partisaanid 279 vallalungi-
sausa sõjaväerongidele, löid rivist välja 357 veld-
rit, hävitarid 1698 vagunit ja 38 tristikuvagn-
nit, löid rivist välja 24 ituvõtit, hävitarid üle
100 strategilise matujalide lae, tristikat 3 vallala-
tungi vasaravõitle, lasti õhku 2 telefoniühe.

¹ H. Foggyet, lk. 62-63

² samas, lk. 63

³ samas, lk. 64

jaama. Kõigi nende operatsioonidega tapeti 1650 ja haavati 3190 saasa sõdumit ja eluitsu.¹

Vabavõitlidi staabi tšetvil soovitasid vabavõitlid 1943. a. 10.-14. juulini 11 diviisiooniantsi raudteedel, hävitati 24 vedurit ja 200 vagunit, tšestati 2 rakkalitungi saasa sõjaväeosadele, 3 rakkalitungi sõjaväe-üksustidele, hukati 3 vutuit. Nii päeva jooksul oli see suur saavutus. Eriti paistis silma vabavõitlidi salu "Taruja", milleks soovitas 2 rakkalitungi saasa üksustidele, misis rüstet välja ühe 500 sõdumi.²

Tugevus va talupoegade vastupanu. Côte-du-Nord'i, Finistère'i ja Morbihan'i departemangudes ajasid talupojad minema Nichey ametnikud ja veldurid mausma maus.³

1943. a. leidsid saaslased tugevat vastupanu Gersis ja Lotringis. Kus hillelaste ajalult kirjutas: "Ja siinudal sõja-aastal ei saa saaslased sul au ja ei taha au saada, misis putause sida sõda. Nad ulistavad sõdida sausamaa vastu... Nende tõustestis muutub niti tugevus sis, mis sausamaa sattub ebamuldivasse olu-norda. Ilitti unagi ei olud nad nii autiivsed mis minnaste nende jooksul mis mis vaublased

¹ "Yenne zammem" (1944) 1950, bon.17, cepur uci. naye, lu. 115

² saunas, lu. 116

³ saunas

andrid meile löögi.¹

See 1943. a. oktoobris lehted ühistu-
nistus leiab niivõrd paljude faubidega. Üksas-
lased ja lühinglased saboteerivad okupatsioonivõi-
mud kätte, vanitapid isegi ühelatud prantsuse
mull, hoidsid nõvale täiesaatmisest Pausamaale
ning üldesid astuma Pausa armuse, riidudes
marxilist mägedesse partisanide juurde. Pausland
ei suutnud germaniseerida neid valte Ida-
-Prantsumaa provintsi.

Pausal ajal tihenesid sidemed vastupa-
niliikumise organisatsioonide ja „Võitlva Prant-
sumaa“ vahel ning algab vastupanuliikumise
organisatsioonide ühinemine ning juhtivate
organite loomine.

2. oktoobril 1942. a. teatas M. Thorez
oma kirjaga de Gaulle'ile PKP ühinemisest „Võit-
lva Prantsumaaaga“.² Sama aasta 25. novemb-
ril võtturid PKP KK ja de Gaulle'i esindajad.
Põlviti ühtse tegevuse kohta soovide, mille
peamine punkt oli järgmine: „Uldrahvalin
ühistus Prantsumaa vahastamiseks valmis-
tatakse ette tihedas nõudis Prantsumaa
Kommunistiline Partei ja „Võitlva Prantsumaa“
jõudude vahel soovidega alusel, mis sõl-

¹Yenne zammann (1954) 1950, linn. 17, apud us. nayu, lu. 146
2. st. K. Tegyrov, lu. 89-90

mitakse kindral de Gaulle'i ja Prantsuse Kommunistliku Partei erindaja vahel siis, kui leuord lubab mil usitada? ¹

1943. a. jaanuaris saabus PKP UK erindaja Fernand Grenier Londoni. Nagu märgib F. Grenier ise, oli ta eemärgis lüua side ulropoli vastupanuliikumise ja Londonis ning Alžüiris olvate prantslaste vahel. ² Kaalunata läbiräärimistele de Gaulle'iga ja ullevate uueulpele sõlmimisele ei saavutata märkimisväärt usoteid PKP ja "Võitlva Prantsusmaa" vahel ³, kuigi de Gaulle nägi PKP suurt osa vastupanuliikumise ja suhtes sellesse tunnustavalt, kirjutas: "Fernand Grenier saabumine, kommunistliku partei ühinemine Rahvusliku Komiteega, kui poolt loodud ja võitluse viidud ulhiste vabavõitlde andmine minu kui prantsuse jändude ühijuhataja käsituse on

¹ M. Топуз, Французское сопротивление в Коммунистическом движении, "Учопусеник" 1944, № 5-6, lk. 29

² M. Топуз, lk. 91

³ PKP usitas de Gaulle'ile siis tingimust:

- a) võigi patriostide ulvastamine
 - b) ulhiste varistamine
 - c) jätta rahvale õigus ulustada ise oma saatus peale vabastamist
 - d) rahvusliku ühtsuse ulvalmistamine, mis pidi toimuma kihedas usoteis PKP juhtnuna ja "Võitlva Prantsusmaa" vahel
 - e) Prantsusmaale autiuse osa kindlustamine
- rejas teljeriivide vastu
de Gaulle neid tingimusi aga ei täitnud

Prantsusmaa ühtsuse ere näide, tui mees
 tõund soodustada meie maa vabastamist ja
 taassündi ..."

Edusamalt meenus ühinevime met-
 ropolis. 1943. a. 17. märtsil loodi „Nastupaam-
 liikumise Rahvusliku Nõukogu“ (Conseil National
 de la Résistance), mille liikumised järgmiste
 organisatsioonide esindajad: „Libération Sud“,
 „Combat“, „Franc-tireurs“, „Libération“, „Ceux de la
 Résistance“, „Office civil et militaire“ (OCM),
 „Franc-tireurs et Partisans“, ÜTK, Kristlike ame-
 tiühingute Konföderatsioon ja poliitilistest parti-
 dest PKP, Patrialistliku Partei, Rahvademokraa-
 tide Partei, Demokraatliku Liit, Vabariikliku
 Föderatsioon ja radikaalid-patrialistid. „Nastupaam-
 liikumise Rahvusliku Nõukogu“ esimehes
 oli kommunist Jean Moulin.²

„Nastupaamliikumise Rahvusliku Nõu-
 kogu“³ esimene koosolek toimus 27. mail
 1943. a. Pariisis, kus loodi VRN büroo. Büroo esi-
 mehes sai G. Bidault ning büroo liikumised
 olid Bloch-Mascar (OCM), Jailant (ÜTK), Villou
 („Front National“) ja Bourdit („Ühendatud Vas-
 tupaamliikumine“). VRN büroo esimehes

¹ vt. „Борьба народов“ 1949, № 2, lk. 66

² „Yenne gauche“ (N° 4) 1950, vms. 17, cepe ve. kange, lk. 108

³ „Nastupaamliikumise Rahvusliku Nõukogu“ - VRN

⁴ 1943. a. III ühinevime 3 Lõuna-Prantsusmaa suuremat vasti-
 paamliikumise organisatsiooni („Libération Sud“, „Combat“,
 „Franc-tireurs“) „Ühendatud vastupaamliikumine“.

vastupanuliikumise organisatsioonide tegevust ning löi departamangudes vahastamise osi-
leed.¹

VRN tähistas mitu etappi vastupanuliikumises: võitlus muutmise üha organiseeritumaks ja aktiivsemaks.

Et anda saasavastastele väljastumistele ulatuslikum iseloom ja tõmmata võitluse laimaid rahvahulki, anti välja paljud lundlehti ja ühonnitsid.

Ühes 1943. a. augustis väljaantud VRN ühonnitses viijutatakse: „Iga prantslane, iga prantslanna on kohustatud tegema üsini, et mitte anda Saksamaale ühoni, millest vallutaja üsual tänas endale tööd, aga homme nõual verd...“²

Lundlehed mitmeid talupoegi mitte andma teidraimeid saasastele, mitte maasma maas ja trahve, aitama üsini, mis hoiavad nõuale töötunistusest Saksamaale.

„Üs prantslase talupoeg tapab 16 boõri“³, sellise pealviija all avaldas illegaalne ajaleht „Patriote de l'ère“ üsüpapsant' jütustuse „Isa Hilson“ – loo vana talumehe võitlusest

¹ A. Bepi, lk. 159

² „Yénové zámce“ (NF4) 1950, brou. 17, cipur üsi. naysu, lk. 110

³ boõri – prantslaste poolt kasutatav halvustav nimetus saaslaste kohta

1870. - 1871. aasta sõja ajal.¹

Organisatsioonide agitatsioon ei piirdunud ainult lüklite ja proklamatsioonide väljandamisega. Üha suurema ulatuse võtiti perioodilise väljandamisega. 1943. a. anti Prantsusmaal illegaalselt välja 70 ajalehti ja ajavijade tiraažiga 800-1200 tuhat eksemplari. Järgmisel aastal olid need arved vastavalt 82 ja 2 miljonit eksemplari.²

Illegaalselt ajalehtede ja ajavijade nimetuslike oli suure revolutsiooniline. Tõuse ära mõningad: „Vive la Liberté“ („Elagu Vabadus“), „Abas le fascisme“ („Maha fašism“), „Debout, la France“ („Prantsusmaa, tõuse“), „L'Ordre nouveau... de la servitude“ („Uus kord... sõjas“), „Le Venguer“ („Tanja“) jne.³

Põrandaaluse antifašistliku perioodilise seas oli tähtsaim noort nõukogude post väljandavatel ajalehtedel. Üks kõige levinemaid ajalehti suuperitud Prantsusmaal oli PKP hõälmuandja „L'Humanité“, aga ka Pariisi PKP organisatsiooni post väljandav „La Voix de Paris“, Kommunistliku Noorsoo Liidu „L'Avant-garde“, vabavõitlejate ja partisanide hõälmuandja

¹ „Yenne zamm“ (194) 1950, korr. 17, apur nõ. rax, lk. 111

² samas, lk. 112

³ samas

„France d'abord" jt. Linnu linnu mandasid
na büllitaanid ja ajalised, mis kajastavad
Nõunogude Liidu võitlust Saksamaaga ja
noosteid Prantsusmaa ja Nõunogude Liidu
vahel („Vive L'URSS" - „Elaagu NSVD", „La Russie
d'aujourd'hui" - „Venemaa tänapäeval" jt.)¹

1943. a. kuisel poolel maabusid liit-
lased Sitsiilias ja Lõuna-Itaalias ning 8. sept.
1943. a. kapituleerus fašistlik Itaalia, mis avaldas
eriti tugevat mõju vastupanuliikumisele Itaalia
poolt okupeeritud Prantsusmaa rajoonides.

1943. a. septembris puhkes rahvaüks-
tõus Korrinal², mida valmistati juba 1940. aastast alates.

1942. a. algul loodi Korrinal rida
põrandaalusid organisatsioonide, mis ühinesid
hiljem Rahvariindesse. Rahvariinde Korrival
Komitee organisatsioonid vabavõitlejate ja partisanide
salu, mille koosseisus 1943. a. algul 11.700 meest,
mis oli üllatavalt suur arv saare 300.000.-lise
rahvastiku kohta.

Kui saabus teade Itaalia kapitu-
latsioonist, võttis 8. septembril 1943. a. Rahva-
riinde Korrival Komitee rahvast ühiselt alustama
võitlust.

¹ „Yenne zannchen" (NSG) 1950, bann. 17, eipud nei. kays, l. 114

² vt. H. Jõgynob, l. 68-70

Vabavõitlejad ja partisanid, mida toetas rahvas, armid võitluse okupantide ja nende väerlastega.

8. sept. 1943. a. toimus Korsika pealinnas Ajaccio's võimas demonstratsioon. 9. sept. piiras 15-tuhandiline rahvaline Ajaccio's ümber prefektuurikoosse ning nõudis prefektilt järele tunnustamist, mida siinane eligi sunnitud tegema.

Itaalia sõduritele lhti ettepanemistele rahule sõjaga ühistööna võim ja jääda oma laagreisse. Okupantide garnisonidelt võeti ulvad ära.

Korsikal olvad 2 sausa diviisi, mille osad armid Ajaccio's, Partine's, Corti's, Calvi's ja tistes saare suuremates linnades, purustati ja nende riismed põgenesid Korsika idarannikule.

15 päevaga oli saar puhastatud okupantidest, välja avatud Bastia linn, kus uskiid lahingud unni 5. oktoobrini 1943. a.

Kõim Korsikal käus ühistööna post valitud prefektuurinõukoogu nähti, valiti ka need munitripalitudid ja tised rahvavõimur organid.

Kui Korsinial puhus ühistõus, uudus liitlaste ülemjuhatus tootama desanti, legedes selle liialt riskantsus. Ka mindral de Gaulle sel. dus liitlaste suurt tootama ühistõus.

Üks de Gaulle'i näotus on shvitsen ürijutab: "... Üks olud üritage hüjata inimused, us valmistusid entusiasmiaga vabastama oma väinest vohumaad sel päval kui see vabastamine õntus võimalisuus. lõned pävad eme sida (s.o. ühistõus - A.K.) ülastas mind Alžiris Giovanni, üks Korsina vastupanuliikumise juhti, ja ma lubasin talles abi... Telegrammid toovad teateid verisest lahingutest Bastias ja sellest, et vabastamise komitee valitakse Ajaccio's. Üksel ma saadan de Gaulle'ile teate järgmise sõnaga: "Ma lubasin teetada neid inimesi, ma pean oma sõna..." kuid de Gaulle polnud sellega nõus..."

Allis 13. septembril, ümündal päval pärast ühistõus algust, saabusid Ajaccio'sse mindral Giraud' postist saaditud Prantuse laavad usos desantvõgedega, us viisid usos ühistõusnõutega lõpule saare juhustamise sumpantidest.

Korsinial toimunud ühistõus tõendas, et peanisuus ede tingimuskes sumpantide-vastases

¹ Bropseept, De Tourne " us cootusnõus, locuba 1948, lk. 120

võitlusis on kõigi patroolide ühtsus ja
praktilingi taktika.

Edusa ühikute tulemusena vastati
erinev suurem territoorium. Peet di vahetamat
nui mõju prantuse vastupanuliikumisele.

Briti autorisuurid lavoja partisanid,
us septembrikuus löid rüüst välja vandluliu-
luse departamangus. Kga na tiistes Prantsusmaa
osades suandas võitlus massilise ilme.

Vichy politsei andmeil soovitanid
partisanid 1943. a. oktoobrikuus tiisel poolil
1249 diviisiooni - ja sabstaazi - auti. Karistusegu-
ditsoonid ei saavutanud peaaegu üsagil oma
umärne.¹

1943. a. novembrikuus teostanid parti-
sanid 809 operatiivsuu, sealhulgas 246 ralle-
tingi saustastele, 338 sabstaazi - auti raud-
teedel, 41 jättranspordis ja sadamates ning
184 tihastis. Kuue uluva uue jooonel ta-
piti 1200 vuturit - prantslast. Pariisi raadio
diitor usustanturis hirmuga, et on alla häde-
shilin ushtvanutuin, sandaun, amutuin
meris või isegi ajaveijaniin.²

Samal ajal võttis töösturistest
emalshheiduin massilise ilme. Nii õunustus

¹ "Yenne jannun" (1954) 1950, bou. 17, cepul uc. Kayn, lu. 121
2 H. Topy, Franisul uoue ..., lu. 28

suupartidel saata Pausamaale Lõunis 10.175-st registreeritud inimesest ainult 32, Ille-et-Vilaine departemangust 11 inimest 4900-st, Jura departemangust 3 600-st, Aveyroni departemangust 6 inimest 1035-st. Nelja Kagu-Prantsusmaa departemangust 6048-st mobiliseeritud sõitis Pausamaale ainult 442 inimest.¹

1944. a. algul lubas Laval saaslatega sõlmitud uue usuleppe alusel saata Pausamaale 300.000. prantslast, iga uus 81.000. Kuid uelme uus jooksul (jaanuar-märts) õnnestus Laval'il Pausamaale saata ainult 1500 inimest.²

Et saada prantslaste vastupanu, määrati sumariitlus kõigile töötunistest nõvalikeidjatele, aga ka uile, us töötunistuse sabiteerjad töile paluab. Kuid saaslaste uued epressoid ei muutnud uunda väljajäruuend luuorda.

Pune ulatuse võtsid 1943. a. novembri uuel rahutused Kagu-Prantsusmaa sumi-mas tööstuskeskuses Grenoble's. 11. nov. 1943 a. algas Grenoble's üldstoue, samal päeval organi-seeriti suur suupartide-vastane demonstratsioon, mis anti saaslaste postle lialali. Aruturiti 540

¹ 'Yenne zennuun' (1974) 1950, brr. 17, cepur uci. karye, lu. 121
² samas, lu. 129

demonstratsioonist osavõtjad.vastus selleks loomis
partisaanisala eel vastu 14. novembril 1943
vahuväe laad, kus oli 150 tonni lõhkeainet.
See oli signaalselt avalikult väljastamiseks. Puh-
us tänavavõitlus, mille saulsad suutsid suuri
võru maha saada. Linnas kuulutati välja
piramisestruktuur ning saulsad alustasid
antitsüandamist rahvastest osavõtjatega.
Kuid upurisuid ei vähendanud Gensbli'i da-
mine aktiivsust. 20. dets. 1943. a. lasti õhku
sausa sõjaväe kasarmud.¹

1943. a. viimastel nädalitel tegevas
partisaaniliikumine. Kõhus partisaaniliikumise
peavõldus jäi endiselt Hauti - Savoie departa-
mang. Ainsuusi ühe uue jooksul (2. nov. -
- 2. dets. 1943. a.) hukkasid partisaanid tuncy
ümbruses 310 vallalõhkegi suupantidile ja sõja-
väeladudele.²

Saulsad lootsid, et talve tuleuga
mõrgenub Savoia partisaaniliikumine. Kuid need
arvestused ei osutunud õigeks. Nii tapeti Annecys
maha ööpäeva jooksul 79 hiitlast ja prantslast-
returit.³

1943. a. lõpus rüüts partisaanide ja vaba-
rüütside arv Prantsusmaal 200.000-l.⁴

¹ K. H. Torgynov, lk. 65

² Samas, lk. 66

³ Samas

⁴ Samas

Et desorganiseerida nappamat vastupanuliikumist, nappamat saaslasi väga mitmesugusid vahendeid, eiti aga võitlust lühikeste levitamist. Nii näitus levitati Lysis 15. sept. 1943. a. lühikeste, mis nutus partisaan üles alluastliikumisele ja ulas teostatavale tegevuse. Alluastliikumisele oli PKP kutsutavate, millist organt PKP-s pole aga kunagi olnud.¹

Kõniti ulvastatud võitlusega areus 1943. a. lõpul na strigiliikumine. Nii toimunud 1943. a. novembris strigid Nord'i ja Charente'i departemangus - samal ajal strigideid na Dijoni² raudteelased ja Loire'i karsini nappamat. 1943. a. detsembris haaras strigiliikumine Seine'i departemangu metallurgiategevused.³

Strigiliikumise napp nutus eriti hirmu saasa nappantides ja viisilaste. Lysis prefekt kirjutas 1943. a. det. Laval'ile: "Iga päevaga muutub olusid üha raskemaks ja raskemaks. Üha suuremad elanike hulged astuvad vastupanuliikumise ridadesse."⁴

1943. a. oktoobris - novembris haaras strigiliikumine näin Prantonnas sarnasid,

¹ H. Tagynob, lk. 67

² Nihilides Dijonis, rõhutas N.S. Hristov napp linnas napp na vastupanuliikumises ("Rahva Kõäl" n. 76, 30. III 1960)

³ H. Tagynob, lk. 103

⁴ samas

samuti ka Isire'i departemangus, mis stuuris muu-
tus ulvastatud noompõlvemus SS-vägedega¹.

1944. aastaga astus vastupanuliikumine oma viimasele, tustavasele etapile.

Põhja-talvitas jõudis lõpuks meele Prantsuse arme formidid, mis oli sunnitud moraalselt teema patriootidele. Partisaniliikumise juamistes rajusid kaunad valdumad mitra-
tiiv võitlusis impantidega partisaanidele.

Kausa vööd, mis asundarid 1943 a. nööginel Itaalia väged² Lapojas, põmusid riik valva ägedale vastupanule ja said ühe löög³ kuisse järel.

3. jaanuaril 1944. a. ündarid saundased noos Vichy politseiga partisaanide laagrit "Lavoisier", mis lõppis mille sunne vastusega.³

8. jaanuaril tungisid naus partisaanide roodu Bonneville'i liuna, võtris vangis politsei amturund ning said oma valdusse rida salajasi dokumente, mis maasid sunn näöntust edarres võitlusis. 11. jaanuaril kolimus samangune stantung Laroche'i liuna.⁴

Kuigi Vichy valitus andis 21. jaanuaril 1944. a. välja saduse sõjaushtute loomist

¹ H. Jagynov, lk. 103

² Peale Itaalia napidulemmist vüti Prantsusmaal elvahlit Itaalia vägedelt ulvad ära

³ Yenne jannunen (194) 1950, korr. 17, eprur vet. rays, lk. 125-126

⁴ Samas, lk. 126

võitlusus „tunnetidega“ (nii nimetasid lavalla-
sed partisaane), ei suutnud see pidurdada par-
tisaniliikumise kasvut.

1944. a. jaanuaris jooksul toosta-
rid partisaanid raudteedel umbes 400 diversioo-
nanti. Ajavahemikul 1943. a. oktoober - 1944.
a. aprill lasti Põhja - Prantsusmaa raudteedel
maavi 183 vaubarongi ja 23 sõjaväe-üksu-
si, hävitati 357 vedurit ja 1700 vagunit,
purustati 18 sausa sõjaväeosa, ning lasti
ühm 18 ladu. Nende operatsioonide käigus
tapeti 19 sausa ohvrit, nende seas 2 kind-
ralit, ja 80 prantslasest vtnit.¹

Sama ajal muutusid massilised
streigid. Nord'i ja Pas-de-Calais' departemangu
töölised streikid pidavat. Streigiliikumine kas-
vas na Lõuna raudteelased. 1944. a. märtsi
pühul suur streik Marseille' sadamatöölisi-
nas. Pariisis ja selle ümbruses jäi järjest
suurem hulk töötajaid pidavat streiki
tõttu võtta.²

1944. a. algul, kui Nõukogu Armee
sua purustavate löökidega jõudis juba Poola,
Tšehhoslovakkia ja Rumeenia territooriumile
ning lihtsused valmistused dissandis Prantsusmaa-

¹. "Nouveau journal" (1944) 1950, tom. 17, april aci. naya, lk. 128-129

² H. Jaagrob, lk. 105

le, mis võin üldas fašistliku Pansamaa lõp-
 likum purustamist, tõiis kavalalt päevakorda
 niisomus võigi vastupanuliikumise organisat-
 sioonide ulvastatud jõudude rühendamisest
 võttes juhtimise alla.

Pida oli püüdnud saavutada PKP
 juha vaum. Nii toimus 1943. a. algul PKP
 initsiatiivil paljude vastupanuliikumise or-
 ganisatsioonide ja de Gaulle'i 'Salajase armee'
 esindajate nõupidamine selles niisomuses.
 PKP ühendamisel tegi siin vabavõitluse ja partisaani-
 de delegatsioonide juht Marcel Prenant etipa-
 neme lüha Prantuse 'Põsijünd' (Les Forces
 Francais de L'intérieur) - FFI. Nõupidamisel
 H. Prenant'i etpanemist vastu ei võetud.
 1944. a. algul leidis kommunistide projekt
 võksi haareitumist ja mai algul 1944 a.
 nimetas Rahvusliku Vabastuse Prantuse Komi-
 tu² FFI loomise.³

FFI tegevust juhtis Põjalise tegevuse
 komisjon⁴ - Commission d'Action Militaire (COMAC),

¹ Prantuse Põsijünd - FFI

² Rahvusliku Vabastuse Prantuse Komitee loodi 3. juu-
 nil 1943. a. ja selle noormees lüas na 2 kommunisti-
 -J. Grenier (lühivõet minister) ja F. Bidoux (portfellita
 minister). 2. juunil 1944. a. nimetati Rahvusliku Vabas-
 tuse Prantuse Komitee Prantuse Vabavõitluse Ajir-
 tiseus Valituseus

³ H. Tagynob, lk. 99

⁴ Põjalise tegevuse komisjon - COMAC

mis koosnes neljast liikmest: Pierre Villon (esimes), Crigle - Valenciennes ja Villand (nendest uus esimest elid kommunistid). FFI ulvastatud võitluse üldjuhtimine kuulus Rahvusliku staabi, mille esimees oli PKP liige mindral Jaurville.¹

FFI koosseisu kuulusid näin Prantse kumiteeriumil tugevate partisanide ja vabavõitluse salgad ja „salajane arme“. Formaalset kuulus siia ka nn. „vastupanu arme“, mis oli loodud 1943. a. algul inglise - ameerika luure post. FFI tunnuse (mahu mi 50%) moodustasid vabavõitlused ja partisanid.² Kõnne arvatakse FFI - se kuulusid olvat 500.000 võitlejat.³

Suuri raskusi oli FFI ulvastamisega. Inglismaa ja Põhja - Am. Ühendriikide juhtivad ringkonnad mõtlesid vahetusega partisanisõja laiendamise vajadusse ja siit tulmus ka nende passivsus FFI ulvastamisel. Prantse vastupanuliikumise ajaloos on suurim muoja Henri Michel kirjutab: „Et korraldult ulvastada FFI - d, olus olud vaja iga päev visata vähemalt 60 tonni ulvastust mõnde nende jessusel enne „Päev D - d““. Kuid isegi märtsis visati ainult 20 tonni päevas.

¹ H. Fogynob, lk. 99-100

² samas, lk. 100

³ B. Arošunoba, lk. 45

⁴ „Päev D“ — tingimärk, millega tähistati II ühde avanemist

Enne „Päev D“ oli ulvastatud ainult pool FFI-d...¹
 Suga pidid FFI võitlejad harruma ulvi võit-
 luss osupantidega.

Kuivõrd suurt abi lootsid välismaa
 demokraatlikud ringkonnad FFI-lt võitluses
 osupantidega, see kinnitab inglise ajalehes „Daily
 Mail“: „Kui partisanid saavad abi liitlastelt,
 nad valitud püüavad päästavad tuhanded liitlaste
 sõdurite ja sõjaplatsidarmid ja liituvad
 sõja ustovst võib olla mõne uue!“²

FFI loomine oli suureks võiduks PKP-ile,
 riiklasi arvas see PKP-ile väga vastutusvõime ühendamise
 vana kommunistid juhtuvad uueid vastupanu-
 liikumise organisatsioonide ulvastatud jõudude
 tugevust.

Vastavalt PKP initsiatiivil väljatöötatud
 FFI plaanile nähti ette enne liitlaste dessandi tes-
 tamist diversiooni tegevdamist osupantide kommu-
 nistlikel liikumisel, mis ründasid Pariisi Normandia
 ja Bretagne'iga. Rahvusliku ühistööna ettevalus-
 tamise näigus loodi kohalrond ja dipartiman-
 gude vabastamise osutud. 1944. a. märtsis loo-
 di näigus ettevalitus vabanitide ja partisaanide
 salgad, samuti kinnis üli liinades üni na maal
 patroostiline müüts.³

¹ vt. A. Bepi, lk. 169

² H. Tsopnab, Ypovue ueioyuu typanuu u cobymennoe, Moscow 1955, lk. 70

³ H. Tsopnab, lk. 111

6. juunil 1944. a. toimus liitlaste dessant Normandias. La Manche'i fossueringise plaani teostus täielikult. „Atlanti vall“ ja selle ligipääsmatus, mida varem oli rebaseanud Goebbelsi propaganda, osutus bluffiks.

Edusalt toimus augusti vool liitlaste dessant sa Lõuna-Prantsusmaal. Koos Inglise, Põhja-Amer. Ühendriikide ja Kanada vägedega maabus sa osa Prantsuse regulaarväeosa: Põhja-Prantsusmaal 2. soomustanui diviis kindral Leclercq de Hautecloq'i juhtimisel ja lõunas väeosa-d de Latte de Tassigny' juhtimisel.¹

Peale liitlaste invasiooni avaldas PKP KK ühismõtte prantslastele: „Mitte teha prantslane ei oma õigustust siit võimal tegevusest sellel sõja viimasel etapil... Koos rahvahulvadega peavad haarama ulvad tein vastupanulinnuse organisatsioonid... Igas vartalis, viilas ja kihases on tavis maasur mis maasab ühine-da, ulvastada, võidelda. Põhine olgu iga pat-rioodi deuis...“²

Samaaegselt avaldas vabavõitlajate ja partisaanide ühineühatus väeüksus, milles nähti ette valmisoleku ühistööni igapäevast arendamist. Selle väeüksus põhilisteks punutideks olid:

¹ „Yenne zammem“ (NTY) 1950, tom. 17, cepul uc. kayu, lu. 133

² H. Toqynob, lu. 113-114

provintidest oli vabastatud juba enne liitlaste saabumist. Pausland põgenesid Bresti, Lorient'i ja Saint-Nazaire'i, mille nad jäid ümberpiiratuks sõja lõpuni.¹ Bretagne' partisaanid, mille ridadesse kuulus umbes 50.000 võitlejat, võtsid võitluses saksapäistega saagi 55.000 saasa sõdumit ja ohvitseri.²

Tristorgue kuusid oli Normandias. Selle invarianti oli siin 17 saasa diviisi. Vastupanuliikumine võis tulla siin vähe, kuna laenuusud oli vanuseitid ja võitluste rajamis oli saaslari rohuu kui prantslari. Ainult huvitigorus liitlaste vanus võis võne alla tulla.

Ilmsa liitlaste abita vabastati Loode-Prantumaal 42 linna, nende seas Nantes, Rennes, St. Malo, Vannes, Chateaubriant jt, saamtsadu vilasid ja aulaid.³

Vabavõitid ja partisaanid, kes aruud peale dessanti otustavale pealitungile, saavitariid suurt edu ka mujal. Nii võitus vabastati Ain'i departemangu kuus Bourg-en-Bresse, Ardèche' departemangu kuus Privas, Corrèze'i departemangu kuus Tulle ja üda tuisi liinu.⁴

¹ A. Bepi, lk. 170

² H. Tagynob, lk. 116

³ Samas, lk. 114

⁴ Samas, lk. 116

Edumate lahingute tulemusena vabastati juuli alguses Saône-et-Loire'i departemangus Chagny ja Tournus'i linn, Isère'i departemangus Morestel, Hauts-Pyrénées'i departemangus Bagères de Bigorre ning Tarn'i departemangus Camaux. Samal ajal löid Hauts-Garonne'i departemangu partisanid vägaalt sausa vägriid.¹

Grenoble'i umbus, Isère ja Hauts-Savoie departemang olid faktiliselt partisaanide kontrolli all.

Juuli viimastel vabastati Hauts-Vienne departemangus St.-Junien'i linn. Basses-Alpes'i departemangus vabastati Forcalquier ja puhastati sauskastist Pisteroni viindlus.²

Suga näeme, et partisaanisõda oli laa-ramud maa võin piirsonnad: oli vabastatud palju linnu ning sid teinud suured vabas- tatud territooriumid.

Suure ulatuse võitrid 1944. a. suvel raudteeliinide purustamised, mis takistas sauskastil abivägede saatmist Põhja-Prantsusmaale. Kolme peale „Pär D-d“ lasti võibastelt 180 sõdurit ning seeritati 500 diversiooniant. Mõned nädalad hiljem kustati raudteeliinidel veel 3000 diversiooniant.³

1. Yenne zameku' (1954) 1950, tom. 17, epur noi. kayu, lu. 137

2 samas, lu. 138

3 A. Beyr, lu. 170

Täielikult oli ühist välja löödud raudteeliinlus liinidel Besançon - Dijon ja Besançon - Belfort.¹ Samuti oli raudteeliinlus katunud tähtsal ulinurgal Limoges - Clermont-Ferrand - Brive - Toulouse. Kuivõrd raudteedid diversiooniantid sauskastel vägede rünnakuperimist, seda näitab segi faakt, et SS diviisil "Reich" kulus üle 3 nädala Toulouse'ist Normandiasse jõudmisesse s.o. üle kolme kuu rohuu aega üri nõuvalstis tingimustes.²

Sauksand peaaegu lohusid uantamast raudteetranspordi, ulistades autonagistraale. kuid ma rira jõudis partisaanisõda. Partisaanid uantamid sageli rllisuid lihtsaid vahendeid sauskaste disorienterimises uagn valde tuuütade astamine suuanäitamispostideli.

Partisaanide disorganiseerivat tegumst suuendand sulgi telefoni-, telegraafi- ning nõrgpingeliinide puustamised. Paris-Berliini maas-olune uarahel oli partisaanide poolt läbi löigatud. Samuti oli ühist välja löödud nõrgepingeliin, mis varustas elektrisõuaga Lõuna - Prantumaad. Nizoni ja Limoges'i vahel uatnes sätõttu elektrisõuude liinlus.³

¹. "Yenne zamann" (1954) 1950, bonn. 17, eynr uet. ragn, lu. 135

² A. Bepf, lu. 166

³. "Yenne zamann" (1954) 1950, bonn. 17, eynr uet. ragn, lu. 136

Konvulsiivne ülevaade partisaaniliikumisest
 Prantsusmaal peab lihtlaste invarissoni annab
 Rahvusliku kaitse staapi teadaanne: „... Kagu-
 -Prantsusmaal puustavad patrioodid raud-
 teline ja taustavad endiste puustuste liivi-
 derimist, niti raudteliinidel, mis lähevad
 Lyonist Lõuna - Prantsusmaale ja Šveitsi. Pat-
 rioodid vabastarid juba mitmed linnad...
 Rhône'i oust ida pool ja Alpides toimuvad
 rasvad lahingud. Kuigi vankane laevis väsim
 raskuakurvae, taunid ja kunnuäe, ontal Ur-
 coursi massiv eduvalt vastupane ja lööb
 tagari väin rünnakud. Ühes Rhône'i on
 departamangudest kontrollivad partisaanid
 suurt territooriumi. Pausa soovid ei vii enam
 liimuda seal, mitte riskides rasvete vastus-
 tega lahingus ja tehnikas... Kuu-Prantsus-
 maal on täielikult võtunud raudteliivalus.
 Teatavaise suurtist lahingutist Nordis ja
 Bretagne's. Samanaguised lahingud toimuvad
 Nord'i ja Loire'i departamangude paljudes usk-
 tades...“¹

FFI salgad ontarid hindamatut abi
 lihtlastele võitluses strateegilise tähtsusega puustide
 vallutamisel,² aga ka inglise - ameerika armude

¹ 'Nouvelles nouvelles' (RTV) 1950, kuu.17, ceptur aci. kagu, lk.135-136

² vt. H. Fogynob, lk. 115

tagala naturiol. Näitus hindustarid partisaanid
desantvõgede tagala julgeoleku Loire'i jõel sada-
de ulonutrite piiridel Nantes' ja Orleansi vaheli-
sel lõigul, samuti ka Provence'i provintsis.¹

Litlaste sõjajuhataja kindral Dwight
Eisenhower märgib tunnustavalt FFI tegust
1944. a. suvel. Ta viitab: „Kogu Prantsus-
maal ontarid need jõud mille hindama-
ks tule nappaania ajal. Niti aktivoid
lid nad Bourguet's, aga ka väikeses tiistes
rindlõikes mis saime abi kõige mitmesug-
simal viisil. Ilma nende suure abita Prant-
sumaa vahostamise ja vablaste purustamine
Lääne-Euroopas olis võimatu võidelda aega
ja suuremaid jõude.”²

Litlastvõgede lähenedesga Pariisile
ja Nürnbergi kuni võitluse viisil aktivise-
mus Pariisis pidevalt suupantide-vastane võitlus.
Pariisis ja selle ümbruses naturitarid raskise jõul
tio saulastile töitavad jõud. Laiemus ka
partisaanide ja vabavõitluse tegus.

1944. a. juulis toimus 6 Pariisi ringkon-
nas 8 suurt demonstratsiooni, millest võttis osa
enam kui 100.000 inimest.³ Need demonstratsioonid
toitavad FFI salgad ja patrossilone miitid, mis

¹ H. Tagysov, lk. 115-116

² samas, lk. 117

³ H. Uppmannel, Tagysovuse koostöös koostamine
19-26 abryca 1944 roga, „Hobal u volimisel netyud“ 1959,
№1, lk. 84

andis demonstrantidele um ja viinduse oma jäu-
se.

Suure ulatuse võitid pariliselt väljaar-
tunnised prantslaste rahvuspühak 14. juulil. 14
päeval skruis ja võtti demonstratsioonidest osa
enam kui 150.000. töelist. Bellevilli: tänaval
oli politsei võimete laiaki ajama 20.000-ist demonst-
rantide hulka, mis rahvushippe vaudis tungis
südalinna.¹

Saasavastased väljaarstunnised teguvad
sulgi juulium lõpul. Rivastatud partisaanid
ja vabavõitid kannavad üha sajedamini il-
muma tänavatele. Pariislast astuvad massilist
lahingukõppidesse ja patroolide miiktsa vada-
dusse.

15. juulil nõustuvad Pariisi rajooni raud-
belaadid teis ning nõudvad oma majanduslohu
alusea parandamist. 5. augustil, alles hiim-
tatud stuigi teguvad, nõustuvad hitlerlast
kõskema töeliste palua 200 franki sõna. Tõ-
hnd kannavad selle kui vastuvõetamatu tagasi
ja jätkavad sturei. Steiu laimus, hoaratas ma-
nuse Pariisi rajooni jaamad ja dypood.²

Vabavõitid ja partisaanid nõudavad pide-
valt vaudberd nõitvaid saasa võrost, jumis-

¹. Kolhar u subitumak netopud 1959, N=1, lu, 84

² samas, lu. 85

tati raudteid ja organiseeriti raskete loomade
 niude. Luga viidi saulandi kõige mitme-
 mal silmapilgul võot välja raudteetranspordist,
 mille tagajärjel ei saadud kasutada Pariisi
 rajooni raudteid sõjatõrjumise käigus inglise-
 -amerika vägede vastu. Pidiwad Pariis-Forti-
 -kachi' raudteeliini purustamiseks heidrid 3 päeva
 niini 40.000. sausa sõdumit, mis pidi saadama
 ühdele.¹

Juuli lõpul ja augusti algul võitles
 Pariisis aktiivsus, mis oli ühvaühistus
 19-26 augustil toimuvale rahvaühitusele.

¹ "Heber u rahvaühituse" 1959, N:1, lk. 85

IV peatükk

Relvastatud ühistöö Pariisis 19. - 26. augustil 1944. a. ja vastupanuliikumine peale Pariisi vabastamist

Kõik erimeetodid okupatsioonivõimade vastas
sujuvus Pariis vastupanuliikumise ühes tuge-
vama osas. PKP võis suurt tähele-
panu võitluse organiseerimisele Pariisis, jättes
selle põrandalaadset tööd juhtima Jacques
Duclos.

Suurt tähtsust okupantide vastase
võitluse tugevdamises ja ühistöö ettevalmis-
tamises elas 1943. a. septembris kommunistli-
ku partei initsiatiivil loodud Pariisi vabas-
tamise Komitee, mille koosseisus 14 põrandala-
aduse organisatööri ja 6 partei esindajat.
Pariisi vabastamise Komitee büroo oli juhtiv
osalt kommunistidel - see koosseis 3 kommu-
nisti, 2 sotsialisti ja 1 katoliiklane. Komitee
esimees oli A. Tolle, aseesimees A. Kaul (kaas

erimust sid (nõuainetid) ja vastavastand L. Anson.¹
 Sellise printsiibi järgi oli loodud vastastand
 komiteed kõigis Pariisi ringkondades. „Front
 Nationali“ ja PKP algatusel loodi Pariisi va-
 vastand komitee post postistilise miilitse
 departemangu nõukogu, millel oli istumise
 ajal suur tähtsus.

Suure tähtsusega jäsas PKP istu-
 tsemise sõjalise võlge ettevalmistamiseks.

1944. a. juulis istutati võin Pariisi
 rajooni sõjalised jõud ühtseks armee,
 mille ülemjuhatajaks sai kolonel Rol-Tanguy,
 kes allus FFJ staabiülemale vindral Jouvillé'le
 ja COMAC'ile. Pariisi departemangu FFJ ülesanne
 määrati sõdalinde demontide suvel salajane
 rahvaistumise saulane kolonel Lisi (tegelik
 meha de Marguerite). Pariisi rajooni FFJ rida-
 luse koosseisus 35.523 inimest, mille koosseisus
 oli järgmine: 29 miinipildujat, 4 raskesuulijol-
 dujat, 83 raskesuulijolud, 83 automaati,
 562 mitmevärguse raskesuulijolud viin- ja jahipüssid,
 825 raskesuulid ja 192 granaati.² Kõige võis
 Pariisi rajooni FFJ istumise ajal raskesuulijolud
 koosseisus 1500 raskesuulijolud võitlujat, kuu
 raskesuulijolud pidid endile raskesuulijolud

¹ „Lõbav ja raskesuulijolud“ 1959, №1, lk. 85

² samas, lk. 86

võitluse väigus.

Ühistöönni ettevalmistamise ajal töötas Pariisi rajooni FFI staabi väija ühistöönni plaani. Plaani järgi jagati Pariis ja ta ümbrused 4 sektori (põhja-, lõuna-, ida- ja lõuna-sektor), mille komandörid allusid Seure'i departamanguga FFI ülemale kolonel Lisi'le, viimane aga ülemkõrval kolonel Kol-Tanguy'le. Ühistöönni juhtimiseks olid formuleeritud järgmiselt: haarata kõik tähtsamad valitsusametused, korvata pealinn minimaalselt shvritiga, peata linna ajaloohised ja kultuurilised mälestusmärgid puustamisest. Nende ülesannete täitmisel valdab 25.000 FFI võitlejat ja kogu patriootiline miilit. Reservi rajooni staabi juurde pidi jääma 5000 võitlejat.²

Plaani väljatöötamisel lähtuti vanlase sõjalistest järeldustest Pariisis: 20.000 sõdurit, 80 tanki, 60 kummit ja 60 mitmesuguse valibriga vahurit.³ Arvestati ka sõjaväe juurdepäävamise võimalusega.

Võitlusel saasa taandega vastas valmistati Fr. Joliot-Curie juhtimisel Sorbonne'i ülikoolis ja mõningate teaduste kollektiivide ja

¹ patriootiline miilita arvuline arvutus ulatus 50.000-le

² "Kõik u. sõjaväe meeskond" 1954, №1, lk. 87

³ Samas, lk. 87

tammitõrje graanate.

FTD värsade lahinguvahmiduse tõstmiseks andis kolonel Kol-Tounguy välja ka nümbriga, milles näidati ära prantslased ulseras välises osaparteide vastu: juustada raudsõda transport, arendada raudsõda vägede liikumist, tõhustada kaitset suuremad teidraimutajad jne.

Õib telda, et ühistõus oli põhjalikult ette valmistatud, ja see arvustada seda, millise ulatuse oli kaitse osaparteide osustel jõvadid juhtunud vastupanuliikumine, siis oli vaja arvestada sädit, et ühistõus juhtus.

Peale Tõise rinde avanemist Normandias suandas Pariis ühtki tähtsa raudsõda hitlerlaste ülemjuhatuses raudsõda plaanides. Raudsõdad tahsid hoida Pariisi iga hinna eest, viindustada linna ja muuta ta ühes prantsuse tugipunktis Prantsusmaal.

10. augustil 1944. a. määras Hitler osaparteide ülemus Pariisis kindral von Scholtitzi, millele tehti ülesandeks võtta ühes uuras tarvitusel abinõud algava raudsõda vastu: tugvdada raudsõda strateegilisi punkte linna, valmistada gaasvab-

1 st. „Globaal u raudsõda uctopik“ 1959, N=1, lk. 87

riinte, elektrijaamade, telefonijaamade ja Seini
sildade purustamises. Pariisi garnisoni tu-
gerdamises arvutati saata ssa riindelt
20.000 sõdurit ja loans mille sul 20.000 SS-last.
Kuid saustate duvona halvemine riindelt
ajas nll plaani unja.¹

10. augustil alustasid PKP ja ÜTK
riindelt stuxi Pariisi raudteelise raudte-
lased. Jaba esimesel stuxipäeval riindesid
raudteelastega paljude Pariisi tlvõlde tsihi-
sid. Raudteelaste stuxi eli määrava täht-
susega riindesid edasises väigus, unna ta
narras üli üldrahvalooneus riindesid vihatud
oupatroosurijümi vastu.

Kommunistlone partii ja a/i nõuuo-
ga untsid riindesid peaboma tsihisi üli üldstuo-
gus, mis algas 18. augustil.² Et unnda tsihi-
klassi narravat vastupanu, andis hiitlaste

¹ H. Tagynob, lu. 141

² Siin N. Godunov ilmselt unrib, väites, et üld-
stuxi algas 15. augustil (vt. H. Tagynob, lu. 134).
Veidi hiljem (lu. 138) tsih ta aga riindesid Chaban-
-Delmas'i unja riindesid Keuningile, mis Chaban-Del-
mas, mis eli Pariisis 17. augustil, teatab, et riindesid
pehmed sul Pariisis üldstuxi, unll eli aga partii,
raudteelaste ja postii ning telegrafi alal tsihtajate
stuxil ilmsel tsihents üli narrada üldstuxis.
Tsihulooovi järvi algas üldstuxi 18. augustil. (vt. Ho-
bar "Koburnal netoput" 1956, N=1, lu. 91)

ühendjuhatus näin püüstada näin Pariisi lha-
sed.¹

Stuigi mõjul algasid valitused na Pa-
riisi politsois. See fant näitab uuevalt uui uui-
gans elid muutunud saaslasi ja Nidry valit-
mise positsioonid Prantsusmaal. Nähes, et ma-
nus politsoist, us vareu oli tumele teenitud
ouyante, lähemal vastupanuliikumisele, et-
sustasid hitlased neile kätsohtlouus
muutuva politsoi katvenerida ja ulvitusta-
da. Iovus nlliga toimus 14. augustil politsoi
vidi uue ühtöuun teenitud volme põrande-
aluse organisatsioon (elid sosis vastupanuli-
ikumisega) — „Rahvarinne“, „Politsoi ja kodumaa“,
„Politsoi tü“ — uuepidamine, us loodi uohaku va-
bastamise komitee ja antati stuigi väljakuu-
lutamise ühistust.² „Politsoi ja kodumaa“ sou-
dajad elid stuigi väljakuulutamise vastu,
uud manuse muud kuulutas komitee väl-
ja politsoi üldstuigi ja andis välja järguva
näevõija: „kogu politsoiprefektuuri personal...
peab vastustama töö 15. augustil kell 7⁰⁰ homm-
muul... Politsoinõuud, us si allu nllile näuud,

¹ Hilisi mureaadam Otto v. Stitz: uohitustööde
kuumistas v. Scheltitz, et ta sai 10. augustil 1944. a.
Bulionst näin püüstada näin Pariisi lhaud ja
vaband

kuulutatause utumias ja kollaboratsioonistidus.¹
 Pariisi politsei struktuur on andas üldise iseloomu.
 Oma postile jäid ainult politseinurud, kes val-
 vanid usua jäule.

Vichy valitsus nägi oma kestusetu-
 sisuvarida ujuvunud luuemas, 17. augustil
 põgenenid ministrid erotsas P. Laval'iga Pa-
 riisist Kirde-Prantummaale ja vast edasi
 Lantsamaale. 20. augustil järgus mile va
 Pétain. Relvastatud pariislaste salgad vabas-
 tandid vanglast poliitilised vangid.

PKP juhtnond tõstis Rahvuslikus
 vastupanu Nõukoogu ühis nõuannuse ühistõnu
 väljakuulutamist, kuid ta lükkis siin
 vantroosimise manuse vastupanu. 17. augus-
 til näis Rahvuslikus vastupanu Nõukoogu,
 Pariisi Nabastamise Komitee ja COMAC'i
 osorolemitel äge poliitiline võitlus. COMAC'i
 osorolemitel, mis sidid väga toimilind, põr-
 murid usua atlastistid ja usumunustid. De
 Gaulle'i sõjaline erudaja kindral Chaban-Del-
 mas² püüdis tõstada ühistõnu mitralus-
 tamine vajadust, põhjendades oma ettpane-
 mit sellega, et FFI suab liiga vähe ulvi.³

¹ H. Fogynob, lk. 135

² Chaban-Delmas - praegu Rahvuskoogu esimees
 ja Bordeaux' linnapea

³ A. Bepi, lk. 192

Et FF1 omas vähe ulvi, oli tige, kuid Cheban-Demas muutus siinjuures kõige tähtsana - niinimud deusona ja prantsuse rahva.

Pärast pikki vaidlusi võeti COMAC siiski vastu otsuse alustada ülestõus.

Rahvusliku Vabastamise Nõukogu büroo oma istungil mingit soovitsat otsust vastu ei võtnud. Pün de Gaulle'i saadik A. Parodi¹ astus välja ülestõusu vastu, motiveerides oma otsust sellega, et ülestõus Pariisis, mis on liiga varajane, võib välja tuua arjatuud seisid upressone saustlaste poolt.

18. augustil did väin vastupameliikumise juhtivad organid ülestõusu alustamise suhtes jaataval positsioonil.²

18. augustil levis Pariisis kommunistide-deputaatide ülesuutse: ... mis võtsime kõiki mehi ja naisi, noori ja vana kätma oma ülesannet disziplinieritult, energiliselt, mitte kartes lõveid ... Meie võitmine vaudikult võis Pariisi rajooni vedavuse ulvastama vaulase avul, ühinema partistilise miilitraga ... oravõtkus vabadusvõit-

¹ A. Parodi oli Ajutise Valitsuse vabastamata funktsioneeride ministri

² vt. "Kebab u sobeimal neioynk" 1959, N:1, lk. 91

lusest ... meie nimega Pariisi ja ta esiu-
vade rahvast ühis alustama ... ühistöö ..."¹

See H. Thorez'i, J. Duclos', H. Cachin'i, G. Blummes-
sean', F. Grenier', Fl. Boute ja teiste kommunistli-
ne partei juhtide ühine otsus oli vastatud
ühistöö alguseks Pariisis. Samal päeval
olis kinnas ka Pariisi Vabastamise Komitee
ühine otsus: „Kauasoodatud päev on saabunud!
... Kõikide prantslaste püha volus on võitlus.
Rahvuslik ühistöö tund on tulnud! Rel-
vade jünde, võidandud!”²

Sel päeval toimusid ka etteised
vastatud nõupidamised saadastega.

Ühistöö algas 19. augusti hommikul
Seine'i ja Seine-Oise'i departemangu FFJ
staabi ühine otsus valitavaga saadastele.

19. aug. hommikul andis valitud
Rel-Tanguy nimega, milleks võlutati, et
lahinguteguse edu võitlus sellest osavõt-
jate arvust ning sel eesmärgil peavad
meie, kes on suutnud üha vanda, osa
võitlus võitlusest.³ Sõna võidule ja õit-
seridile trükiti proklamatsioon, mis märgiti,
et iga saadane, kes suud võitluse prantsuse
rahva vastu, soovitat vaherõdse amitiis —

¹ H. Thorez, lk. 136-137

² samas, lk. 137

³ „Sõber ja sõbranna võitlus” 1959, N:1, lk. 92

prantsuse rahva ja sausa rahva vastu. Prantsuse matšoni lõppis sõnadega: "Tii, uida on õpetanud viis sõja-aastat, teate, et ei suuda heida oma võis Pariisi!"

Ühistöönni esimesel jäval osutavad saaslased võisa vastupanu. Lahingud puhkesid Pariisi 5., 10., 11., 18., 19. ja 20. ringkonnas, Saint-Gumain'i ja Saint-Michel'i bulvaritel ning Itaalia väjauul. Kiti ägedad eld lahingud töölisevartalites ja eslinnades - Neuilly's, Saint-Denis' ju.² Sausa väjjuhatus usundas oma võied ja sõjalihviva tähtsamatse strateegilistese punutiduse ja avas salt kugva surtõrväehule ühistõusutele. Vestusus sellel natlusid Pariisi tänavad harinad-didega ja saaslastel ei õnnestunud esimesel võitlusjäval oma vastatud postõusone tagasi võita.

19. augusti õhtuus kontrollisõrd ühistõusund Pariisi 80 vartalist 43.³

20. augustil haaras võitlus pra-õgu võiu Pariisi ringkonnad ja eslinnad. Võitlusst jäid umale vaid 8., 16. ja 17. ringnõrd, uus elavist moodustas enamase nõdandus.⁴ 20. augusti õhtuus võiid saasland

¹st. "Globaal u subimmar nõõpma" 1950, N=1, lu. 92

²st. "Jagynõb, lu. 137

³st. "Globaal u subimmar nõõpma" 1950, N=1, lu. 92

⁴ samas

luges G. Bidault vaherahu vastuvõttus.

Saanud Rahvusliku Vastupanu Nõuogu hõlpsa istungil häälteenamuse, kuid Bidault ja teised vaherahupõeldajad viindlad oma võidus. Pariisis loivat: Ajutise Valitsuse nõuend osaldust lahingutegemise lõputamisel ushta, uuegi vaherahu uueuulise pidi jõustu- ma alles prali Rahvusliku Vastupanu Nõuogu pleenumi viimistamist.

20. augustil kell 15⁰⁰ algas Rahvus- luse Vastupanu Nõuogu pleuumi istung, mis G. Bidault teigi etpanu viimistada va- herahu saustastiga. G. Bidault' etpanu ei saanud vajaliku häälteenamust (vastu kuid Villou, PVP uundaja Gillet ja ÜTK uundaja Saillard) uing pleuum võttis vastu järgmise otsuse: Rahvusliku Vastupanu Nõuogu sital teatavaks kumali esitatud vaherahuläbirää- miuuste tulemused. Oodatis täidum uufomist- sooni ja pödadis sitmas läbiräämiuuste juhi A. Parodi pundumist¹, uakustab Rahvusliku Vastupanu Nõuogu oma töö uuni järgmi- se päeva uella 17⁰⁰ - ni.²

Kujumund luuoras uubus PVP juhtuund uuiui vastupanu orgauuatsiooni

¹ Sausa iluujuhatus hoidis A. Parodit uuiui uingitil salapärastil põhijustil

² "Kabeer u uobituar uetopua" 1959, N=1, lu. 95

ja pealinna patriisole ühis võitlema ühis-
 tõnu mujaajamise katsete vastu. Pariisi
 rajooni FFI staap ja COMAC jätkasid sa-
 banittide ja partisanide taktusel lahingu-
 tegemise juhtimist. Kolonel Rol-Tanguy,
 saadis teada vahuahust, teatas: "Igarn-
 gused läbirääkimised vaenlasega sõja
 ajal on unitegu nalva vastu." Ja saatis
 kiiresti teiniduse FFI väeosaduse nänu,
 milles rõhutati, et mingit vahuahu pole
 sõlmitud ja nõudis, et niivõrd kui
 vaenlane on Pariisis, tuleb ta hävita-
 da. Samal ajal andis ta nänu bari-
 kaadide ehitamiseks linna tähtsamates
 strateegilistes punktides ja pealinnapiir-
 ssoonide tugevdamiseks hithulasti vastu.
 Eriti palju barikaade ehitati Pariisi 18.,
 19., 20., 12., 13., 14. ja 15. ringkonnas.² Linnu-
 püüde pildi barikaade ehitavast Pariisist
 annab sõja Ehrenburg: "Tütarlapsed nau-
 narad liivarõõst; vaidel ja kulvanitel
 raiutakse mastaneid, aasia plataane; ma-
 jadest lammutatakse välja raudsõõdeid ja
 malmahjuksid; paisatakse maha suvääride
 võõrid; uuvatakse välja munamine. Igal

¹ "Lõhele u sobitumal uõõpne", 1959, N=1, lk. 95

² A. Bepi, lk. 192

liinul on oma juha sõna; Pariis elustus-
 ta unelis oma sõna: „bariivaadid“. Nagu
 töölised miljonitunnega rahusanda aasta juu-
 nis, nagu födraadid nennunniipäevadel,
 chitavad ravuvalt bariivaadi mõiu: Re,
 nautt' töölised ja „Comédie Française“ näite-
 jannad, neskippõssid ja esinuse sõja de-
 tuandid, põrandaalused ja uaiused modis-
 tid, üliõpilased ja vanuaided. Võib-olla
 need tõuud ei suudagi vastu panna
 suurbõuudile, võib-olla on neid liiga pal-
 ju ja mitte mõiu jole mõistlikult chi-
 tatud, aga nad on praegu vajalinnud
 Pariisile nagu silmad, nagu liäil - nad
 väljundavad mõiu, millest lab se vana
 liin. - tema ninge, viha, igatust.¹

Püüdis ühstõnuu maha suuda,
 üindand hitlerland piduvalt Orleansi vä-
 ravaid ja Idavausali. Kake päeva joku-
 sul (20. ja 21. august) püüdisid sausa tan-
 nid. punustada ühstõnuu postit chitabud
 bariivaadi, unid nad löödi tagari.²

21. augustil vallutand FFI salgad
 Vitry telefoniurajaama ja üda trisi Pariis-
 si tähtsamaid punute. Samal päeval

¹ J. Ehrenburg, Tõnu, II, Tallinn 1949, lu. 491

² H. Foggy, lu. 143

Seine'i departemangu FFI ülem kolonel Lisi, minnes mööda COMAC'ist ja kolonel Rol-Tanguy'ist, andis näin lahinguteguse vastustamise kohta. Kolonel Lisi andis saunula hitlelaste vägede lahvumiseks Pariisist. 19. päeval lahunesi osa saunula vägedest koos rahuväe ja taanduritega, piirdis sejuures lasta õhku Seine'i silda ja püüdnud Pariisi ajaleolisi mähstusmärke. Kõik need nähtused unjusid ühistõuunite vaheliseks tõe. Ühistõuunid jälitavad Pariisist lahuvaid hitlelasi, piiratus saunula sisse ja sundisid nad alistuma.

20. august näitas, et näin ühistõuunite lahvumise nähtused unjusid.

21. augusti õhtuul oli Pariisi 80 vabalalast 61 kvartalit, aga ka Lõuna- ja Ida-Pariisi esliuud osupantidest juhastatud?

Õel vastu 21. augustit noostardid Billou, Rol-Tanguy ja Villand itevand Rahvusliku Vahastamise Nõuogule, mis oli sibilist ühistõuunite edanaundamise ja vöiduna lõpuleviimise plaan. Rahvusliku Vahastamise Nõuogule istungil, mis algas 21. augustil, said kommunistid enamuse ring

¹ 'Hobad u sibeimaa noopua' 1959, N:1, lu. 96

² samas, lu. 99

Villou'i, Rel-Tanguy'i ja Veillard'i etteand-
des esitatud plaan toostati võtta aluseks
edasises tükis.

21. augusti ööl initsiivid saatsid
pealtnegi mõningate Pariisi ringkonda-
des, kuid kaõnnestumelt. Liuna tähtsamad
punktid olid endiselt ühistõusute väes. 22.
augustil toimusid ägedad lahingud Citi's,
Ladiva uurtalis, Babariigi Däljanul, Ida-
nausalis, 18. ringkonnas, Chapelle'i bulvaaril,
Jony's, Vanves's jms., kus üheskoos saadus
täielikult ühistõusutele. 22. augusti õhtuks
oli vahastatud veel 9 uurtalit osupantidest.²

Alates 22. augustist oli läinud initsi-
iivide täielikult FFI väette, saatsid om-
toid tugevat vastupanu veel vaid 9
tugipunkti, ilmusid tänavatele ainult tau-
vitsid või oskusautod. Nähes, et liin on
murtunud oma barinaadidega lõemus,
murtud saatsid võitlustaktikat, hakkas
kustama äärmisi tannimannid, mis löödi
aga ühistõusute poolt, mis edevalt näuta-
sid võitluses tannidega „vene routeili“ –
nõutvedeliiniga täiditud pudelid, ürgsti tagant.
Nüüd pöörasid saatsid peatähelpanu

¹ „Kobak u volimmar noispa“ 1959, № 1, lk. 99

umbliinvalt Ida- ja -Lääne-Parisiile, lootes pukas-
tada endale tud taganemiseus.

Ühsteemu juhid taastlid saun-
lase elavjäre täielikuu blokkimist ja hävi-
tamist, millisel umärgil usundas Kol-Tangny
linna Pariisi rajooni vahastatud tuitosiu-
mide FFD salgad.

Öil vastu 24. augustit ja uogu
järgneval päeval jätkus ühsteemuute suve
saulastile. Saulaste väes elvate viindusta-
tud punutide au väheus viivesti. Ühsteemu
edu elmes muul määral järist paranevast
ühsteemuute varustatusel ülvadega, lahingu-
msona ja transportidiga, mida saadi vöit-
lus väigus saulastilt.

24. augusti öhtuus oli saupantide
vöjaline vöimuus punustatud, saulaste vä-
gede viivmed elid ümber piiratud vas viind-
lustatud punutides - Senat, Pöjavool, Soyer,
Vaharigi Välgau jne.

24. augustil andis FFD staap väem
visepiiratud saulaste lõplikuus punustamisesus.

Sama päeva öhtul ilmuusid
Löuna - Pariisi viindral Leclercq de Hautcloq'i
2. prantsuse taunidiivisi emused osad. Järg-
1. Kober u hobümar netopul' 1959, N=1, lu. 100

misel jäval jõudis Pariisi kindral Ch. de Gaulle koos 4. amerika diviisiga.

25. augusti hommikul algas üm-
naus viimastele saarlaste kindlustatud tugis-
punktidele — Navaarigi Näljakuule ja Luxembourg'i
lõule. Prahtung, millest võtsid vabavõitlised
ja partisanide nõval osa ka taunid kind-
ral Leducq'i kaunidiviisist, ei edenas ning
saarlased lõpetasid vastupanu.

25. augustil määratseks kolonel
Rel-Tanguy, kindral Leducq ning saarlaste
poolt kindral v. Scholtitz alla saasa garniso-
ni kapitulatsiooniantile.¹

Suga vabastati Pariis olma liitlas-
te abita. Võiduna ühistõnu väigus nast-
sid saasa surnudid 7798 sõdurit ja shvit-
si, mille lisas mul 4312 vangilangemistena.²
Prantslaste nartsid võitluste väigus olid
4749 surmasaamut ja haavatut.³

Shvitav on siinjumuse see, et pal-
jud prantsuse ajaloolased ja literaadid
on püüdnud citada ühistõnu Parisis. Nad
väidavad, et mõningad vastupanuhüümisest

¹ "Kohar u rshvinnak netopne" 1959, №1, lk. 101

² prantsuse ajaloolase Danstli'i järgi olid need
arvud vastavalt 3200 ja 14800 (vt. "Yenne zanneni"
(NTY) 1950, bnn. 17, cepne net. nayu, lk. 146)

³ "Kohar u rshvinnak netopne" 1959, №1, lk. 101

osavõtjad olid tulistanud ümmed lapsed kuu sauskade riitilisele sõmapilgul (mis inglise-america motoriseeritud väeosad olid Pariisist 80-100 km raugusel) ja siis olvat sauskased põgenenud linnast.

Osa annab aga ühistõust vastu- pidise pildi, mis rahvas nagu üks mis olvat romantilises puhangus puhastanud Pariisi sauskastest. „Tõde on kibitsem...“, kirjutas Alex. Wuth. „Neli või viis tuhat inimust mõne saja püssiga astusid väl- ja hästi läbitõotatud plaani alusel, et inimi pidada sausa 7. a. taganvaid jäämusid. Vähem kui nädala jooksul ilmusid revolutsioonilistes uvataltis banvaadi- dile 50 tuhat pariislasi ja lapsed väime saen- lastelt äravõetud ulvad. Tänu nende tõustes Paris sauskastle taganemise... ja vabastat hit- lased nel mõningatist lahingutist...“¹

Pariislaste väljastamine kirjutas meel- lühiküljed prantuse rahva meelsusrikkase ajaluu- me. „1944. a. augusti-kuupäeval näitavad pa- riislased endid 1793. a. revolutsioonäände, 1830. a. ühistõust, 1848. a. banvaadi-vauglaste, 1871. a. insurgentide vääriliste põgadena“, kirjutas J. Duches.²

¹ A. Bepš, 194

² „Kobak u rahva meel usi opne“ 1959, №1, lk. 87

Pariisi vabastamine andis mit hoogu vastupanuliikumisele ja viinendas Prantsusmaa vabastamist.

14. augustil 1944. a. kuulutas FFI staap välja üldmobilisatsiooni ja nutsus rahvast ühe alustama ühistööna. Vastavalt sellele ühenuitole alustasid partisaanid ja vabavõitjad pealinnagrupatsioonid kõigis Prantsusmaa osades.

16. augustil vabastati Haute-Savoie departemangus Evian, Thonon, Chamonix, 17. augustil Culoz ja Annemasse. Samas päevas olid juhustatud sauskastest ühe Prantsuse-Sveitsi piirialased rajoonid.¹

18. augustil piirasid 400 partisaani sisse Savoia pealinna tuncy. Korpävaus oli võitlus tuncy's lõppenud. Partisaanide kätte langis vangid 1320 sausa sõdurit ja elvitsi.

20. augustis jändsid operatsioonid Savoias lõpule. Puga oli Haute-Savoie departemang võimetus vabastatud departemangus ja tuncy võimetus suuremas osapantidist juhustatud linnas Prantsusmaal.²

19. augustil algas ühistööna Toulouse'is. Kohaliku garnison ei pidanud ühistööna suu-

¹ „Bonpocora uatõpim“ 1949, № 8, lk. 120

² samas

vele vastu ning põgenus. Samas ajas jändis lõpuks na Hauts-Pyrénées' departemangu vabastamine.¹

Augusti lõpul vabastati Hauts-Vienne departemangu linnad Tulle ja Guéret, ning piirati ümber Limoges, mille garnison sunniti kapituleeruma.² Ainsult ¼-l sausa vägedest, milleli väetud lahuda Edela-Prantsusmaalt, õnnestus jõuda Dijoni. FFI saluade väetü lauges vangis Edela-Prantsusmaal 40.000 saustast.³

Septembri algul vabastasid FFI salgad Lyoni. Samal ajal vabastati saustastest Isère departemang, mille suurim linn Grenoble vabastati partisanide ja ameerika 7. armee poolt.⁴

6. septembril vabastati Nieme'i departemangu uerus Poitiers, mõned pävad hiljem Côte d'Or departemangus Châtillon.⁵

Prantsusmaa vabastamisest võtsid osa ka tiistist rahvestist partisanisalgad. Ni võttis Lõuna-Prantsusmaal tegutsen 10.000-meheline hispaanlastest koosnev salu vabariikluse

¹ "Yvesse zammann" (NTY) 1950, bon.17, cepud uci. nays, lu. 148

² samas, lu. 141

³ A. Bepi, lu. 170

⁴ "Yvesse zammann" (NTY) 1950, bon.17, cepud uci. nays, lu. 147

⁵ samas, lu. 148

niidrali Fernandezi juhtimisel osa 16 departemangu vabastamisest.¹ Nõunogude sõjavangidest mooduvad partisanialgad võtsid osa Bordeaux, Brive, Tulle, La Rochelli jt. linnade vabastamisest.²

1944. a. lõpus oli suur osa Prantsusmaa territooriumist vabastatud - lõuna pool Nantes - Orleans - Dijon ja lään pool Dijon - Avignon liini olevad alad.

Sega andis FFD suure panuse Prantsusmaa vabastamisse. Samal ajal oli aga Põhja - Aafrikas formeeritud uue Prantsuse armee osatähtsuse Prantsusmaa vabastamisel väike, kuna Inglismaa ja Põhja - Am. Ühendriikide valitsus püüdisid Saksamaa jurustamist ära vältida liitlasvägede okupatsioonirežiimi kehtestamisel Prantsusmaal.

Rahvusliku Vabastamise Prantsuse Komitee esimees Monras Roger Garreau vestluses Nõunogude Liidu Välisriigide Rahvanõunissari asetäitja P. J. Kartaradzega märkis, et liitlased ei luba Prantsuse vägedel, mis annavad praegu Põhja - Aafrikas alustada Prantsusmaa vabastamist, motiveerides seda Euroopa mandrite dissandius vajaliku mertrans-

¹ "Yenne zemann" (NTY) 1950, binn. 17, cepne uei. nayu, lu. 138

² "Koboe byeme" 1960, N=15, lu. 28

põrki püüdumisega...¹

12. juunil 1944. a., s.o. 6 päeva peale liitlaste desanti Põhja-Prantnumaale, de Gaulle, vastates Nõunogude Liidu saadiku F.J. Gurseri küsimusele, miks Prantuse reeglaseväed ei võta osa Prantnumaa vabastamisest, ütles: „Seda on vaja küsida Rooseveltilt ja Churchillilt.”²

Nagu teada, õnnestus de Gaulle'il tuua Prantnumaale siiski mõningad väeosad³, ning vabastamise väigus püüdis ta neid tugivõtta FFI salvadega. Kuid siinjuures märgib de Gaulle kibedusega, et liitlaste võimjuhatuse püüdis alata desandi erimeestest päevadest peale hoida Prantuse armud emal aktiivset sõjalistest.⁴

De Gaulle oma memoaride kolmandas võitis kirjutas, et liitlaste võimjuhatuse esialgse plaani järgi pidid Prantuse ulvustatud jõud ainult vastama liitlaste vägede operatsioonidele Lõuna-Prantnumaal. Ka Põhja-Prantnumaal olid algul põhilised sõjalised operatsioonid pöördunud Põhja-tn. ühendiüksuste nägudele. Alles peale Prantuse armee juhtkonna protesti muudeti selline plaan. Samuti näitab

¹ B. Uspasnik, lk. 212-213

² samas, lk. 213

³ vt. lk. 107

⁴ A. Bezembas, III peitü Tom menyagub ge Tomsk, „Kobso byeme“ 1960, №10, lk. 29

de Gaulle, univõrd vähe tähelepanu pöörasid liitlased vastupanuliikumise saluadest formenitud ameeranoste vaustamiseks. De Gaulle näeb siin järgmisi põhjuseid:

1) vastupanuliikumisest osavõtjatest loodud väeosad näisid ameerlastele ja ingllastele vahtlaselt sõjaliselt, eriti aga poliitiliselt küljest. Sepärast nad ei tahtnudki anda neile vastust mitte väeosadele.

2) kui Prantsmaa elus saanud ulvastuse 8-10 mille diviisile, siis 1944./45. sõja-aasta talvets elus Prantsuse arme suurenenud 2 korda. Suga elus Prantsuse arme etendunud sõjas enam tähtsamat kui mitte koguni otsustavat osa, mida aga ameerikalased de Gaulle'i sõnade järgi näha ei tahtnud.¹

„Washingtoni ja Londoni valitus pretendentide jagamatuks õiguslikult ja sõjategevusest...“, kirjutas de Gaulle.² Selle nimetususe tõttu ta na noumeitsid fauti. Nii näitus 1944. a. lõpul, kui sauskased alustasid vastupealtingi Ardennides, andis liitlaste ühujuhatus näin evamenida Strasbourg. Tashine stous asetas Elzasi elanikkonna suurde hädaolukorda loodetavate upressioonide tõttu sauskaste poolt.

¹ „Hoboe bjema“ 1960, № 10, lk. 29-30

² Samas, lk. 30

Supärast andis de Gaulle nānu Prantsuse
 vägedele naitseda Strasbourg'i iga hinna eest!¹
 Samuti olid Prantsusmaa suhtis ba-
 õiglased keini forsenimise plaanid, mis Prant-
 suse vägedele oli jätud teisjärguline osa. De
 Gaulle'il tuli palju vaidlda liitlastega õiguse eest
 osa võtta sõjategevuse viimasest faasist.²

Kõigi uude liitlaste sibilist sammude
 eumärgius oli ära võtta Prantsusmaalt tavalis-
 mulev usht fašistliku Sausamaa lõplikus
 juustamises ning nende Prantsusmaa teisjār-
 gulisus riigius.

1945. a. algul³ vabastati partisanide
 ja vabavõitlute poolt osa Elsas-Lotringi rajooni.
 1945. a. aprillis, mõned päevad enne Sausamaa
 kapituleerumist, alistusid La Rochelle, St.-Nazaire
 ja Lorient.⁴

Suga oli Prantsusmaa täielikult
 vabastatud sausa okupatsioonist.

Sõda ja okupatsioon töid Prantsus-
 maale tohutat vahju. Teise maailmasõja perioo-
 dil vastas Prantsusmaa tapututuna 700.000
 ja invaliididena 585.000 inimest, 780.000 inimest

¹ "Globe de l'Europe" 1960, Nr 10, lk. 30

² Samas

³ "Yvesse zammene" (1954) 1950, binn. 17, eyma aci. nayu, lk. 150

⁴ Lääne-Prantsusmaa sadamaliinad olid juhe peale
 liitlaste drossant: ümber jüivatud maa poolt, uurd sard
 õhu ja uue uandu abi Hispaaniast

oli saadatud nimitised Sausamaale, 225.000 prantslast oli suletud natsionaalsõjalaagritesse, mis neist maanus sivi. Prantsusmaal üldisi majanduslikke vajajaid hinnatause 1940 miljardile frankile (1939. a. hindades).¹

Uus Prantsuse valitsus² ja de Gaulle näid sid tugevat õiget jäuldused Prantsusmaa vastast võrset 1940. aastal. De Gaulle kirjutas: „Ilul Prantsusmaal nägid elatunud inimesed, kuidas meie maa undu du joonul laugis vohu vorda ristungi shovius... Üldine inimvõastuste, puustuste, vultuste summa, mida meie vaud- stune, on leendamatuse... Ille sisenine võltus on puustatud ja meie osa rahvusvaheliste suliste on puunadus aastatus võrgendatud. Ille me ja meie valitsuse vohus Prantsusmaa suliste seisub õlles, et võtta kavitusole hädavajalikuud abinõud sausa hädavõhu taassõnni vastu.“³

2. detsembril 1944. a. sõitis de Gaulle

¹ Тропучев, л. 70

² 10. sept. 1944. a. moodustas de Gaulle uue ajutise valitsuse. Uude valitsusse lävrid G. Bideault (välis- ministri), G. Gattoux (Prantsuse Põhja-afrika ministri), Dichelieu (sõjainistri), R. Plevin (arumaade ministri), R. Meyer (natsionaalvõndlustuse ja töö ministri), Lepicq (rahandusministri), Mendis-France (majandusministri), F. Billoux (turisministri)

³ „Koboe vpena“ 1960, № 10, л. 30

uusa välisministri G. Bidault', Rahvusliku Kaitse staabiülema André Jeune', poliitilise ala direktori M. Dejean'i jt. tida saatsid isomeetiga Moskovasse, et sõlmida Nõunogude Liiduga vastastikuuse abistamise pant.¹

Vestlus J.V. Staliniiga ühis de Gaulle: „... õnnetusti põhjus, mis tabas Prantsusmaad, oli see, et Prantsusmaa ei olnud Nõunoga, ei olnud kunagi nõuandjaks, ei olnud efektiivset lepingut.“²

Nendes sõnades on avatud uugu Prantsusmaa tragöödia põhjus.

10. det. 1944. a. kirjutas alla Nõunogude Liidu ja Prantsusmaa vastastikuuse abistamise ja liidu lepingule, mis nägi ette mitte ainult sõjalist toetust, vaid ka suhte tihendamist lepinguosaliste vahel „rahvastvaaluse julgeolekusüsteemi loomise... ja ... rahvastvaaluse sidumise arendamise“ eesmärgil.³

Praeguse lepingu allakirjutamist rõhutas de Gaulle: „Möödunud ja viimaste sõdade jooksul nägi Prantsusmaa praegusest, millest liitude poliitikat ta peab ajama... Prantsusmaa ja Nõunaa on ühendus maadus, mis annavad

¹ B. U. Antioxuna - Moskva, lk. 13

² Sobiteno - frantsuse sõjaväe... , lk. 340

³ B. U. Antioxuna - Moskva, lk. 14

vahetu sausa hädasohu all ja es mause-
vad nõuaidest uallimalt sausa riistungide
ajal, kui see hädasohu muutub agressiooniks.¹

Praxisõjaregistel aastatel on sahtunud
Nõuuegude liit täihrun amsaamisega Prant-
sumaa juhtide püüetesse kindlustada Prant-
sumaa suuust rahvusvahelisele areuile. Jutuaja-
mool prantuse ajalike „Le Figaro“ korresponden-
diga 1958. a. märtsis ütles N. S. Shustrov: „Me oleme
siivalt huvitatud sellest, et Prantsumaa suu-
tugev ja üituv... Me ei taha Prantsumaa võr-
gumust, vaid tahame Prantsumaa suuuse
kindlustamist. Iest Prantsumaa suuuse meid
ei shusta. Vastupidi, mida roheem näital Prant-
sumaa suu iseseisvust sumuigina, seda uu-
gum on ühisel jõul saavitada paljude uii
Euroopa uii ka ülrmaailuusti üisumuste la-
hendamine, millised üisumused juhe aummu
vajavad lahendamist.“²

¹ Советско-французские отношения..., lk. 376

² Л. Манфред, Франко-советские отношения в условиях
новитуне „Международная жизнь“, 1959, № 12, lk. 34.

Lõppusuuevõtte

Prantnmaa puustamine 1940. aastal
fasislikku Saksamaa poolt oli radusepärasus
tagajärjeks Prantnuse juldivate ringkondade
poolt toetatavale vantroonilisele sise- ja rah-
vuslike huvide võtmise poliitikale.

Prale 1940. a. katastroofi ravun-
dati võgu Prantnmaa majandus sausa
sõjamašina tunistuse.

Prantnuse rahvas ei tunnistanud
end võidetuks ja Prantnemaal puhkes
vastupanuliikumine. Prantnuse rahva võitlus
läbis aastail 1940 - 1945 neli etappi, mida
võib piiritleda järgmiselt:

I 10. mai 1940. a. - 22. juuni 1941. a.

II 22. juuni 1941. a. - 2. sub. 1943. a.

III 2. sub. 1943. a. - 6. juuni 1944. a.

IV 6. juuni 1944. a. - aprill 1945. a.

Esimest perioodi võib isoleerustada
nii vastupanuliikumise organiseerimise ja

teane perioodi. Vastupanuliikumine hoogustus 1941. a. suvel koos sõja puhumisega Nõu-
kogude Liidu ja Lausamaa vahel.

Rahva vabadusliikumise areng ulges pidevas tõusumunas, tihedas koos üldise sõja
väiguga maailmasõja riimtel.

Kui erinisel etapil domineerivad rahva võitluses passiivsed võitlusmeetodid (bor-
uott, sabastaj, demonstratsioonid) ja diversioo-
nid, streigid, ulvastatud väljastumised ei
saanud vastupanuliikumises veel üldistus
vähendus, siis nurangu tõi teine etapp
koos saustate purustamisega Stalingradi
all, millega muutus Sausa aume võitmatuse
müüt.

Tähtselt üldrahvaliku olme võttis
vastupanuliikumine 1943. aastal, kui partisaan-
sõda muutus peamiseks võitlusvormiks.

Oma nelja-aastase võitlusega val-
mistasid patriootilised organisatsioonid ja
partisaanisalgad ette üldrahvaliku ühtsuse,
mis puhus 1944. a. suvel. Kesk liitlaste in-
variosoniga sulas FFI tegutses uume Inghis-
maa, Põhja - am. Ühendriikide ja uume Prant-
suse aume võitlusega.

Rahvastatund ühistõus Pariisis 19. - 26. augustil 1944. a. oli vastupanuliikumise kulminatsioonipunktiuks.

Vastupanuliikumisest võtsid osa kõige laiemad rahvakihid: töölised, talupidajad, käsitöölised, intelligents, väimeesdankus ja osa suurendankusist (de Gaulle'i poolt juhitud „Võitlevas Prantsusmaal“). See liinab ümber sausa propaganda väite nagu oleksid vastupanust osa võtnud ainult kommunistid.

Juhtiv roll vastupanuliikumises kuulus töölisklassile ja tema parteile. Kommunistid organiseerisid sabanõukude ja partisaanide salme, tegid laialdast agitatsiooni, andis välja pörandadest viijandust ning töötasid välja rahvusliku ühistõusu plaani.

Üldrahvaline ühistõus 1944. a. suvel ja sügisel oli eeldus väitlus, millises suurus jões oli vejnõud sumpatsooni-aastatel töölisklassi ja kõigi demokraatlike jõudude võitlus.

Rahvusliku ühistõus etendas suurt osa maal arenevas demokraatlikus liikumises ja avaldas suurt mõju Prantsusmaa pealennaja-ajajale arengule.

Kanitatud uijandus ja allikmaterjalid

I

Ajaloo võltriigid, Tallinn 1948

De Joule, M., Boennve uenypur, Moscua 1957,
(= De Joule)

Dokymenit u maipmanu uanyra Biopreii me-
pobai bairu, T. I, Tschonmizgai, 1948

Иссна рассиректорх французских наиройс,
ног руг. Д. Сирауба, Moscua 1949

Собисо-французские стоненур бо времк Беру-
наи Оичебенинаи бairu 1941-1945 н., Moscua
1959 (= Собисо-французские стоненур...)

Торуг, M., Узбранне урсузбегени, T. I, Moscua
1959 (= M. Торуг)

Уорбена, K., Кавре гонимитре о сирогониче
Буни с ичиробсуй Терманет,
„Иисгунарогнат нузн“ 1959,
N: 8, су. 144 - 149

II

- Boute, Fl., Au tu, Tallinn 1955 (= Fl. Boute)
- Cathala, J., Nad vedavad valm, Tallinn 1952,
(= J. Cathala)
- Ehrenburg, J., Toim. II, Tallinn 1949
- Laffitte, J., Nad, us lavad, Tallinn 1954
- Ponsmann, B., Euroopa rahvad kitli vastu,
Moskva 1943 (= B. Ponsmann)
- Thorez, M., Rahva peeg, Tallinn 1953 (= M. Thorez)
- Антрохина - Мочубренно, В. У., к франко-совет-
ским отношениям в годы Второй
мировой войны, СССР-Франция,
Москва 1960, кн. 3-19 (= Антрохина-
Мочубренно)
- Григорьев, М., Экономика Франции 1919-
-1952, Москва 1953 (= М. Григорьев)
- Горюхов, Ю. В., Уроки истории Франции и
современность, Москва 1955 (= Горюхов)
- Берг, А., Франция 1940-1955, Москва 1959
(= А. Берг)
- Боронский, Л., Франция на войне, Москва
1943 (= Л. Боронский)
- Второй мировой войны 1939-1945 гг. (Восток-
но-исторический обзор), под ред. С. П.
Трапезникова, Москва 1958 (= С. Трапезнов)
- Брунсер, А., De Toim u es sooduzimise, Москва
1948

- Тогунов, И. И., Тарихи французского народа в период империалистических войн и их последствий (1940-1944 гг.), Тоснолуизгай 1953, (= И. Тогунов)
- Евсина, В. И., Литература французского Сопротивления (первая фашистская война 1940-1944 гг.), Москва 1951
- Ифанова, В. А., Франция в период обострения кризиса мировой империалистической системы, Москва 1954
- Деборин, Т. А., Вторая мировая война, Москва 1958 (= Т. Деборин)
- Климов, И. И., Международное рабочее и национально-освободительное движение в период второй мировой войны, Москва 1958 (= И. Климов)
- Усразен, В. А., Движение рабочих истории Великой Отечественной войны, Москва 1959 (= В. Усразен)
- Утом Вторая мировая война, под ред. И. И. Соболева, Москва 1957
- Исидорова, В. В., Экономика Франции и восстановление французской масс после Второй мировой войны, Москва 1952 (= В. Исидорова)

Пунненские, К., История Бюро еврейской
войны, Москва 1956

Фурер, Ф., II еврейская война, Москва 1956

III

„Rahva Hääl“ 1960

- Вопросы истории 1949, № 2 (Сурин, К.,
Глубокие конкурсы во Франции в
1942-1943 гг. и др. Томб, кн. 52-67)
- Вопросы истории 1949, № 8 (Шпане, М.,
Крупнейшие конкурсы во Франции в
Верхней Савойе в 1941-1944 годах, кн. 113-121)
- Вопросы истории 1960, № 3 (Коропкин, М.,
Сурин, А., О борьбе геттоизации еврейских
напрямых на территории Франции 1943-
-1944 годах, кн. 88-101)
- „Исторический журнал“ 1944, № 5-6 (Попов, М.,
Франция после нацизма в Коммунистическом
режиме, кн. 15-32)
- „Коммунистический интернационал“ 1940,
№ 3-4 (Ленне, А., Кто предупреждает и предупреждает
французский народ, кн. 87-97)
- „Международная жизнь“ 1959, № 8 (Урбан, К.,
Новые тенденции в сотрудничестве Восточной
с немецкой Германией, кн. 144-149)

- „Минсоцпрогнозная наука“ 1959, №12 (Ман-
фред, А., Франко-советские отношения в
мужской политике, кн. 24-35)
- „Кобар и советская история“ 1958, №1 (Смир-
нов, В. П., Деятельность французской ком-
мунистической партии во время фран-
цузской войны (сентябрь 1939 г. — май 1940 г.),
кн. 74-95)
- „Кобар и советская история“ 1959, №1 (Уор-
ристонков, К. Т., Парисские восстания
востановления 19-26 августа 1944 года, кн. 82-103)
- „Кобар время“ 1960, №10 (Бегенба, Л.,
Третий том мемуаров де Тонка, кн. 29-31)
- „Кобар время“ 1960, №15 (Табуров, М.,
Фуркатов, Н., Гуроканов, А., В предат француз-
ского Сопротивления, кн. 27-29)
- „Четве замски“ (Гам. рос. ун.-та) 1957,
том. I, серия ист. науки (Кисельков, И. С.,
Работни масс - безупречная сила француз-
ского движения Сопротивления, кн. 311-362)
- „Четве замски“ (ЛГУ) 1950, том. 17, серия
ист. науки (Мороз, А. И., Грозда француз-
ского народа против немецких оккупан-
тов и их пособников в 1940-1945 гг.,
кн. 77 - 156)

Sisuord

- Sissijuhatus lk. 2
- I peatükk; Prantsusmaa sisse-
Tulise maailma sõja ul ja sõja algul
lk. 11
- II peatükk; Vastupanuliikumise
tekkimine ja areng (müü 1942. a.
novembrini) lk. 47
- III peatükk; Vabadusvõitluse tu-
govenimine perioodil 1942. a. novembr-
-1944. a. august) lk. 80
- IV peatükk; Relvastatud ühistõus
Pariisis 19.-26. augustil 1944. a. ja
vastupanuliikumine peale Pariisi vabas-
tamist lk. 116
- Kantatud uinjangus ja alliu-
matujalid lk. 148